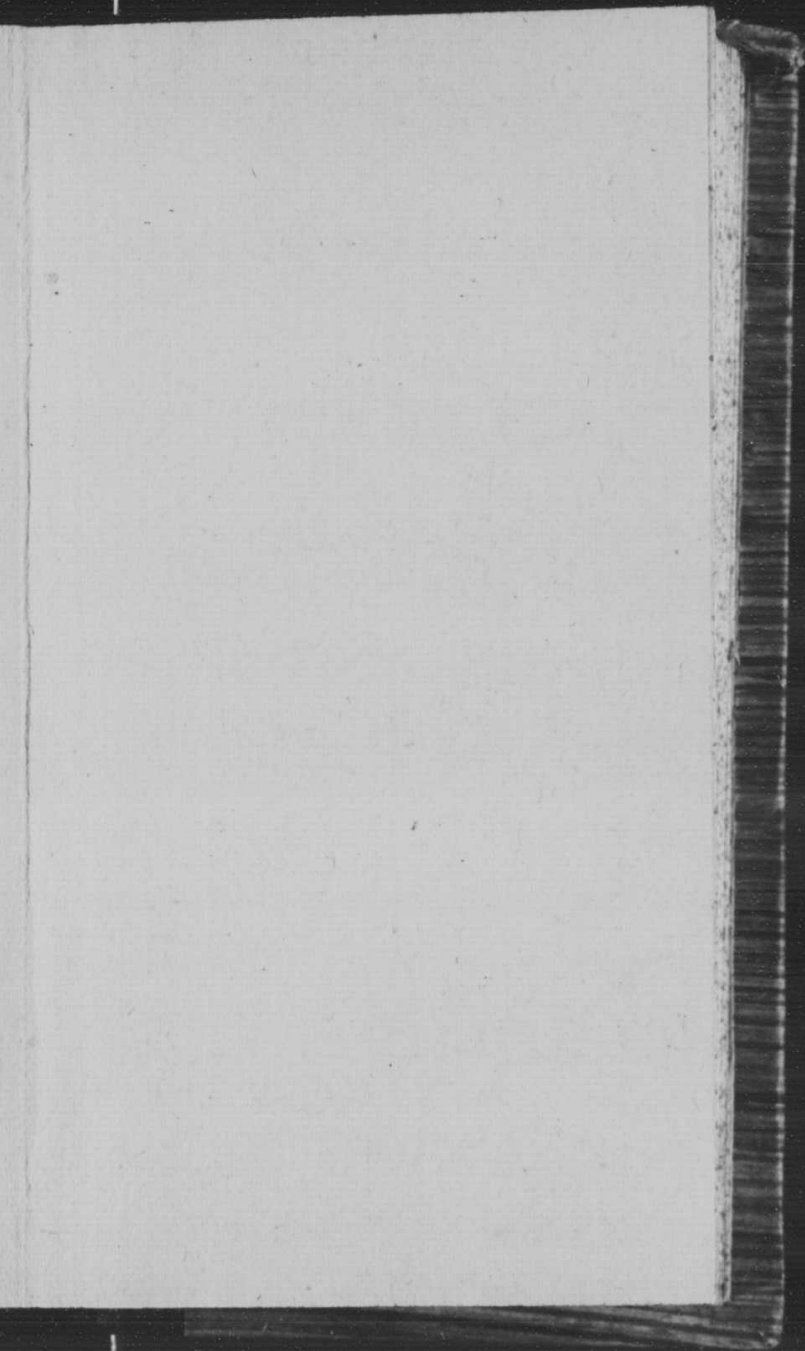

Arakk' Mxit'aray Goši

Mxit'ar <Goš>

Goussen

3051

ԸՆՏԻՐ

ՄԱՏԵՆԱԳԻՐՔ

ՄԻԻԹԱՐ ԳՈՇ

9

U

3051

ԱՌԱԿԻ

Մ Խ Ի Թ Ա Ր Ա Յ

ԳՈՇԻ

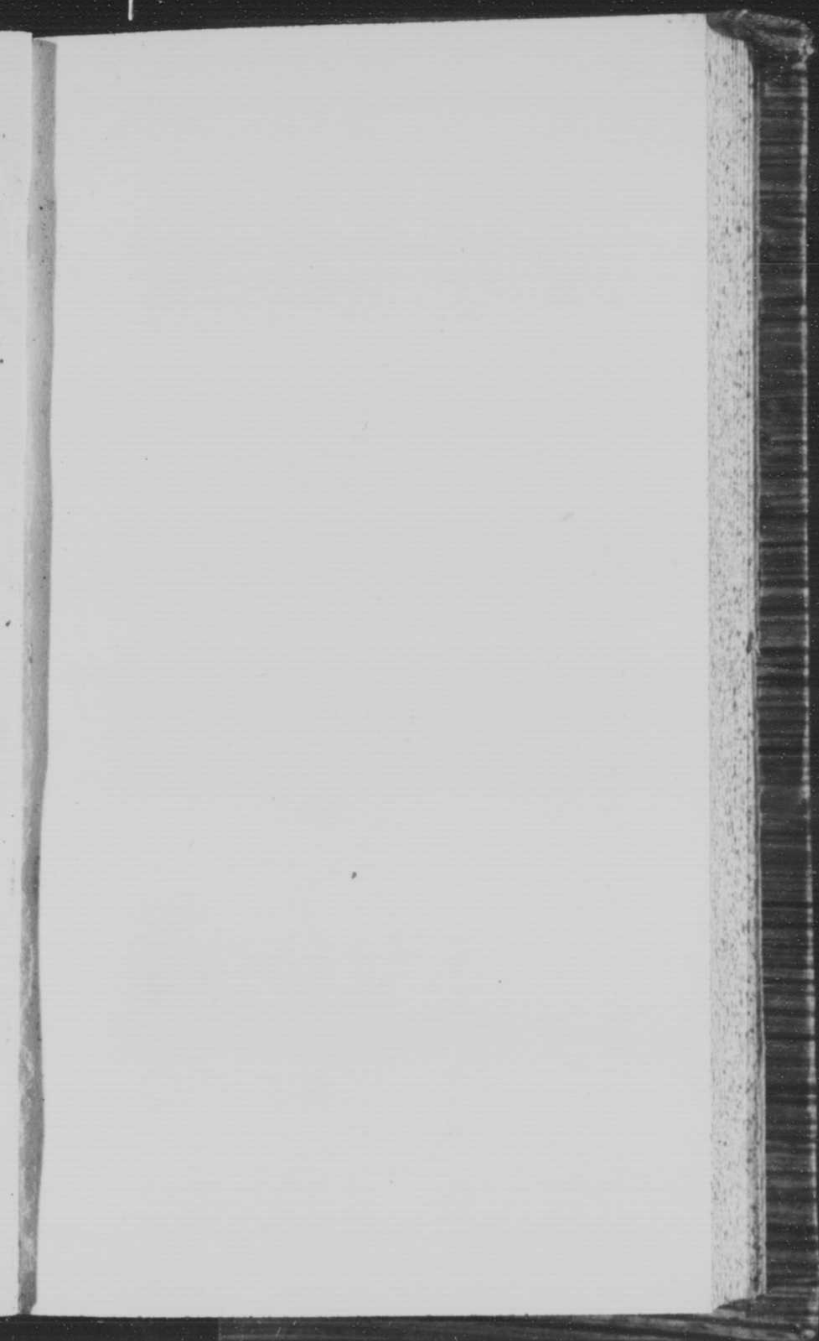

Ի ՎԵՆԵՏԻՎ

Ի ՍՈՒՐԲ ՂԱԶԱՐ

—
1854

3051

Մ

Մ
րաբ
խա
զոկ
ուա
ընդ
Ի
կաբ
ընդ
գա
րաբ

Ս.Ռ.Ս.Կ.Ք

Մ Խ Ի Թ Ա Ր Ա Յ

ԳՈՇԻ

Ա

ԱՍՏՈՒԱԾ յառնէն էրբէմն զա-
րարածս՝ երկեալ հակառակիլ . և
խառնեաց զծանրն ընդ թէթեւին ,
զտկարն ընդ հզօրին . զի թէ հակա-
ռակ դարձցին՝ առ միմեանս , և ոչ
ընդ արարչին :

Խրատէ առակս զԹագաւորս՝
կարգել զմեծամեծս և զնուաստս
ընդդէմ միմեանց . զի մի ընդ թա-
գաւորս , այլ ընդ միմեանս սրտե-
րազմեսցին :

Բ

Փափագեաց երկին խոնարհիլ,
իբրու զի ամենեցուն ըզձալի է. սա-
կայն երկեալ անկանիլ 'ի փառաց.
այլ լուսաւորք ճառագայթաձեւ
զնա արարին :

Ուսուցանէ օրինակս՝ համարձա-
կութեամբ խոնարհիլ փառաւորաց.
զի բնաւորեալն ընդ նոսա պատիւ՝
ոչ թողու անարգիլ :

Գ

Կարծեաց երբեմն զանձնէ արե-
գակն՝ թէ Աստուած իցէ՝ 'ի բար-
ձրանալն. իբրեւ խոնարհեալ եմուտ
ընդ երկրաւ, ծանեալ զբնութիւն
իւր :

Յայտնէ գաղափարս, զի ոմանց 'ի
թագաւորաց անմտաց 'ի բարձրա-
նալն յաղթութեան փառօք՝ կարծե-
ցան Աստուած լինել. 'ի մտանելն
'ի գերեզման՝ գիտացին զբնութիւն
իւրեանց :

Դ

Ի լրման՝ լուսին կարծեաց զանձնէ
 թէ արեգակն իցէ, և զտիւ լուսա-
 ւորէ. այլ ՚ի պակասել լուսոյն՝ և ոչ
 զգիշեր լուսաւորէ :

Յանդիմանէ եղանակս զայնոսիկ՝
 որ ՚ի պատահել միոյ իրի պատուոյ՝
 մեծամեծաց կարծէ ժամանիլ. այլ
 և ոչ զոր ունի վայելէ յանմտանալն :

Ե

Ժողովեալ երբեմն աստեղաց՝ ա-
 սեն ՚ի նոցանէ ծերագոյնքն. Մեք
 բազումք եմք՝ զհարգ զտիւ և զգի-
 շեր ոչ լուսաւորեմք նման արեգա-
 կան և լուսնի : Ասէ ոմն. Չի ոչ միա-
 բանու թեամք վարիմք : Եւ խոնար-
 հեալ միաբանութեամք նախ հեր-
 քել զարեգակն, և ՚ի ծագել լուս-
 նի՝ պարտեցան և ասեն. Այսպէս
 ՚ի սմանէ աղօտացաք, զինչ և յարե-
 գական ծագելն լիցուք : Եւ զլջա-
 ցեալ զպարտութիւն խոստովանե-
 ցան :

Խրատէ առակս , թէպէտ և բա-
զումք իցեն՝ և տկարք , հզօրի յաղ-
թել ոչ կարեն . իմաստութիւն է՝ այլ
եւս տկարիւ զփորձ առնուլ՝ և զղջա-
նալ . որ և թողու թեան է արժա-
նաւոր :

2

Երկիր հայեցեալ՝ ի բարձրութիւն
լերանց՝ համարձակեցաւ լինել և եր-
կին . և ոչ կարաց զլուսաւորս ընդ
ինքեամք առնել նման երկնի՝ և լու-
սաւորել :

Յանդիմանէ նշանակս զաշխարհա-
կան ոմանս , որ փբացեալ ՚ի ճոխու-
թիւն իւրեանց , զբահանայից կամին
յափշտակել զսլատիւ . սակայն
լուսաւորին՝ քան լուսաւորեն , նման
երկրի , զի լուսաւորի՝ քան լուսա-
ւորէ :

Է

Ի մէջ տնկոց խորհուրդ եղեւ՝ թէ
ո՞ւմ արժան է թագաւորել ՚ի վերայ
մեր . և ոմանց ասացեալ զարմաւե-
նի թէ բարձր է հասակաւ , և քաղցր

է պտղովք . իսկ որթոյ հակառակեալ՝ ասէ . Ես եմ ուրախարարն, ինձ արժան է լինել . և թղենի՝ թէ ես զի քաղցրաճաշակ եմ . իսկ դժնիկ՝ թէ ես հարկանող եմ, ինձ ՚ի դէս է . և առաւելու թեամբ իւրաքանչիւր զանձն յարգէր, և անկարօտ ասէր այլոց : Իսկ արմաւենի խոկացեալ գիտաց՝ եթէ ոչ հաւանին նոցա թագաւորել, զի զայլս ընդ իւրեանց ոչ կամէին ճոխանալ, և ասէ թէ յաւէտ ինձ վայել է լինել արքայ . և ամենեքին վկայեցին և ասեն . Բարձր ես հասակաւ և քաղցր պտղով . բայց երկու ինչ պակասէ քեզ, զի յաւուրս մեր ոչ տասս պտուղ, և ՚ի շինուած ոչ պատշաճիս . մանաւանդ զի բարձրու թեամբ քո անճաշակ բազմաց լինիս : Եւ նա պատասխանեաց, թէ զձեզ իշխանս կարգելով՝ այնպէս թագաւորեմ . և ՚ի կատարել ժամանակացն իմոց՝ և որդւոց ձերոց թագաւորեցից : Եւ յօրինեաց զկարգ թագաւորութեանն յանձն առնելով նոցա զորթ՝ գինէպետ, և զթղենի՝ հիպատոս, զդժնիկ՝ դահճապետ,

և զնունենի՝ բժշկապետ, և զայլս
 'ի պտղոց 'ի դարմանս, զմայրս՝ 'ի
 շինուածս, զանտառս՝ յայրումն,
 զմորենի՝ 'ի բանտ, և զայլսն ամենայն
 յիւրաքանչիւր գործ :

Յանդիման կացուցանէ առակս,
 թէ ոչ ոք կարէ ճոխանալ առանց
 անփառից, և ոչ բարձրանալ ա-
 ռանց անարգից : Եւ դարձեալ,
 առձեռն պարգեւօք ակն ունին ա-
 նադան յուսոյ բազումք տերանց իւ-
 րեանց :

Ը

Ի լինել որթոյն որդէկոտոր 'ի
 գարնանային ժամանակի, և յարտա-
 սուէլն՝ եկին տունկք ամենայն մխի-
 թարեւ զնա, եկն ընդ նոսա և մորենի.
 և այս ինչ էր մխիթարութեան բան.
 Մի լար, ասեն, դարձեալ ծնանիս
 որդիս : Եւ նա ասէ . Ծնանիմ, և
 դարձեալ կոտորեն, և այդ զինչ մխի-
 թար է . այլ այս է մխիթար անձին,
 զի մնացեալն իմ որդիք՝ պտղաբեր
 լինին, և պատճառ ուրախութեան
 մարդկան . և այսիւ անձն մխիթա-

բէր : Իսկ մորենի ասէր . Եկի մխիթարեւ զքեզ, զի ինեւ զաչադ սրբեցես : Եւ նա ասէ . Շնորհ ունիմ . տնկադ ործին՝ որ խլէ զքեզ յարմատոյ իմմէ :

Յայտնէ ապացոյցս, զի առ ժամանակ մի է մխիթարեւ մնացելովքս, զի մահկանացու է ազգմարդկան . սյլ այն իսկ է տիրապէս մխիթարու թիւն, զի ըստ հաճոյից տեսուն իցեն մնացեալն ժառանգք : Բայց մորոսաց բան առաւել զայրացուցանէ՝ քան թէ մխիթարէ զսգաւորս նման մորենուոյն, զոր շնորհ ունի բնաւին ոչ տեսանել զանմիտ մխիթարիչսն :

Թ

Պահելով ռիս ընդ որթոյ մորենի՝ տոաց հակառակեալ, թէ նման քեզ բարձրանամ, և զոյգ պտղաբերիմ . և առաւելում՝ զի ՚ի ձմերայնի անթառամ լինիմ : Ապաբանեաց որթ զնա, թէ պարծանքքո կատարեալ է՝ յորժամ ՚ի հնձան ժողովեսցիս յաշնան

յեղանակի: Եւ 'ի լինել աշնան՝ կոխան եղեալ մորենի:

Ուսանիմք յեղանակէ աստի, զի յանդիմանել անմտութեան՝ 'ի դէպ է լուել, և ոչ երկրորդ ձեւանալ կատարելոյ: Եւ միովն բազմակատարին նմանել ոչ է կար:

Ժ

Նունենի և թզենի առ միմեանս սէր ունել կամեցան, և քաղցրութեամբն հաւասարեցան. բայց ընդ թթուութեանն ունենւոյն տաղտկացաւ թզենի, և լուծաւ դաշինքն:

Իմաստս տայ այս առակն, նախ փորձել սիրելեաց զմիմեանց բարս, զի ամենայնիւ նման միմեանց իցեն. ապա թէ ոչ՝ դիւրաւ լուծանելի իցէ սէր:

ԺԱ

Նախանձ առ միմեանց կալան խընձորի և տանձի՝ եղբարք գողով. և այսպիսի էր յեղանակն, թէ հարազատ մեք՝ զիարդ թագաւորք զօրի-

նակդ քո արարեալ ոսկի, ասէր առ
խնձոր, 'ի ձեռին նկարեն: Եւ նա
ասէ. Ձի բոլորատեսակ եմ'ն անու-
շահոտ. և թէ ոչ նախանձիս, առնեմ'
լինել և քեզ ընդ իս 'ի սեղան ճոխից,
թէ և նշանակն ոչ լինի ոսկի: Եւ նա
տակաւին խանդայր՝ մինչեւ արկաւ
խոզից:

Ձայս տայ իմանալ յեղանակս, թէ
ոչ է պարտ անարգի եղբօր նախան-
ձել ընդ փառս եղբօր՝ որ պատուի
'ի մեծամեծաց, զի 'ի շնորհս նորա և
նա վայելէ. թէ յանդգնի, ևս առա-
ւել անարգի:

ԺԲ

Հարցաւ ընդ թղենի, թէ զիւրդ
է զի բազում ոստոս առ երկրաւ տա-
րածանես: Եւ նա ասէ. Քանզի բա-
զում են թշնամիք իմ. և ես խոնար-
հիմ, զի մի ոստակոտոր եղէց. և նախ
քան զելանելն յիս՝ յագեցուցա-
նեմ, և մոռանան զչարու թիւն:

Խրատէ զմեզ առակս, խոնարհու-
թեամբ և սեղանօք և քաղցրութեամբ

ընդ առաջ ելանել թշնամեաց, յոր
 ժամ ստնանել ոչ կարեմք. զի շիջա-
 նիցին 'ի դառնութենէ բարուց, և
 մոռասցին զչարիս :

ԺԳ

Խնամութիւն առնել ընդ միմեանս
 կամեցան թթենի և ձիթենի. և պան-
 ծայր 'ի զօրութիւն իւր իւրաքանչիւր
 ոք, ձիթենի յարազուարճութիւն
 և 'ի պտղաւէտութիւն, մանաւանդ
 զի պտուղ նորա նիւթ է ձիթոյ, և
 ձէթ նիւթ է լուսոյ, և լոյս լուծիչ
 խաւարի. իսկ թթենի 'ի քաղցրու-
 թիւն պտղոյ, և զի սաղարթ իւր նիւթ
 է մետաքսոյ, զոր որդունք ծնանին,
 յորմէ կերպասք լինին, զոր թագա-
 ւորք և իշխանք վայելեն : Արում և
 դիմադրէ ձիթենի զգիւրանցութիւն
 պտղոյ նորա, և զախտաւորն լինել
 հանդերձ, քան թէ հարկաւոր. և
 զի 'ի գիշերի մերկանայ. բայց լոյս
 'ի գիշերի վառի : Ասէ թթենի. Այլ
 'ի տունջեան շիջանի : Եւ ասէ ձի-
 թենի՝ թէ ոչ շիջանի, այլ յազգակիցն

իւր խառնի . իսկ փառքքո՞ ծաղկըն-
կէց է և անցաւոր : Եւ այսու պար-
տեալ թթենի՞ և հայցէ լինել իրին :

Նշանակ առակիս այսպիսի է . զի
Թագաւորական ազգ թէպէտ փա-
ռաւոր է , այլ երկրաւորօքս ճոխա-
նայ , որք հոսանուտք են , որում
թթենիդ է նշանակ : Իսկ քահանայ-
ական տոհմ թէպէտ և աղքատ իցէ ,
մեծապատիւ է հոգեւորօք , և ար-
ժան է զուգիւրնդ Թագաւորական
տոհմի :

ԺԴ

Յանփորձից ոք տնկոց հարցանէ
ղնունենի . Ձի՞ է զի բազում առնես
ծաղիկ , սակայն զի հոսես և ծորես :
Եւ նա ասէ . Ագահ է ակն տնկողին ,
և ես նրբոստ և ծանրապտուղ . և
եթէ ոչ էի կակղուղէշ , բառնալ ոչ
կարէի . և յաղագս այնորիկ հոսեմ ,
զի մի բեկայց :

Յանդիմանէ առակս զայնոսիկ՝
որ առաւելքան զկարն և զսահման
արարչին պահանջեն ՚ի սպասաւո-
րաց պաշտիւ . որոց խնամածելի է՝ զի

ժի 'ի զօրուԹենէ հատեալք անկցին ,
 նմանապէս և 'ի հոգեւորսն եղիցին ,
 ըստ որում և Աստուած խնամէ :

ԺԵ

Ի միասին սալոր և դամոն և ծիրան
 ամբաստանեցան՝ Թէ ընդէր զատա-
 մունս հարուն : Եւ նոքա պատաս-
 խանեալ ասեն . Ձեզ ոչ է գիտելի .
 այլ հմուտք 'ի բժշկաց գիտեն՝ զի
 փնասիչ եմք որովայնի . արդեթէ զայն
 գործեմք և յաճախեն յուտել , զի՛նչ
 առնէին եթէ ոչ լորճէաք . որով
 շնորհ ունել՝ քան Թէ ամբաստանել
 պարտիք :

Լուծումն առակիս այս է , զի
 դառն և ապականիչ է չարութիւնն ու
 գւոյ և դժնդակ 'ի գործել նախ , և
 ախտաւորք կամին զի դիւրագործ
 լինիցին . զի Թէ դժուարաւ գործին
 և այնքան ախորժ են , զի՛նչ առնէին
 եթէ դիւրագործք էին . որ և յայտ
 իմաստնոց է՝ զի գոհանալի է , և ոչ
 ամբաստանելի զխնամողէն :

Յ
 սկս
 Դե
 տել
 սիւ
 Կեզ
 մար
 կել
 փնա
 զի ց
 Թալ
 լով
 հիւ
 Յ
 ծա
 նեն
 մար
 բար
 ճշմ
 ուա
 սա
 նոց

ԺԶ

Յատենի երբեմն յանդիմանել
 սկսաւ դեղձի զտերկեւելի՝ ասելով .
 Դեղին ես տեսլեամբ և դժուարու-
 տելի մարդկան . իսկ ես՝ բարետե-
 սիլս և դիւրաճաշակ : Եւ նա ասէ .
 Կեղծաւոր ես ամենեւին և պատրիչ
 մարդկան . քաղցր երեւիս ՚ի ճաշա-
 կել, և մտեալ յորովայն՝ բազում
 փնասս գործես . իսկ ես դեղին եմ,
 զի ցաւակցիմ հիւանդաց ՚ի տես եր-
 թալով և զհիւանդութիւն բառնա-
 լով, և ոչ որպէս դու հալածեալ ՚ի
 հիւանդաց :

Յայտնէ միտք առակիս , զի կեղ-
 ծաւորք միշտ զճշմարիտս յանդիմա-
 նեն իբրեւ զխոշորս վարուք և խիստս
 մարդկան՝ յօրինագրել, և զինքեանս
 բարեբոյս և վշտակից . սակայն բանք
 ճշմարտից դեղ են ոգւոց, թէ և զա-
 ռաջինն ընդդէմ երեւին . և ընդ նո-
 սա ցաւակցելով զհիւանդութիւնս
 նոցա բառնան :

ԺԷ

Բամբաստել սկսան միանգամայն տունկք 'ի միասին զընկուզն , և ասեն . Ռիշտ էս ամենեւին և տմարդի , կծու և չար , զպտուղ քո բերես անուտելի : Որոց պատասխանեալ ասաց . Ո՞չ ապաքէն նման ձեզ առնեմ . զի ո՞րք 'ի ձէնջ նախ քան զժամանակն տայ զպտուղ իւր յուտել : Եւ նորա ասեն . Ի մէնջ ուտեն յառաջ քան զհասանիլն , իսկ դու ճըշդիւ պահես մինչ 'ի կատարած : Եւ նա ասէ . Սակայն և արդ ամենեցուն ընդարձակ եմ մարդկան և թռչնոց , ոչ նման ձեզ անկարգաբար տալով : Եւ այսու արդարացաւ 'ի վերայ նոցա : Մանաւանդ զի բազումք 'ի ձէնջ զնոյն գործեն , ասաց երկրորդելով . և զի ամբողջ անուտ ելով , 'ի ժամու մերկանամ զուրջտու թիւն :

Ոչ ինչ է տարակուսելի և այս առակ , զի բարեկարգք միշտ բամբասին յարբշուից իբրեւ ուիշտք , զբարի մատակարարու թիւնն պնդու թիւն

կոչելով, և անդէպ կերողացն զսաստրն՝ դառնուլ թիւն . այլ նա 'ի դէպ ժամու տալով առատու թեամբ՝ բարեմիտ երեւի, և այսմ զբազումս ունի վկայս . իսկ վայրասպարք անժամ ծախելով զինչս՝ 'ի ժամու ոչ ունին տալ, և յայնմ արբշիւ երեւին :

ԺԸ

Յանմտից ոք եհար զյունապի՝ կարծելով զնա գժնիկ . որոյ զայրացեալ ասաց . Ո՛ր անագորոյն, զտունկ 'ի պտղոյ արժան է ճանաչել, և ոչ 'ի տեսակէ :

Նշանակբերէ առակս զանընարող դատողս՝ զթագաւորս և զիշխանս և զգատաւորս և զառաջնորդս եկեղեցւոյ՝ զնոսա յանդիմանելով, զանփորձապէս դատապարտեն . զի ճշգիւ գիտելի է 'ի գործոց նոցա . ըսա որում տէրն իսկ ասաց, թէ 'ի պտղոյ նոցա ծանիջիք զնոսա, և ոչ 'ի տեսլենէ կամ 'ի համբաւէ դատել . որով և բազում վնաս գործի՝ զբարիս իբրեւ զչարս խոշտանգելով :

Մերձ առ սաւսի առողանէին
 Էրկրագործք զբամբակենիսն , և մի
 մեանց պատուիրէին զգուշանալ , զի
 մի զծառս կոխեսցեն զբամբակե-
 նիս . և լուեալ սաւսոյն զչարացաւ՝
 կոչելով զնա ծառ . ասաց՝ Թէ զիւրդ-
 ինձ համանուն կոչի դա ծառ , զի ես
 այսքան ստուար և բարձր եմ , և ըզ-
 բազում տեղիս ըմբռնեալ ունիմ :
 Եւ լու ՚ի լու ոչ զանգիտեալ՝ պա-
 տասխանեալ բամբակենի ասելով .
 Բարձր ես և ստուար , սակայն անօ-
 գուտ . ոչ ՚ի շինուած և ոչ ՚ի պտուղ
 և ոչ յայրումն գովելի . այլ Թանձր
 ունելով ստուեր , յորմէ բամբասիս
 մանաւանդ՝ քան Թէ գովիս . իսկ ես
 Թէսկտ փանաքի և տկար , այլ բազ-
 մաշահ . ոչ միայն մեծատանց՝ այլ
 և աղքատաց , ՚ի տածել ՚ի քաղել ՚ի
 գործել . և լինիմ հանդերձ որպէս
 զասր յոչխարաց և զվուչ ՚ի կտաւէ
 և զմետաքս յորդանց . յորոց և դու
 ոչ ինչ ունիս բնաւ , բայց միայն խո-

զակ : Եւ այսու յանդիմանեալ լը-
ուեաց :

Բանքառակիս զպարծանս սնոտիս
լուեցուցանէ զմարդկեղէնս , զոմանց
զոր ունին 'ի տեսակ և 'ի հասակ , և
սրատահին բազում անգամ անօգուտ
կենցաղոյս՝ նմանապէս և հոգեւո-
րացն . զայլս յականէ խոտեն զտկա-
րըս և զկարճս հասակաւ , որք և պի-
տանիք իցեն 'ի բազում իրս մարդկան
և փարթամացուցիչք . որք և յիրաց
անտի գովին , և նոքա յանդիմանին
'ի սնոտի գործոց :

Ի

Տրտունջ եղեւ տնկոց ամենեցուն
զթագաւորէն իւրեանց՝ թէ առաջօք
բաշխեաց զիւրաքանչիւր սրտիւ . զի
զոմանս 'ի տունս բնակեցոյց՝ որպէս
զնարինջ , և զոմանս 'ի բուրաստանս ,
և զոմանս յայգեստանս՝ և սրատուին
'ի մարդկանէ , և զոմանս իբրեւ զան-
արգս 'ի վայրի զստղաբերս , որ և
կերակուր լինին խողից և կոխան գա-
ղանաց , և զայլս յանտառս՝ որպէս

զմայրս, զսարգի և զնոճի և որ նման սոցին, զոր հարկանեն անխնայ, և անարգ. քարշանօք՝ ի շինուածս և յայրումն պատրաստեն: Եւ նորա լուեալ կոչեաց զնոսա. և սաստեալ՝ ի վերայ նոցա՝ ասէ. Ո՛չ գիտէք եթէ զխորհուրդ թագաւորին ոչ ամենեքեան գիտեն, որպէս և ոչ զԱստուծոյն. և թէ այլ ևս յանդգնիք, մեծագոյն ունիք պատուհասիլ: Եւ զարհուրեալք լուեցին:

Հանճարեղս զմեզ լինել կամի առակս, և հնազանդս Աստուծոյ և թագաւորաց, և ոչ տրտնջել զանճառխնամոցն Աստուծոյ, և ոչ զծածուկ խորհրդոց թագաւորաց. այլ իւրաքանչիւր գործոյ ուշ ունել: Զի ոչ եթէ վայրապարինչ եղեւ կարգել՝ ի թագաւորէն տնկոց զնոսա, որպէս և ոչ Աստուած և ոչ թագաւորք տնօրինեն վայրապար. զի զոմանս յայգիս կարգեաց ՚ի պողաբերաց, և զոմանս ՚ի բուրաստանս, և զոմանս զհամացեղս յանտառս, այսպիսի պատճառաւ՝ զի գազանաց և անասնոց կերակուր լինիցին, և մի նեղես

ցե
ու
ան
են
'ի
զի
և
բու
եւ
ծր
այ
զպ
ծր
տու
զան
նա
բար

Ե
'ի
և
սա
ան
ոչ

ցեն զմարդիկ զտածեալս 'ի նոցանէ՝
 ուտելովն . և թէ 'ի տունս ոմանք
 տնկեցան , անուտելիք մանաւանդ
 են , ուստի համարին մարդիկ լինել
 'ի զբօսանս տեսլեան և 'ի բուրումն ,
 զի կերակուր է ըւրնոցաց բուրումն ,
 և տեսլեան 'ի զուարճացումն՝ որպէս
 բուրաստանք . նա և 'ի բժշկուլթիւն
 եւս : Եւ այլ թէ անտառք 'ի շինուա-
 ծրս և յայրումն պատշաճեցան , և
 այս նախախնամաբար , զի մի լիցի՝ որ
 զստղաբերս հարկանիցեն 'ի շինուա-
 ծրս և յայրումն : Այսպիսի և Աս-
 տուծոյն տնօրինի և թագաւորաց
 զանխուլ և անքննելի դատաստա-
 նաւ . և թէ ոք յանդգնի անկարգա-
 բար ասել , դատասպարտի :

ԻԱ

Երթեալ ոմն կարօտ 'ի ձմերայնի
 'ի գրախտ՝ քաղել և ուտել պտուղ .
 և տեսեալ զստղաբերս իբրեւ զգօ-
 սացեալս , սկսաւ թշնամանել և տրը-
 անջել և հարկանել , և ասէ . Ընդէր
 ոչ ունիք պտուղ՝ զի կերայց և յա-

գեցայց, զի և ոչ մի ունիք պտուղ մրգոյ. և առաւել ևս զչարէր: Եւ մի ոմն 'ի ծառոցն քաղցրութեամբ և հաւանական բանիւք ասաց. Մի տրտմիր, այր դու, և մի վայրապար բամբասեր՝ զի մեղանչես. թէպէտ և կարօտեալ ես՝ զինորդ ոչ գիտես թէ 'ի Հմերայնի հանգչիմք և յարմատս մեր զօրանամք, զի կարասցուք 'ի գարնայնի ծաղկիլ, և յամարայնի սնուցանել պտուղ, և յաշնայնի հասուցանել և կերակրել. ընդէր ոչ եկիր՝ յորժամ մարդ և անասուն և գազան վայելէր պտղովք մերովք. դու յամենայնի և յամենայն ժամ պատրաստ ես 'ի յուտել, այլմէք ոչ երթ' և 'ի գէպ ժամու եկեալ կերիցես որչափ և կամ իցէ քեզ: Եւ գնաց այրն յուսով ասացելոցն:

Ինչմէք առակիս զհիւրս և զաղքատս խրատէ, զի յանգէպ երթեալ ժամու՝ զմեծարանս խնդրեն. հիւրք պատրաստ յուտել և 'ի հանգչել, և աղքատք զպէտս ընուլ կարօտութեան. այլ ոչ նմանապէս ասպրն ջականք պատրաստք հանդիպին յա-

մենայն ժամ, և կամ բարեգործք՝
 յողորմութիւն : Իսկ յամբաստա-
 նելն նոցա և ՚ի տրտնջելն՝ չէ արժան
 զչարանալ, այլ քաղցրութեամբ
 պատասխանել և զպատճառս ան-
 պատրաստութեանն ճառել, և զայլ
 ժամու զառատաձեռնութիւնն. զոր
 բազումք գտին զհանգիստ և զողոր-
 մութիւն. և որքան հնար իցէ առ-
 ձեռնս պատրաստութեամբ ընդու-
 նել, և խոնարհութեամբ զպէտս նո-
 ցա լցուցանել խոստանայցէ, և սի-
 րով և յուսով զնոսա դարձուցանիցէ :

ԻԲ

Խոհեմ որ եհարց զծառս, եթէ
 զինչ են պատճառք՝ զի որքան բարձ-
 րանայք, այնքան արմատս ՚ի խոր
 ձգէք. և նոքա ասեն. Խոհական գո-
 լով զիւրդ ոչ գիտես՝ եթէ ոչ կա-
 րէաք այսքան ոստս բառնալ և ընդ-
 գիմանալ հողմոց բռնութեան, ե-
 թէ ոչ զարմատս ՚ի խոր՝ և բազմոստս
 առնէաք. տեսանես զեղբարսն մեր
 զհաճարի և զփիճի, զի ոչ են բազմ-

ուտք, և ոչ ընդդիմանալ հողմոց կարեն, 'ի խոր արմատս ոչ ունելով:

Խրատէ առակս՝ որք կամին ուսանել հաստատութիւն իրի զհոգեւորաց և զմարմնաւորաց զի արժանէ հաստատուն հիմամբք սկզբնաւորել զի մի 'ի փորձութեանց անկանիցին բռնաւորաց՝ 'ի դիւաց կամ՝ 'ի մարդկանէ, և բազմաբեղուն զիրան առնիցեն. ապա եթէ ծանծաղ և 'ի վեր 'ի վերոյ սկսանիցին, դիւրակործանք լինիցին, որպէս տեառն ուսուցանէ առակն:

ԻԳ

Նշենիք քաղցր և դառն՝ եղբարք գոլով համամարք և ոչ համահարք. և նեղեալ 'ի դառնութենէ եղբօրն՝ արար իւր բարեկամ և եղբայր ըզկասկենի, բարոյակից զնա գտեալ ըստ երկուց որակաց. և 'ի բազմաց մեղադրեալ՝ ասաց. Որ ըստ կամաց իմոց է, նա է իմ եղբայր: Եւ ոչ ոք կարաց ասել նմա ինչ:

Քաջայայտ իսկ է առակս. զի թէ

պէտ հարազատք իցեն եղբարք , և
ընդդէմ միմեանց պատահին բարուք,
հարկաւորաբար քակտին 'ի միմեանց,
և զօտարս բարոյակից լաւ համա-
րին . և թէպէտ մեղադրին , ոչ ոք
կարէ արդարանալ 'ի վերայ նոցա :

ԻԴ

Մեծաբանեալ սնափառէր կաղ-
նի՝ ասել զինքն թագաւորազն յա-
ղագս հասակին՝ հզօր զօրութեամբ ,
իբր 'ի Ղիբանանս բնակեալ հսկայա-
զօր . և խորհէր առ աթուր զամենե-
սեան հարկանել . իսկ արքայկաղնի
ոչ ժուժեալ , յանդիմանական վա-
րեցաւ առ նա բանիւ՝ ասելով . Բա-
ղումբ համանման քեզ ոչ պարծին .
սակայն և ոչ զանխլանան փառք նո-
ցա՝ 'ի պտղոյ առաւել քան 'ի հա-
սակէ գովեալք . զի այդպէս յան-
դրդնիս . ես և ոչ մի ինչ եմ , բայց
մարդիկ զպտուղ իմ ուտելով՝ և զիս
եւս յարգեն . այլ պտուղքո՝ 'ի դար-
մանս կայ խողից : Եւ զայս ասացեալ
լուեցուցանէր , ծիծաղելի զնա ցու-
ցեալ :

Միտք առակիս յայտնի է, խրատելով զանապարծս՝ որք յազգք և ՚ի տեսակս և ՚ի զօրութիւնս պարծինն . ոչ ուսեալք յիմաստնոյն՝ եթէ գովեսցէ զքեզ ընկերն, և մի գու. այլ նորքա զխօտելին առ ինքեանս թաքուցանեն, սակայն ՚ի գիտողաց յանդիմանին, ոչ ունելով պիտանի ինչ կենցաղոյս՝ նա և ոչ հոգւորինչ . և որք ՚ի նմանէ այսպանին, բազում անգամ քան զնոսա լաւագոյն գտանին, և ընդունելք մարդկան լինին . և նորքա անարգ և ծիծաղելիք ՚ի բաց խոտին :

ԻԵ

Բողոք առ միմեանս կալան ցարասի և հաւամբգի . քանզի և նորքա տունկք գոլով, սակայն պակասա միտք . և տրանջէին ասելով . Չիսրդ նման մեզ լինելով միտի տեսլեամբ՝ և փանաքութեամբ վարդ, և այնքան պատուին՝ զի ՚ի տունս բնակեն ճոխագունից՝ և յեկեղեցիս, և մեք անարգ լինիմք գործիք՝ զաւելորդս

տանց և դուէհից մաքրելով : Չայս
ասելով՝ զանուշահոտութիւնն նոցա
և զբժշկութիւնն և զպիտանութիւնն
Թագուցանելով, և զհամեմատու-
թիւնն ինքեանց առաջի դնելով՝
զամբաստանութիւնն աճեցուցա-
նէին :

Այսպիսի է առակիս տեսութիւնն.
բազումք նորամուտք 'ի կրօնաւորաց
յորժամ ըստ պատշաճի նոցա 'ի խո-
նարհագոյն գործ ինչ որոշեն, բըրթ-
մնջեն՝ Թէ մեզ նման ձեւով և այլք
են կրօնաւորքն, զիւրդ պատուին
և 'ի գործ պարկեշտ կան, և յայս-
քան անարգութեան մէք. և զնոցա
արժանի պատուոյ զվարս Թագու-
ցանեն. զի ոմանք քահանայք իցեն,
և զնմանութիւն տեառն վարուց ու-
նին նման վարդի. և այլք 'ի մանկու-
թենէ կուսութեամբ անուշահո-
տեալք նման մրտի. իսկ նոքա ան-
գիտանալով զինքեանս՝ վայրապար-
ամբաստանեն :

Չբազումս 'ի գիտելեաց և յան-
գիտելեաց Թողաք իբր համազօրս յո-

րինակս և յառակս . և զառեալ նշա-
 նակսդ չափաւորապէս համեմատե-
 ցաք՝ պատճառս տալով տեսողաց
 բանին նմանապէս զթերին լցուցա-
 նել : Եւ արդ փոխանցելի է մեզ և
 յայլսն , այսինքն ՚ի բոյսս ծաղկանց
 և սերմանց և բանջարոց , և ՚ի նոցա-
 նէ չափաւորապէս զգաղափարսն
 առնլի է բարոյապէս և առասպելո-
 րէն . և զի թէպէտ անրմբօն ասա-
 ցեալքդ կարծի , սակայն թանձրա-
 մտաց առաւել ակորթելի երեւին ,
 որոյ աղագաւ զսակաւդ յօժարե-
 ցաք գրել :

ԻԶ

Տեսեալ ապա այնուհետեւ բու-
 սոց թէ բարւոք կարգաւորութեամբ
 վարին , հաստատելով ինքեանց թա-
 գաւորութիւն տունկք , նախանձ
 բերեալ ընդ նոսա՝ կամեցան և ին-
 քեանց կարգել թագաւորութիւն :
 Եւ եղեւ ոչ սակաւ հակառակութի-
 զի ոմանք ասէին զչուշան լինել , և
 այլք զախրիզան , և բազումք զհա-
 մասարան . և ամենեցուն հաճոյ

Թուեցաւ ընեւ Համասպրանն , այսպիսի յեղանակաւ . երկոտասան մասն է երկրի , և երկոտասան ոստ է Համասպրանին , և սարտ է նմա Թագաւորեւ՝ զի ամենայն տիրեսցէ աշխարհի . մանաւանդ զի մեծամեծ ունեւոր զօրութիւն բժշկութեան՝ զհիւանդս բժշկիցէ , և զայլս քաջատես առնիցէ , և 'ի վերայ ծովու գնալ տացէ , և իմաստութեամբ զտգէտս լցուսցէ : Եւ ապա ամենեցուն հաւանութեամբ Թագաւորեաց Համասպրանն : Եւ կարգեաց նոցա կարգս , զի արար զբնաբոյսս ծաղկանց 'ի զբօսանս և 'ի բժշկութիւնս , և զբանջարս դաւարիս 'ի կերակուրս և 'ի դարմանս , սոյնպէս և զսերմանս ամենայն . և զարդարեաց ամենայնիւ զտուն Թագաւորութեան իւրոյ . և խնդութիւն եղեւ բնաւիցն :

Իմաստք առակիս ծանուցանի այսպէս : Տեսեալ ազգի մարդկան զերկրաւորս Թագաւորութիւն , ըստ կարգի և զերկնաւորն խնդրէին Թագաւորութիւն . բայց ոմանք կարծե-

ցին զարեգակն , և այլք զլուսին , և
այլք զայլ ինչս բազումս : Իսկ յե-
րեւել Բանին աստուծոյն՝ ի ստանալ
երկոտասան առաքեալս և առնելն
զնշանս և զբժշկութիւնս , ծանեան
զՃշմարիտն , զնա լինել թագաւոր
աշխարհի : Եւ ՚ի թագաւորելն իւ-
րում զովմանս արար աւետարանիչս ,
որպէս զխորիզանն՝ երիս ունելով
կենդանութիւն յարմատս , զի և նա
զբնաւորական և զգրաւորականն
ընդ ինքեան ունի զօրութիւն . և զօ-
մանս հովիւս և վարդապետս ՚ի ըզ-
բօսանս հոգւոյ և ՚ի բժշկութիւնս ,
ի կերակուրս բանք նոցա և ՚ի սեր-
մանս , ՚ի խորհուրդս և ՚ի միտս : Իսկ
ըստ կերպարանի շուշանի զբնաւս
կարգեաց զեկեղեցի ընդ իմաստու-
թեամբ աւետարանին ծաղկեալ ,
որպէս նա ՚ի գետն Եփրատէս և
յայլն : Եւ եղել ուրախութիւն մեծ
ամենեցուն ՚ի թագաւորելն նորա :

ԻԷ

Սուսանէլ ոմանք ՚ի բուսոց կամե-
ցան՝ թէ ընդէր թագաւորն մեր

զանձն իւր այնքան ծածկէ, և զայլն
ամենայն դիւրապատահս արար
մարդկան և բժշկաց. որոյ աւուրքն
գրեթէ երեսուն յայտնի ոչ լինելով,
թէպէտ և այլ ժամանակն անդիտե-
լի է. և գտեալ 'ի բժշկաց' այնուհե-
տեւ 'ի պէտս վարի, ընդ ինքեամբ
անյայտ և զխորիզանն արար' լուսով
նշանի 'ի գիշերի գտանիլ: Իսկ նա
գիտացեալ զխորհուրդս նոցա՝ և ա-
սէ. Գիտէք զի միանգամայն անյայտ
ոչ լինիմ, այլ երեւիմ ազօթիւք և
պահօք խնդրողացն. նմանապէս և
զխորիզանն արարի, զի մի դիւրար-
համարհելի լինիցիմք՝ դիւրագտա-
նելի լեալք: Եւ նոցա ուսեալք՝ ու-
րախ լինէին գոհանալով:

Առակս զայս ինչ նշանակէ: Տա-
րակուսելի է ոմանց խորհուրդն
Քրիստոսի, զի երեսուն ամ անյայտ
եղեւ, և ապա յայտնեցաւ՝ 'ի բժշկու-
թիւն վարեալ առաքելովքն. այս
դիտելին է, թէ և անժամանակ է.
Իսկ զայլ սրբոց բժշկութիւնս ընդ-
արձակ արար, զիւրն ծածկելով, և
նորօք վարի: Ընդ իւր անյայտ և զա-

ւետարանն արար՝ ՚ի գիշերի ամբարշտութեանն յայտնելով իսկ նախախորհրդագէտ գոլով ուսոյց թէ և ոչ բնաւ ծածկիմ որպէս և գիտէք. այլ աղօթիւք և պահօք երեւիմ խնդրողաց. և այս յայտ իսկ է. սոյնպէս և զմիտս աւետարանին աղօթիւք և պահօք և սրբութեամբ գտանեմք, զի մի գիւրաւ գտեալ որպէս Հրեայքն՝ արհամարհիցեմք. և ոչ բրնաւին անտես եղեւ, զի մի անյուսութեամբ տրտմիցիմք. այլ այսուիկ ուրախ եղեալ գոհանամք :

ԻԸ

Ըստ գարնանային յեղանակի երանէին ոմանք զգեղեցկութիւն մանիչակի. և նա ճշմարիտ կարծեալ յանմտաց զասացեալն, և առաքեաց առ շուշան հրեշտակ՝ առնել ընդ նմա բարեկամութիւն, վասն նմանութեան կարծեացն. զի գովիչքն նման եւս ասէին շուշանի. և նա պատասխանեալ ասաց՝ եթէ գուայթմ ծաղկեալ զարգարիս, և ես տա

կաւին իբր գօսացեալ և անյայտ .
 ներեա մինչ և ես ծաղկեցայց : Եւ
 յանսալ նմա յետ ոչ սակաւ աւուրց
 թառամեալ գօսացաւ մանիչակ . և
 'ի ծաղկիլ շուշանին բնաւին անյայտ
 կայր մանիչակ :

Յայտնապէս ցուցանէ առակս ըզ-
 փառս մարդկայինս սնոտի լինել ,
 թէպէտ յանմտաց երանին . և պա-
 կասեալք 'ի մտաց կարծեն՝ իբրեւ
 մշտնջենաւոր նման սրբոց ունել
 փառս , և այսու հաղորդիլ կարծեն
 և սրբոցն փառաց , և ուսեալք 'ի բա-
 նից ընտրելոց առ այժմ՝ անյայտ լի-
 նել փառաց իւրեանց . եթէ տեւես-
 ցեն մարդկայինքս մինչ 'ի ծագել
 փառաց նոցա , կցորդութիւն է 'ի
 միմեանս . սակայն 'ի պայծառանալն
 նոցա՝ նուազին ամենայն երկրա-
 ւորքս , և յանդիմանին ունայն լինել :

ԻԹ

Փեննա զանձն սրբասէր ասէր լի-
 նել , և ամբարհաւաճ էր 'ի բնաւից՝
 իբրու զի ընդդիմանայ դիւաց , ոչ

գիտելով եթէ 'ի թագաւորէն իւր-
մէ զօրանայ . և յինքն ամփոփեալ
արքայի զիւրն շնորհ , և գտաւ ու-
նայն քան զբազումս . վասն զի ծա-
ղիկք ամենայն 'ի սկստս վարէին բը-
ժըշկաց , իսկ նա և ոչ բնաւ :

Չունի ինչ խորին օրինակս . զի
ամբարտաւանին ոմանք 'ի քահանայ-
ից և 'ի կրօնաւորաց՝ յորժամ տէր
'ի ձեռս նոցա առնէ բժշկութիւն ,
և կամ մերժէ զգեւս . ոչ գիտելով
եթէ ոչ նոքա , այլ շնորհն տեառն
որ ընդ նոսա . և յորժամ առնու
զիւրն տէր , լինի և ոչ առ մի ինչ
սխտանացու :

Լ

Եղեւ գժտութիւն երբեմն 'ի մէջ
լեռնականաց և դաշտականացն ծաղ-
կանց . զի հաւրուտն և մաւրուտն և
ասպուղանն և այլք այսպիսիք ոչ
տանէին սարսաւանացն դաշտակա-
նաց՝ արքայածաղկին , կակաջին և
այլոց նմանեաց . զի ստգտանէին իբ-
րեւ տմարդիք և անիմաստք , և զին-
քեանս հանճարեղս և 'ի բժշկու-

Թիւնս պատրաստս , և 'ի տեսիլս՝
 առձեռն : Լու եղեւ այս յականջս
 Թագաւորին իւրեանց . կոչեաց զնո-
 սա և սաստիւ ասաց . Ո՞չ ապաքէն ես
 վիճակեցուցի զձեզ այսպէս բնակել-
 զի ոչ կարէք զկարգ ձեր փոփոխել
 Թէ և կամիք . զի ետու պէտս ունել
 միմեանց , զի լեռնականք զգաշտա-
 կանաց ոչ ինչ ընուն զտեղի , և ոչ
 գաշտականք զլեռնականաց , ոչ 'ի
 բժշկուլ Թիւնս և ոչ յայլ ինչ . և այ-
 սու համոզեաց զնոսա :

Ի միտ տայ առնուլ առակս զնա-
 խախնամուլ Թիւնն Աստուծոյ ամե-
 նայն ուրեք՝ ըստ կարգի մատակա-
 րարել զլեռնայինս և զգաշտայինս .
 և զի զմիմեանց ոչ ընուն զտեղի , և
 պէտս ունին իւրաքանչիւրքն մի-
 մեանց . և զի ոչ է պարտ պարսաւանս
 ունել առ այնոսիկ , այլ ըստ կարգի
 արարչին մեծարել զընկերս և զեղ-
 բարս :

ԼԱ

Ազաղակէր երբեմն խնկողկուղիկ՝
 Թէ ես պատճառ եմ սրբուլ Թեան

քահանայից . և զոմն ստգտանէր
 զծաղիկ, զի արմատ նորա ավրոզի-
 տականին է շարժող: Եւ զայս լուեալ
 քահանայ ոմն չարչարեալ 'ի ցան-
 կու[թեանէ] և եդ զնա 'ի հանդերձ
 իւր . և ինչ ոչ օգտեալ [թշնամանէր
 զինկածաղիկն իբրեւ զսուտ ոք : Եւ
 նորա դարձուած արարեալ ասաց .
 Ձի 'ի հանդերձ քո և ոչ 'ի սիրտ զիս
 եդեր , յաղագս որոյ ոչ ինչ օգտե-
 ցար : Եւ լուեալ այրն լուռ եղև :

Լի հանճարով է օրինակս . զի զող-
 ջախոհու[թիւն] ոչ մարմնով , այլ հո-
 գւով արժան է ունել . ապա [թէ
 ոչ՝ անշիջանելի է աստ ցանկու-
 [թեան] . և չէ սլատշաճ՝ զ'ի բարի ե-
 ղեալս յԱստուծոյ՝ չար կարծել :

ԼԲ

Եղև հարսանիս արեգական , և
 առաքեաց հրաւիրեաց զծաղկունան
 առ հասարակ . զի ըստ զուգաւո-
 ըու[թեան] , և անդ 'ի միասին 'ի հար-
 սանիս գայցեն : Եւ լուեալ ձիւնա-
 ծաղիկի և այլոց այսպիսեաց , փու-

Թացան քան զբաղումս ժամանել .
 և ՚ի ժողովելն այլոց զի ՚ի միասին
 վայելեսցեն, ոչ երեւէր նա՝ զի խոր-
 շակահար եղեալ ցամաքեցաւ . և առ
 հասարակ սեռք ամենայն սա-
 տուեալ սրահեցան :

Միտք առակիս այսպիսի է . զի ա-
 րեգակն է տէր , և հարսանիս՝ ժա-
 մանակ չարչարանացն , և հրաւի-
 րակք՝ առաքեալքն . զի զկնի աւե-
 տարանին և անդ , այսինքն յերկրորդ
 դալստեանն ՚ի միասին սրահեցին .
 իսկ ծանծաղք՝ և յօժարամիտք ե-
 ղեալ աւետեաց բանին , սակայն ՚ի
 փորձանս անկան՝ և ոչ կարացին
 ընդդիմանալ . և սրահեալ այլք՝ ին-
 քեանք մնացին անսրահք :

ԼԳ

Գնդածաղիկք և կորնդան և խո-
 լորձ՝ առուոյտ կապոյտ և սէզ և
 նմանք սոցին ծաղր եդեալ զցինկ՝
 ասէին , եթէ զի՞ է՝ զի մէք զուար-
 ճացեալք կամք , և նա ծիւրեալ
 դեղնուԹեամբ : Եւ լուեալ՝ սլատաս

խանեաց . Վասն զի անմիաք էք և ան-
երկիւղ , ոչ խորհիք եթէ վասն մեր
սուրբ սրեն գերանդեաց . իսկ ես
խոկալով յայսոսիկ՝ զարհուրեալ
դեղնիմ :

Յայտնապէս ցուցանէ առակս՝ թէ
յոյժ անմիաք են որ մոռանան եթէ
բնութեամբ մահկանացու է ազգ
մարդկան . և պատրեալք յերեւելի՛ն
մեծութիւնս՝ ծաղր առնեն զվարս
երկիւղածս և զկրօնաւորս . ուստի
յանդիմանին ՚ի նոցունց անմտու-
թիւն նոցա . և ինքեանք գիտելով
զապականութիւն երկրաւորացս՝
ոչ պատրին , այլ ճ՛նշեալ և երկիւ-
ղիւ միշտ ներգեւին :

ԼԴ

Խոկացեալ բուսոց թէ ո՛ր արդեօք
յառաջապահ մեզ կացցէ . և խրոխ-
տացեալ կառի և նորին նմանեաց՝
ասեն , թէ մեք հարկանող գոլով ,
մեզ լինեւ արժան է . և ՚ի կարգիլն՝
եկեալ էջք և ուղտք՝ կերեալ և առ-
աթուր հարեալ , գօսացեալք և
տարեալք ՚ի հողմոց եղեն :

Ընդդէմ կայ առակս հսկարտ մը-
տաց, որ յուսան'ի լեզուանու թիւնս
իւրեանց . իսկ գիտելի է , զի հզօր
է զօրութիւն քան զլեզու :

ԼԵ

Նախատեցաւ եղեգան ծաղիկ և
նմանք նորա , պաշտօնեայ լինել ա-
րեգական . և նորա ձգեալ զձեռն
յարեւն' երգուաւ արեգական թէ
ոչ եմ :

Բասրէ առակս զայնոսիկ' որ'ի չա-
րիս յայանիս յանդիմանին , և հնա-
րին թագուցանել . որով յանդիմա-
նին յաւէտ քան թէ ծածկին :

Համասեռք այսմ զանց արարաք .
եկեսցուք'ի սերմանս և'ի բանջարս :

ԼԶ

Ախտիւք փառասիրութեամբ
զանձինս պատրաստէին սերմանիք
իչսել'ի վերայ միմեանց . և պերճա-
ցեալ գարի որսկէս վաթսնաւոր , և

կորեակ որպէս հարիւրաւոր . իսկ
ցորեան լուռ եւեթ կայր : Եւ տե-
սեալ արքայի նոցա զխոնարհու-
թիւն նորա , զի որք անամնոց և
գազանաց մանաւանդ են կերակուր՝
զմիմեամբք ելանեն , և նա հանգար-
տեալ կայ , մերձաւոր ինքեան զնա
արար :

Նշանակէ առակս՝ ոչ այլ իւրիք զօ-
րութեամբ անդամ լինել Քրիստոսի ,
քան թէ խոնարհութեամբ . ըստ ո-
րում և տէր եմուտ ՚ի բնութիւնս
ուսման աղափաւ :

ԼԵ

Իբրեւ ծանեալ գարի , եթէ խո-
նարհութեամբ հաճոյեղեւ ցորեան ,
եղեւ գլխակորեալ և խոշորազգեստ ,
զի յարգոյ և նա եղիցի : Եւ տեսեալ
արքային՝ յանդիմանէ մանաւանդ՝
քան թէ մարմին իւր առնէ՝ ասե-
լով , թէ ձեւով միայն խոնարհիս ,
իսկ յորովայն մտեալ՝ բազում առ-
նես փքացումն , նշանակ ամբարտա-
ւանութեան :

Ձայս յինքեան ունի առակս . զի
բազումք գիտելով զխոնարհութիւն
գովելի և մերձաւոր տեառն , կեր-
պարանեցան լինել , այլ ոչ հոգւով .
ուստի խոտին , ոչ ունեւով յոգի-
քանզի խոնարհութեամբն առա-
ւել եւս ամբարհաւաճեն :

ԼԲ

Չնոյն կրեաց և կորեակ ասելով .
Թէ գովելի է խոնարհութիւնն , ինձ
յաւէտ մերձաւորիլ տեառն 'ի գէպ
էր . զի այնքան եմ խոնարհ , մինչ
զի 'ի պատուողացն ձեռանէ սողոս-
կեալ՝ անկանիմ յերկիր : Այսպանի և
սա իբրեւ զանմիտ՝ լինելով կերակուր
անմտաց , ոչ գիտելով զպատիւ ան-
ձին :

Իմաստք առակիս այսպիսի է . զի
խոհականութեամբ խոնարհիլն՝ տի-
րապէս խոնարհութիւն է , իսկ ան-
խմաստաբարն՝ եղծումն , ոչ գիտե-
լով զօրինակ խոնարհութեան զժա-
մանակի և զտեղւոյ՝ ըստ զանազա-
նութեան :

ԼԹ

Հաճար է մնել 'ի միասին ուրախ լինէին, իբրու անդրժեղք էին թըռչնոց : Եկեալ գազանաց և անասնոց, կերեալ և կոխան արարեալ, և զըզջացեալ ասէն . Անխայելոյ աղագաւ զանձինս պատեցաք, և այժմ վարկ պարազի ապականեցաք :

Զանագորոյնսն յանդիմանէ առաւկս, զի ըստ կարգի յաղքատս ոչ մատակարարին . իբրու գազանաբարոյից և անմտաց ամբարք նոցա լիցին . զըջանան, այլ ոչ ինչ օգտին :

Խ

Մարմնոյ մեծութեամբ՝ բակլա և սիսեռն պարծէին առ հատ կտաւատի և կնճըթան : Եւ նոքա ասէն . Փոքր եմք հասակաւ, սակայն բեղմնաւոր . զի ժողովեալ և տանջեալ մարդկան, լինիմք կերակուր և նիւթ լուսոյ . իսկ գուք թէ և կերակուր, այլ ոչ եւս օգտակար, և ոչ նիւթ լուսոյ :

Ընդունի և ինչ ոչ գովուածիւն աւակս զմարմնոյ առողջութիւն՝ յորժամ զլոյս ընդ ինքեան ոչ ունի ըզպատուիրանին : Իսկ փանաքիք յոյժ գովելէք, թէպէտ տանջանօք ժամանակէիւք չարչարին, պայծառացեալք լուսով պատուիրանին, և միշտ կերակրելով զաղքատս :

ԽԱ

Անկաւ 'ի պատառէ կերողի հատ սիսեռան, և այսպանեցաւ 'ի բակլայէ որպէս զերկչոտ . որումասաց . Ոչ եմ երկչոտ, այլ արի :

Յուցանէ առակս, յարաժամ յապականչաց կենաց մերոց զանդիտել, սակայն արիութեամբ 'ի նոցանէ փախչել :

ԽԲ

Նմանապէս անգոսնեցաւ և 'ինըմանէ բակլա . և պատասխանեաց, թէ ոչ երկնչելոյ աղաքաւ եմ տափակատես, այլ խոնարհութեան տակս . զի թէ այսպէս ձեւանամ՝ և

մարդիկ ալօրեօք ջաղջախեն զիս ,
զինչ եթէ այսպիսի ոչ էի իսկ :

Եւ յայսմ առակէ խրատիմք՝ յա-
մենայնի խոնարհ լինել, անպարտաւ
և անպատճառ :

ԽԳ

Ի չափողէ զերծեալ 'ի ձեռանէ
ոլեռն՝ գնտատեսակ գոլով գնտին .
և նորա զայրացեալ ասէ . Երթ կե-
րակուր լեր թռչնոց : Որում ասաց .
Բաւական է 'ի կասլճիդ 'ի հուր և 'ի
ջուր տանջել . ես պարզաբար կերա-
կուր ախորժեմ թռչնոց լինել :

Միտք առակիս այս է . զի միջոց
է ընդ տանջանս և ընդ տանջանս ,
ընդ զրկանս և ընդ զրկանս . յորոց ե-
թէ պատահի , հարկաւոր է զհան-
գարտագոյնն ընտրել 'ի հզօրագու-
նէն , և 'ի մեծամեծաց զփոքրագոյն :

ԽԴ

Միատեսակ գոլով ոսպն իբրեւ
զկեղծաւոր, դատէ զլովիսս՝ սպիտակ

մարմնով և սեւ բերանով կոչելով :
Եւ նորա արդարանալ կամելով ասէ .
Սպիտակ ուրախացելոցն եմ, և արջ-
նաատեասակ սգաւորաց . բայց 'ի փոր-
ձոյ ծանուցաւ՝ միզբնութիւնն ունե-
լով փքացուցիչ որովայնի փարթա-
մաց և աղքատաց , և յայլնն նմա-
նապէս :

Յայտ իսկ է միտք առակիս . զի
ձեւանան ոմանք , այլ ոչ զբարոյսն
կարեն փոփոխել , զի յայանին ներ-
գործութեամբ :

ԽԵ

Անհանդուրժելի եղեալ այսմ
յանգիմանութեան, և զնորայն առա-
կել կամեցաւ զբնութիւն լովիաս . ա-
սէ . Չար ամենեւին ես , հանդերձ
գձձութեամբ , վնասիչ որովայնի և
ջլաց , և դժուարերազիչ , և վատնիչ
լուսոյ աչաց :

Չայս՝ առակս նշանակէ , զի ան-
միտ կեղծաւորք զկեղծաւորսն յան-
գիմանեն , և 'ի միմեանց հրապարակ
եղեալ ծաղր լինին 'ի մէջ մարդկան :

ԽԶ

Կազմեալ կայր մաշ 'ի դարմանս
հիւանդաց, և սնափառէր . և այլոց
սերմանց և հնդոց ոչ տարեալ՝ այ-
սպանեն զնովաւ, թէ իշխանն մեր՝
որով կեան հիւանդք և առողջք՝ ոչ
այդքան սրարծի, և դու ծանծաղա-
միա գորով ըստ որում մաշ կոչիս՝
փքաս, ոչ գիտելով եթէ ժամանա-
կաւոր է պէտք քո :

Նմանէ իմն առակս այնոցիկ, որ
առ մի ինչ են պիտանիք, և դուզնա-
քեայ ժամանակաւ, և հպարտանան
անմտու թեամբ. ոչ նմանին տիրասպէս
խոնարհաց, որ առ ամենայն ինչ պի-
տանիք գորով՝ առաւել զիջանին, զի
անվրէպ լիցին :

ԽԷ

Ի սերմանց է և անուանեալն ար-
ջնդեղ . զոր լուեալ արջու, 'ի ցա-
ւել որովայնին առեալ եկեր՝ կարծե-
լով դեղ ինքեան վասն անուանն, և

ինչ ոչ օգտեալ՝ ասաց . Ո՞ր խռբու
և ճանդի, որքան բարի էք որո-
վայնի :

Ձանիմաստից և զորովայնամուլից
առակս գուշակէ, զի քան զսխտանին
և զսակաւն՝ ընտրեն զբազումս և ըզ-
խոշորն :

ԽԸ

Սամիթ և գինձ, չաման և փեգե-
նայ և նմանք սոցին, 'ի խռուատե-
սակ խոտոց սերմանց պարսաւեցան
իբր սակաւք, զի ոչ 'ի կալ և 'ի շեղջ
գան, այլ 'ի ծրարս դուզնաբեայս ե-
փեալ, և զի եփեալքն արտաքս ձգին,
և զինքեանց բաւականք յաման : Եւ
նոցա լուեալ պատասխանեն, [թէ ոչ
արհամարհելոյ աղագաւ եմք այն-
պիսի՝ այլ պատուոյ, զի եփեալ՝ զօ-
րու[թիւն տամք կերակրոց, զի գովի
զօրու[թիւնն՝ և ոչ ցողունն . և իբր
զպատուական ակունս 'ի վարչամա-
կի ծրարիմք . իսկ դուք այնքան էք
անպիտան, զի ոչ ընդ բազումս էք
'ի կալ, և ոչ ընդ սակաւս :

Տեսաւ որու[թիւն առակիս այսպի-

սի է . զի իմաստունք 'ի խելացնորից
արհամարհին իբր զչափաւորս և ան-
պիտանս 'ի վարս աշխարհիս , և զին-
քեանս իբր զպիտանիս կարծեցու-
ցանէն , ըստ որում անօգուտք են .
խակ ուսեալք 'ի նոցանէ , թէ և մար-
մնով արհամարհիմք , այլ խրատ մեր
համեմէ զբարեգործութիւնս , չա-
փաւոր գորով իբր զաղս , և իբրեւ զա-
կանս սրատուականս պատուին բանք
մեր . և այսպէս ամաչեալ դադարեն ,
զի ոչ ընդ իմաստունս են պիտանիք ,
և ոչ ընդ աշխարհավարս :

ԽԹ

Լուեալ ոմն 'ի Գալիանոսէ , զի ըզ-
խաշխաշն կոչեցեալ սերմն , տքնու-
թեան օգտակար ասէր , և առեալ
սերմանեաց 'ի պարտէզ իւր . և ընդ
բուսանել և 'ի լինելն բանջար , ա-
ռեալ եկեր , և ոչ եղեւ օգուտ հրակ-
մանն . նմանասպէս և 'ի ծաղկելն . և
'ի դըխաւորելն , և ոչ անդ . և սկսաւ
թշնամանել զԳալիանոս և զամենայն
բժշկապետն , խաբեբայ զնոսա կո-

չելով: Եւ նոցա լուեալ սաստեն նմա
ասելով. Անմիտ այր դու, զժամա-
նակն ոչ գիտելով զճաշակման,
անօգուտ արարեր, զի մեղադրես
մեզ:

Միաք առակիս այս է. զի ախմարք
լուեալ 'ի վարդապետաց զպէտս
պատուիրանաց, անժամանակ ձեռ-
նամուխ լինին. և անկատար լինելով,
Թշնամանեն զքարոզսն, ոչ գիտելով
Թէ ամենայնի ժամանակ է:

Բաւական է այսմ տեսակի ասա-
ցեալքս:

Ծ

Կարգեցաւ հրամանատար և 'ի
Թագաւորէն բուսոց ճակընդեղ 'ի
վերայ բանջարոց իբրեւ զտեւող
յամօրայնի 'ի կերակուր մարդկան:
Եւ խանդացեալ սեխ և ձմերուկ, և
այլ պտուղք բանջարաց և սարսի-
զաց՝ Թաղթ և շողգամ և ստեպղին,
և սկսան չարախօսել՝ եթէ սաստիկ
ամենեւին է, և գոչող սրովայնի: Եւ
գիտացեալ արքայի նոցա, տանջել

զնոսա հրամայեաց, եթէ զի՞ յան-
դրգնիք ընդդէմ իշխանի. զի հնա-
զանդեւ պարտիք, և ոչ քննիչք լինեւ,
զի մի անկարգութիւն լիցի :

Յաճուցանէ առակս զյանդգնու-
թիւն մարդկան, որ դատիչք լինին
վարուց իշխանաց, և բազում պատ-
ճառս չարեաց դնեն նոցա. և ոչ ի-
մանան՝ թէ այնոքիւք լուծանին
կարգք իշխանութեանն՝ մինչեւ 'ի
բնաւիցն ժամանէ իշխանն Աս-
տուած :

ԾԱ

Դարմանեցաւ ոմն 'ի թաղթէ 'ի
գարնան յեղանակի. և զբնաւն կար-
ծեւով պիտանի 'ի դարմանս, եփեալ
սերմամբն հանգերձ եկեր, և սկը-
սաւ ործալ, և զայրացեալ թշնա-
մանէր. և 'ի նմանէ յանդիմանի՝
թէ յամենայնն եմ պիտանի գիտո-
ղաց 'ի կերակուր և 'ի բժշկութիւն :

Նման իմն է առակս այնոցիկ՝ որ
յարին յոմանս վասն քաղցրութեան
բարուց. և թէ պատահի վասն օգտի
սաստեւ, թշնամանեն խիստս կար-

դալով . զոր և ուսանին , թէ բանք
նոցա ոչ միայն 'ի խրատ են , այլ և
'ի սաստ և 'ի բժշկու թիւն հոգւոց :

ԾԲ

Բժիշկ ոմն բնախօսէր՝ ստուգա-
բանելով զանուն բանջարին կոչելոյ
սպանախ , եթէ է հիւանդ . զի սպա-
նանել արժան է նախ , և ապա զնա
տալ կերակուր , զի այնքան վնասա-
կար է : Եւ լուեալ ախտացեալ այր՝
ամենեւին հրաժարեաց , ոչ գիտելով
թէ ոչ վասն ամենայն հիւանդաց
ասաց :

Զայս տայ իմանալ առակս . զի
զպատուիրանս իմաստունք բնախօ-
սեն , թէ զփափկացեալն սպանանել
'ի դէպ է , քան թէ պահոց նոցա պա-
տուիրան աւանդել . և անմտի կար-
ծին պահք բնաւ հրաժարելի . այլ
ոմանց անդէպ կարծի , բայց ոչ և
բազմաց հիւանդաց հոգւով . որպէս
և սպանախ ոմանց է չար , այլ բազ-
մաց պիտանի 'ի դարմանս :

ԾԳ.

Զխատոր Գալիանոս՝ թիւրակէ
կոչէր շինականաց . և լուեալ մշակի
միոյ, առեալ եկեր կայթիւ, և խե-
լագարեալ կուրացաւ :

Գատումն առակիս այս է, զի ի-
մաստունք զցատումն մարդկան բու-
ժիչ ասեն երկիւղի . և թէ անհմտա-
բար անչափանան, կուրանան հո-
գւով :

ԾԴ.

Եփեալ հողագործ ոք ՚ի պարտի-
զէ իւրմէ զտիս բազում, կարծելով
զնա բանջար, և անկաւ յորովայնա-
ծութեան ախտա :

* Իմանալի է զառակս, զի ցանկու-
թիւնն ամենայն իրի ըստ կարգի բա-
րի է բնութեանս . իսկ յաճախա-
գոյն հետեւիլն և յաւելի քան զչա-
փրն՝ ապականիչ է :

ԾԵ.

Ի հրատարակս ճոխաց ՚ի միասին
տիս և խատոր ընդ բնաւ բանջարս

կամեցան գնալ ծածկել զինքեանս .
 և ոչ կարացեալ , զի 'ի հոտոյ սըն-
 կունքն լցան , և աչքն արտասուէաց
 բազմականին . վասն որոյ և բնաւքն
 արտաքս անկան :

Խրատէ օրինակս զչարահամբաւ-
 օրն և զխտացեալ անզեղջան հո-
 գւով ոչ թողուլ ընդ մեզ 'ի ժողովս
 սրբոց , զի մի և վասն նոցա խտաի-
 ցիմք :

ԾԶ

Հարցաւ ստեպղին 'ի շաղգամէ ,
 եթէ զի՞ այդքան ընդ երկրաւ մտա-
 նես : Եւ նա ասէ , թէ պատկառեմ'
 ընդ յանդգնութիւն քո . զի կարմիր
 և սպիտակ գոլով՝ տեսիլ զքեզ առ-
 նես : Որում ապաբանեաց . եթէ չար
 է այս , չար է և բնաւ երկչոտու-
 թիւն քո :

Յեղանակս՝ միջին հրամայէ մեզ
 լինել երկիւղի և յանդգնութեան ,
 զի չար երկաքանչիւրքն են :

ԾԷ

Հասեալ սեխ և քաղցրացեալ ,
 արբայի պտուղ զանձն կոչէր՝ թէ և

'ի բանջարոց, իբրեւ 'ի փոքր շառաւիղէ մեծ . և քամահէր զընկուզի՝ մեծ ծառ և փոքր պտուղ : Որումն անդրադարձեաց . Ձի եթէ յերկարաժամանակ լինէիր, 'ի գէպ էր կոչումնդ . այլ զի որովայնանց լինելով՝ գարշելի լինիս մեծամեծաց և փոքունց . իսկ ես թէ և փանաքի, սակայն բազմաժամանակեայ, և լուսոյ նիւթ՝ ճոխաց և աղքատաց :

Չփափկութիւն յանդիմանէ առակս . թէ և թագաւորաց յանկադոյն, նա և սակաւաժամանակ և ապականելի . իսկ առաքինութիւն թէ և գձուձ կարծի, այլ բազմաժամանակեայ և լուսաւոր :

ԾԸ

Մտեալ ոմն 'ի պարտէզ՝ կամեցաւ հարկանել զձմերուկ և ուտել . և նորա զարհուրեալասէ . Ձինչ գործես այր դու, ո՛չ գիտես եթէ ձու եմ ես փղի, եթէ աարցես զիս 'ի սուռն քո և պահեսցես զգուշութեամբ՝ զի մի բեկայց, ծնայց քեզ փղորդի՝ գնոց

հազար դահեկանի : Եւ ուրախ ե-
ղեալ տարաւ 'ի տուն իւր, և յետոյ
ընկէց զնա արտաքս վիրաւորեալ. և
այսպիսեօք զերծեալ եղեւ 'ի սրոյ :
Խելս խառնել առակս 'ի մեզ կա-
մի. զի 'ի ժամանակս՝ յորում սպա-
նողի 'ի ձեռն անկանիցիմք, պատուա-
կան զմեզ ասել՝ և բազմագինս . զի
յուսով շահիցն 'ի տուն տարեալ,
հիւանդութեամբ և կամ մահուամբ
'ի սրոյ ազատիցիմք, զի հարկաւ կը-
րեմք զասրականութիւն, թէ և նոքա
զգուշանայցեն :

ԾԹ

Վարունկն՝ կոչեցեալ պտուղ
պարտիզի, մեծարգոյ քան զայլն
կարծէր զանձնէ վասն կանխու-
թեանն. և 'ի սեխէ սողտեալ, եթէ
պատուիս՝ իբր զի մերձ ոչ իցեմ, և
եթէ ոչ այնպէս՝ սակայն անպա-
տուիս՝ դեզնութեամբ գարշելի ե-
ղեալ :

Յայանի են միտք առակիս, զի ա-
նարգք պատուին կանխաւ ժամա-

նեալք 'ի բնաւ տեղիս . իսկ 'ի մերձ
գալ սպառուականացն՝ արհամար-
հին , նա և յաւելի յամեալք՝ ժան-
տութիւնն նոցա եւս յայտնին :

Կ

Ետես 'ի վաճառի անփորձ ոք
զչամամն , և հարցեալ որ մօտն կային ,
թէ զինչ իցէ . և գիտացեալ եթէ
տգէտ ոք է , ասեն՝ թէ ձու է սի-
րամարգի . և նա հաւատարիմ կար-
ծեաց վասն նմանութեանն . և տա-
րեալ եգ 'ի ներքոյ հաւու՝ զի ելցէ
ձագ սիրամարգի , զոր առեալ եկեր
հաւն . և յետ աւուրց երթեալ 'ի
տես , և սպտահեալ անդ ոսկի եզ-
նակ՝ թռեաւ . և նորա նստեալ լայր՝
եթէ անժամ եկի , և անկատար գը-
նաց ձագ սիրամարգին :

Զառակս այսպէս գիտեմք , զի յի-
մարաց գեղեցկուծիւնն սպարող է՝
և հաւատարիմ գոյուծիւն կարծէ .
այլ իմաստունք գիտեն , զի գեղեց-
կուծիւնն անգոյ է , և զօրուծիւնն
ճշմարիտ :

ԿԼ

Ի բժշկու թիւն որովայնի զինքն
 քարողէր կաղամբ, եթէ կերեալ ոք
 հում, զորովայն լուծանեմ, և ե-
 փեալ՝ պնդեմ. և բազում ինչ ստու-
 թեամբ բարբառէր: Եւ պատրեալ
 ոմն յաճախեաց յուտել՝ օգուտ վար-
 կանելով. և սկսաւ ձայն յորովայնէ
 նորա ելանել, և մեղադրէր իբր ստի
 և պատրողի. և նա ասէ. Չէ ինձ
 փոյթ, զի հնարեցայ յորովայն քո
 մտանել, թէպէտ և անարգութեամբ
 ելանեմ:

Չառակս իմանամք այսպէս, զի
 խաբեբայք և կեղծաւորք բազում
 ինչ բանս խօսին պատրանաց, մինչ
 յարդոյ լինիցին. իսկ յետոյ յայտ-
 նեալք, թէ և անարգին և խոտին,
 ոչ բնաւ պատկառին, զի ՚ի դուրս
 ել չարութիւն նոցա:

Լուեսցեն և այս տեսակս, անց-
 ցուք և յայլ ինչ:

Ի լերանց իւրաքանչիւր ոք զինքն
գիտէր գլուխ այլոց ըստ իրիք իրիք
առաւելութեան . 'ի Յոյնս Պոնտոս
և Պրոպոնտոս, յարեւմուտս Յետնէ,
'ի Պաղեստինն Կարմեղոս, յԱսորիս
Կորդուս, տապանակաւն 'ի Հայս՝
Մասիս, և յԱղուանս Կաւկաս . որ
պէս 'ի Կիլիկիա Պարխար, և 'ի միջ-
նահայս Տաւրոս, և յայլս՝ այլք . և
ընտրեալ յայտնեցաւ Քորէք յա-
ղագս երեւման խաչին Աստուծոյ
Մովսէսի, և Թաբօր վասն տեառն
այլակերպութեան, և լեառն գալի-
լեացոց սակս տեառն վարդապե-
տութեանն . և յայսպիսի կարծեաց
լռեալ գաղարեցին, իրաւունս տա-
լով նոցա :

Զայս իմաստս տայ օրինակս . զի
Թէպէտ մեծ կարծին փառօք Թա-
գաւորք հեթանոսաց, և կամ Իս-
րայէլի՝ վասն օրինակին, սակայն մեծ
են առաքինութեամբ անձինք խո-
նարհ մարմնով և շնչով, յորժամ 'ի
նոսա բնակէ Աստուած իջեալ :

ԿԳ.

Նման այսմիկ և գետք՝ իւրաքանչիւր զինքն կարծէր առաջին լինել այլոց, Փիսոն և Գեհոն, Տեգրիս և Եփրատէս. գետն Կուր և Երասխ, Պառատիս, և այլք եւս. և դատեալ՝ առաջին ցուցաւ Յորդանիս՝ տեառն մկրտութեանն աղագաւ :

Յայտ իսկ է առակս, զի ճշմարտութիւնն հզօր է քան զօրինակն :

ԿԴ.

Այսպէս և աղբերք կրեցին, որ պէս և այն որ ՚ի Պարս գուստր համբաւեցաւ Նեղոսի, և կամ որ յԱնտիոքն, և կամ Արեթուսայն, և այլք. բայց պատուական ցուցաւ, որ զգրախտն առողանէն :

Զայս՝ առակս նշանակէ. զի իւրաքանչիւր աղբերքն օրինակ մարդկան իմաստից են. իսկ որ զգրախտն առողանէր, աստուածայնոյն. զի գրախտ է մարդ, և ծառք՝ առաքի-

նութիւնք , և աղբիւր՝ հոգեւորն
գիտութիւն , որ առողանէ զառա-
քինութիւն :

Սակաւուք և այս շատասցուք .
առցուք և ՚ի կենդանեաց :

ԿԵ

Խնդրեցին ամենայն աղգք կենդա-
նեաց՝ ջրայնոց և ցամաքայնոց , ին-
քեանց թագաւոր յարքայէն Քրիս-
տոսէ . և կատարէ զհայցուածս նո-
ցա , տալով ջրայնոց զլեւիաթան , և
ցամաքայնոց զբեհմովն . և հարկաւո-
րաբար սահմանեաց , զի մի զմիմեանց
բարձցեն զիշխանութիւնն , թէ և
կամեսցին . ուստի անշարժ զլեւիա-
թանն արար , և միշտ կարօտ ջրոյ . և
զբեհմոն՝ հեղձանիլ ՚ի ջուր :

Իմանամք զառակս ըստ այսմ .
քանզի բաշխեաց թագաւորութիւն
երկրի նախախնամաբար , զոմանց ՚ի
ծովու կղզիս , և զոմանց ՚ի ցամաքի ,
լերամբք և գետովք ամրացոյց . զի
մի զմիմեանց ապականեսցեն զթա-
գաւորութիւն , թէ և կամեսցին :

42

Յեա կարգելոյ զիշխանս 'ի ջուրսն,
 Լեւիաթան արքայ, ասեն, զիարդ է՝
 զի ոչ շրջիս, կամ ասպատակես: Եւ
 նա ասէ. Չի թշնամիք առ մեզ ոչ
 գոն, և անկարօտ եմք իմիք, զմերս
 վայելեսցուք. և ընդ ձեզ ոչ զքօսա
 նամք, զի մի ծանր ձեզ եղէց: Եւ ա
 սացեալքն հաճոյ նոցա թուեցաւ:

Ահնարկութիւն առակիս այս
 պէս է. զի թէ թագաւորութիւն
 յայլմէ ոչ նեղիցի 'ի թագաւորէ՝ և
 բաւական կեանս ունիցի, բարի է
 խաղաղասէր լինել, նա և ոչ իւրոցն
 ծանրանալ շրջելով. ասպա թէ հար
 կաւորի 'ի թշնամեաց, անարգու
 թիւն է ոչ տալ պատերազմ:

43

Եկեալ ազգ ձկանց առաջի թա
 գաւորին իւրեանց՝ և ասեն. Չի ասա
 ցեր թէ թշնամիք առ մեզ ոչ գան, և
 վասն այն ոչ տամք պատերազմ, ա

հաւաստիկ եկեալ մարդիկ որսան ըզմեզ, և դու վրէժ ոչ առնուս. և սղոցաձկանն հարեալ զնաւ որսորդաց՝ և զբազումս ընկղմեաց. և զայլս եւս եղեալս պատմէին նմա : Եւ լուեալ զչարացաւ նոցա. և ումեմն ձկան հրամայեաց պահ ունել նաւորդաց, զի մի այնպիսի ինչ պատահիցէ. և զնոսս հաճէր. Ո՞չ գիտէք, ասէ, զի իշխան մեր էն մարդիկ կարգեալք յԱստուծոյ, և վասն այն հարկ է մեզ լուել՝ զոր ինչ և գործեն :

Հանձարեղս կամի առնել օրինակս զԹագաւորս. զի յորժամ հզօր ոք քան զնորայն իցէ ԹագաւորուԹիւն, և կամիցի հարկս պահանջել, յանձն առցէ տալ սիրով, և զընդգիմացեալսն խրատեսցէ՝ ոչ հակառակել. զի յԱստուծոյ կարգաւորեալ է՝ տկարի հնազանդ լինել հզօրի :

ԿԸ

Դարձեալ եւս զայս պահանջեն. եթէ յամենայնի բարեմիտ գոլով՝ ոչ կամիս ամբօխ լինել, սակայն անյայտ

է թշնամեաց, կարգեսցես երկրորդ
քեզ: Կատարէ յայտ զհայցուածս
նոցա, կացուցանէ իւր երկրորդ ըզ-
կիտոսն:

Հարկաւոր ցուցանէ առակս զերկ-
րորդն լինել թագաւորի և բնաւ կար-
գաց-զի ոմն զբարեկարգութիւն սա-
հիցէ, և միւսն զմարտսն վանիցէ:

ԿԹ

Հանդիսացեալ կրիայք՝ կամեցան
արշաւանել ՚ի Կրիտէ, յուսացեալք
՚ի սպառազինութիւն՝ զրահամորթ
գոլով, ոչ իմացեալք եթէ դժուարա-
շարժք եղեալ սրարտին. իսկ կրեսա-
ցիքն դաւաճանեն, առաջի փախչե-
լով՝ և կասեցուցանեն. և ասպ դար-
ձեալ թաւալեցուցանեն, և քար ե-
դեալ ՚ի վերայ կրծից նոցա՝ սատա-
կէին ծաղը եղեալք:

Պարսաւէ առակս զայնոսիկ, որ մի
ինչ ունին յառաջադիմութիւն, և այ-
նու խրոխտան՝ ըստ որում օրինակի
և իցէ. և հանդիսացեալ ամօթ կրեն
՚ի բազմաց՝ զոր ոչ ունին ՚ի տեսա-

կէ, յաղթող 'ի վերայ նոցա երեւեալ այլք :

Տ

Խորհուրդ արարեալ գորտունք ծովու, ասեն. Ընդէր հեղձանիմք 'ի ջուրս սուրնդերք և դեղնեալք, եւ ցուք և կենցաղավարեսցուք որպէս զայլս: Եւ մի ոմն ծերունի ասէ. Հայր իմ պատուէր եդ ինձ, եթէ զապաստան ծովու մի թողցես, զի բնութեամբ է մեզ զանգիտել. արդ գուցէ ելանիցեմք և զարհուրեալ դառնայցեմք, և երեւելի զերկչոտութիւնն մեր առնիցեմք: Եւ նոքա ոչ հաւանեալ ելին, և լուեալ ոսնաձայն՝ փախուցեալ խորասուզին :

Գտանի յառակս իմաստութիւն, զինախ գիտել 'ի դէպ է զգորութիւն, և ապա զսեղի կամ զգործ փոխել, և հաւանութեամբ առնել ծերոց. զի մի գիտելով զպակասութիւն մեր, քամահիցեն զայն ինչ, զոր ոչ գիտէին յառաջ :

ՀԱ

Ձհուրվառեալ որսորդաց, ետես
եպենէսն, և սուփմամբ կերակուր
իւր կամեցաւ առնել. և ըմբռնեալ
զնա որսորդաց, մերկ զնա արարեալ
Թողին :

Ձննել առակս ուսուցանէ նախ
զիրան, որում ցանկամբ առնել. զի
մի գուցէ առնուլ կամեցեալ, և ըզ-
մերն Թողումբ զոր ունիմբ :

ՀԲ

Ողորբեր ոմն զխրիսնջիւն՝ ասելով.
Արի եկ արտաքս, զի մեծարեալ
սպասուեցից զքեզ բազմազան օրինա-
կօք : Եւ նա ասէ. Չիք ոք զքեզ տե-
սեալ սպասուածէր առ այլս, զիարդ
և ինձ լինիցիս. ոչ է այդ, այլ զի ա-
րեան իմոյ ցանկաս : Եւ ոչ ել ար-
տաքս, զերծեալ ՚ի նմանէ զգուշու-
թեամբ :

Ձարթուցանէ զմեզ առակս, ամե-
նեւին ոչ հաւատալ սպասիր բանից

այլազգեաց, յայտնի ունելով զմիտս
յանցելոց խաբէութեանց առ այլս .
զի արեան և ստացուածոց ցանկան
քրիստոնէից, և ոչ եթէ պատուեն :

ՀԳ

ԶՊիւռնեան՝ զոմն ՚ի խեցէմոր-
թիցն ՚ի տուն իւր կոչէր առնել նմա
ճաշ, և ՚ի մահիճս հանգուցանել . և
նա յանձն ոչ առնոյր, եթէ չէ գիւ-
րին ինձ մերկանալ և յանկողին մտա-
նել, թէ և ՚ի ճաշն վայելեմ : Եւ
զգժուարամերկն լինել ցուցանել
կամելով, սակաւ ինչ յիւրմէ զխե-
ցին թողացուցեալ, ձգէ գազանն
քար ՚ի պատեանն, և ըմբռնեալ
ուտէ :

Զբարսնենգաւորս առակս յայտ-
նի կացուցանէ . զի գտեալ ժամ՝ հա-
նել ՚ի գլուխ զչարիս կամի, զառա-
ջինն թողեալ՝ զեզեալն կէտ . զի իւր՝
և ոչ բան նմա պատուելի է . յորմէ
ոչ գիւրին է զերծանել :

ՀԴ

Ո՞վն 'ի ջրայնոցն ուտել կամէր ըզ-
 քորտունս, և ոչ կարէր՝ ամրացեալ
 նոցա. և գովէր զնոսա, թէ յոյժ գե-
 ղեցիկ էք ձեռօք և ոտիւք, և քաղցրա-
 բարբառք՝ հնչելով 'ի միասին իբրեւ
 զերգիտնն, ընդէր 'ի մեզ ոչ մօտիք,
 զի վայելեացուք 'ի տեսս ձեր: Եւ գի-
 տացեալ զխորհուրդնոցա ասեն. Ո՞չ
 ապաքէն վկայեցեր տեսլեան և ձայ-
 նի մեր. արդ յայտ է և թէ մարմնոյ
 մեր ցանկաս, և ոչ տեսլեան և կամ
 ձայնի:

Միտգնելառակս բանից խաբէու-
 թեանց ուսուցանէ. զի բազում ան-
 քամ յիւրմէ յայտնի յասացուածոց,
 թէ և ծածկել կամեսցի:

ԿԵ

Մեղադրեցան ձկունք 'ի թագա-
 ւորէն իւրեանց, թէ ընդէր զայլս ու-
 տէք զմանուանն: Եւ նոքա համար-
 ձակեալ ասեն. Վասն զի 'ի քէն ու-

ուաք . եկեալ բազմաց յերկրպագութիւն , և կլանելով կերակուր քեզ արարեր . ըստ այսմ և ինքեանք ևս յանդգնագոյնք եղեն :

Չայնոսիկ յանդիմանէ առակս , զի որով ինքեանք գործեն , զայլս բամբասել կամելով առաւել եւս 'ի չարիս յորգորեն՝ քան թէ կարճեն . վասն զի գործով՝ քան բանիւ 'ի դէս է լինել խրատուն :

Շատ լիցի և այս . եկից 'ի ցամաքայինս :

ՀԶ

Հայեցեալ բեհմոյն յիւրաքանչիւր ազգս կենդանեաց , անկաւոր կարգէ իշխանս , զզուարակ՝ անդէոց , և զխոյ՝ հօտից , զնոխազ՝ հօրանաց , և զառիւծ՝ գազանաց , զձի՝ բեռնակրաց , և զարծիւ՝ թռչնոց վայրենեաց , և զաքաղաղ՝ ընտանեաց . և սահմանէ իւրաքանչիւր գործոյ ուշ ունել :

Բարեկարգս կամի առնել առակս զթագաւորս , ըստ պատշաճի վիճակել զիշխանս և զգատաւորս , նմա

նապէս և յեկեղեցիս ուղղել ըզ-
կարգս :

ԿԻ

Զուարակ յոգորելն՝ զեղջիւրան
հարեալ ՚ի գետին թափէ . և վերըս-
տին եկեալ նմանապէս , այլ ոչ եւս
հողահանէ :

Իմաստուն ցուցանէ առակս
զայնոսիկ , որ միանգամ խրատեալ՝
յառաւելու թեհէ զօրու թեանն զի-
ջանիցի :

ՀԸ

Փախուցեալ երբեմն ՚ի լծոյ հեր-
կանց եզն , և ըմբռնեալ ՚ի մշակէն՝
ածաւ ՚ի կալն , յայնմանէ փախու-
ցեալ՝ ածաւ ՚ի սայլն , և յայնմանէ՝
ի բազումինչ , մինչեւ անհնար ետես
զփախուսան . և հաւանեալ մոռա-
ցաւ :

Ի դէպ է առակիս այնոցիկ լինել
խրատիչ , որք լուծու թեամբ ըզ-
կեանս՝ և առանց գործոյ կամին ան-
ցուցանել . որոց արժան է խրատել
սոյնպիսի , մինչ զի յանձն առցէ զա-

մենայն ինչ, քանզի ոչ է հնար քաղա-
քավարիլ անգործ :

ՀԹ

Բազմութիւն անդէոց ժողովեալք
'ի ներքոյ անտառաց՝ հրապարակա-
խօս լինելին, հնարս իմանալ՝ ի վտան-
գէ զերծանել ՚ի գայլոց . և լուեալ
գայլոց զարհուրեցան, գուցէ ար-
դեօք լուծցին բռնութիւնք նոցա ՚ի
հնարից նոցա . և յի ոմն ՚ի ծերոց նո-
ցա ասէ . Եթէ ոչ աղօթիցէք՝ զի յին-
քեանց պատճառէ ցրուեսցի, հզօր
է խորհուրդ նոցա : Եւ յաղօթս կա-
ցեալ, և նուիրեալ պատարագս Աս-
տուծոյ, զմիջոցաւ աւուրն մտեալ
'ի նոսա կէտք . և փախուցեալք ցը-
րուեցան խորհուրդք նոցա, և ու-
րախ եղեն գայլք :

Յառակէս իմանամք, զի յորժամ
թշնամիք մեր չար խորհեսցին վասն
մեր, և չիցեմք բաւական անձամք
լուծանել, յաղօթս պարտիմք կալ՝
և ՚ի պատարագս ապաւինել, զի Աս-
տուած յինքեանց պատճառէ խա-
փանեսցէ զնոսա :

2

Եղեւ երբեմն արտունջ անդէոց ,
 թէ վասն ծննդոց մեր աշխատիմք , և
 ստեամբք ժողովեմք կաթն , և մար-
 դիկ ճմլեալ զպտիունս՝ առնուն ՚ի
 մէնջ զվաստակս մեր . ելցուք և այլ
 մի դարձցուք առ նոսա : Եւ մի ոմն ՚ի
 նոցանէ իմաստուն ասէ . Ոչ է այդ-
 պէս . զի զաւելորդսն քան զպէտս
 ծննդոց մերոց առնուն մարդիկ , և
 խնամեն մարդիկ զմեզ և զծնունդս
 մեր , զի առնումք շատ՝ քան թէ
 տամք : Եւ ուսեալք զայս՝ ուրախ ե-
 Ղեն :

Խրատէ առակս զքրթմնջող սպա-
 սաւորս, որք շատ կարծեն զինքեանցն
 քան զտերանցն զոր առնուն . այլ ու-
 սեալք յիմաստնոց պիտեն՝ զի սակաւ
 է ինքեանցն :

2Ա

Խոյ եհար եղբերօք պլսոյ զծառ
 բազում անգամ , և թափեաց զեղ-
 ջիւրսն , և սկսաւ անիծանել զնա . և

նորա պատասխանեալ, ասէ. Քեզէն
եղեր պատճառ, զի մեղադրես :

Զվայրապար անիծանողսն յանդի-
մանէ առակս, որք ցատուցեալ ին-
քեանց ախտիւք՝ զայլս պատճա-
ռեն :

ՁԲ

Հօտ՝ յերթալն իւրեանց շար-
ժէին դմակք նոցա. և սկսան զնո-
սա բամբասել հօրանք այծից, թէ
ընդէր նման մեզ ոչ երթայք պար-
կեշտս : Եւ զի նախանձ մանաւանդ
էին բամբասանքն :

Յանդիման կացուցանէ առակս՝
զբարս նախանձոտաց. յառաջել ո-
մանց շնորհիւ՝ բամբասեն. և ին-
քեանց՝ զի ոչ ունին, ՚ի պարկեշտս
համարին :

ՁԳ

Վոխազի առեալ յայծից եմուտ՝ ՚ի
դժուարս քարանձաւաց. և տեսեալ
գայլուն, և եկեալ հարցանէ, թէ
զինչ այդր գործէք : Եւ ասեն. Մի-
այնակեացք աստ լինիմք զբառա-

սուն օր : Եւ հաւատացեալ գայ-
լուն՝ եթող զնոսա և գնաց . և նո-
քա իջեալ անախի գնացին խաղաղու-
թեամբ զՃանապարհս իւրեանց :

Ուսուցանէ առակս , թէ անձնաս
է դիպող ստութեամբ ազատիլ 'ի
վտանգէ թշնամեաց . և է անեպեր* :

ՁԴ

Անասուն կենդանեաց եկեալ ա-
սեն առիւծուն . Ամենայնիւ իբրեւ
զիշխան վարիս , այլ միով իբրեւ
զգող , զի զհետ քո անյայտ առնես :
Եւ իբրեւ զվտանգեալ 'ի նմանէ՝
հնարեցան խափանել : Ընդ այ-
տրումեալ յայտնի չըջէր , և գիտելով
նոցա՝ ազատեալք 'ի նմանէ լինէին :

Հնարս առակս ուսուցանէ , 'ի գո-
վութեանց և 'ի պարսաւանաց յո-
մանց ազատեալ 'ի չարէ :

* Մարն է իմանալ զեղանակէ խօսից ,
որով երիտիմի բանիւս և ինին երբեքն Լու-
գոացանէլ զՃամբարսո-Թիանն 'ի կարեոր
դիպո-ածս : Ըստ այսմ է 'ի վերոյ և ա-
ռակն ԾԸ :

26

Բեկեալ առիւծ ու ոտք՝ տրտնջէր
 զբնաւ կենդանեաց, եթէ հարկա-
 տուք իմէք՝ զի իշխան գազանաց եմ,
 ընդէր այժմ ոչ պատարագիք՝ զի
 դարմանեցայց: Եւ ասեն. Ձի՛ր քէն
 ինչ ոչ գտաք պահպանութիւն՝ ոչ
 յարջոյ և ոչ ՚ի գայլոյ և ոչ յայլ ինչ
 գազանէ. նա և ոչ դու իսկ ՚ի մեզ
 խնայեցեր. այլ մեզ պատարագել Աս-
 տուծոյ արժան է, որ այդպիսի չա-
 րեաց զքեզ պատահեցոյց:

Յայտնի է առակիս միտք. զի չարք
 յառաջնորդաց յաշխարհայնոց և յե-
 կեղեցականաց՝ տանջելով զհնազան-
 դեալսն, և ոչ յայլոց պահեն ՚ի վը-
 տանդէ: Եւ ըստ արժանոյն անկեալք
 ՚ի չարիս՝ Աստուծոյ դոհուութիւն մա-
 տուսցուք՝ զի ոչ ՚ի մէնջ եղեւ:

22

Առիւծ և արջ և գայլ ՚ի միասին
 ցանկացեալ, ասեն. Ընդէր լինիմք

հմակերթ, ըմբռնեսցուք զոմն՝ ի մարդկանէ՝ զի ըստ օրինի իւրեանց զորսացեալս մեր կերակուր մեզ պատրաստեսցէ. և կալեալ զոմն արարին խորտկարար: Եւ նեալ զառնն՝ հնարեցաւ ազատիլ. հերձեալ փայտ մեծ՝ և եդեալ սեպս յիւրաքանչիւր կողմանս, և ասէ ցառիւծ և ցայլան. Օգնեցէք ինձ պատառել զփայտս. դէք իւրաքանչիւր զձեռս՝ ի ներքս և ձգեցէք: Եւ իբրեւ եդին, ուստոյց զերթիթսն, և մնացին անլոյծ. և առեալ զտապարն՝ սկսաւ ՚ի ջախել, և ասէ. Զսկիզբն յառիւծէն արարից:

Զանհրահանգ տենչանս յանդիմանէ առակս, զի պատճառ լինին ոմանք չարեաց. և լինի բազում անգամ՝ որ նախ պատահի սկսողաց:

ՁԻ

Արջու ցաւեցին որովայն, եհարց զազուէս դեղ. և նա ասէ. Յայր բարեպաշտ՝ է այս անուն դեղ, երթիցես անդ՝ և տացէ մեղս որ յոյժ օգուտ է քեզ: Եւ իբրեւ մերձեղեւ ՚ի

գիււղն , և շունք անդէն փախուցին .
 և սկսաւ մեղադրել աղուեսուն . և
 ասէ աղուէս . Աւանց դպրութեան
 է այրն , որ զքեզ 'ի շանցն ոչ աղա-
 տեաց՝ և ոչ ետ դեզ . և արդ եկ տա-
 րայց զքեզ առ կրօնաւոր ոմն հմուտ
 աստուածեղէն բանից : Իբրեւ ետես
 կրօնաւորն՝ սկսաւ թշնամանել ըզ-
 նոսա . և աղուէսն եցոյց զմուտ մե-
 ղուոցին . և արջուն մտեալ՝ զմի եկեր
 փեթակ , և զմի առեալ գնայր . և
 կրօնաւորն անիծանէր զաղուէսն ,
 իբրեւ զպատճառ մխասուն . որում
 ասաց , եթէ տմարդութիւն արար
 քեզ զայդ , ես անպարտ եմ . զի
 ոչ ետուր դեղոյ՝ ետուր փորոյ . և
 ոչ ետուր դեզ :

Աշխարհականն իբրեւ զտգէտ ան-
 մխաս մնաց , և 'ի կրօնաւորէն վրէժ
 առաւ իրաւացի . զի յուրչտութենէ
 բազում այսպիսի պատահի մխաս 'ի
 նենգաւորաց առաջնորդութենէ ,
 'ի գազանաբարոյ արանց :

ՁԸ

Եգիտ աղուէս զգայլ կուրացեալ,
 և եմուտ նմա առաջնորդ վարձուց
 աղագաւ . և 'ի միում աւուր գայ.
 Թագղեցոյց 'ի ջուր յակամայ . և նա
 ոչ հաւատայր , այլ սպասէր վրէժ
 առնուլ . և երկուցեալ աղուեսուն
 կամէր փախչել , և ոչ կարէր՝ զի ըմ-
 բռնեալ ունէր . և ասէ . Վաղիւ զա-
 տիկ է , տարայց զքեզ յեկեղեցին զի
 կերիցես մատաղ : Եւ ուրախ եղեալ
 գայլուն , և գնացին 'ի վաղիւն . և
 տարեալ զնա՝ արկ շանց . և ասէ գայլն .
 Այս է մատաղն , ո՛ր չար սպասաւոր :
 Եւ նա ասէ . այդ է , զի այդպիսի չար
 կուրի , այդ՝ և ոչ այլ ինչ վայել է :

Իմանալի է զառակս , զի զղջացեալ
 նենգագործք և առաջնորդեն կու-
 րաց . և թէ չարաբարոյք հրապուրեն
 զնոսա , յառաջինն դառնան նենգու-
 թիւն :

ՁԹ

Գայլու ծերացեալ՝ գնաց առ
 հօտն , և ասէ . Ապաշխարող այժմ եմ ,

և շատ զձեզ տրտմեցուցի, և վասն այն կամիմ գալ, և աւել տան ձեր ածել, զի թողու թիւն լինցի, և զմանկունս ձեր պահէլ յայլ ևս գայլոց. և ուրախացեալ շանցն ասեն. Մի եւս մեղանչել նմա: Եւ կայր և սպասէր՝ մինչեւ եղեն գառինքն մեծ, և սկսաւ յուտել և ՚ի պատառել, մինչեւ տեսաւ ՚ի բազմաց՝ և սատակեցաւ:

Խրատս այսպիսի տայ առակս՝ ոչ հաւատալ փութով սովորից չարաց, զի հնացեալ՝ բնութիւն լինի, և առնոյն քարչէ՝ լինելով որդի սատակման:

Ղ

Շանց առաջի եկեալ՝ ասեն թագաւորին իւրեանց. Ամենեցուն ետուր պատճառ կենաց, մեք զիարդապրեսցուք: Եւ ապրեսջիք: Եւ ասեն. Այդ մեզ բաւական է. ապա թէ հիւր ոք մեզ եկեսցէ, զի՞նչ արասցուք: Եւ ասէ ցնոսա. Այնքան գրգեսջիք, զի դարձեալ մի եկեսցէ:

Ձհիւրամերժս և զօտարատեացս առակս յանդիմանէ, զի իբր օրինօք

ուռնին զինքեանց հոգալ կեանս , և
ասել զհիւրս :

ՂԱ

Մկուռիք համանգամայն հրեշ-
տակս առաքէն առ կատուն՝ և ասէն .
Զինչ քեզ մեղանչեմք՝ որ այդքան
զմեզ հալածես , զինչ քո ուտեմք : Եւ
նա ասէ . Ո՞չ գիտէք եթէ յայն սակս
զմեզ դարմանեն մարդիկ , զի զամ-
բարս նոցա մեք սահեսցուք . արդ
եթէ դուք այնմ ոչ մեղիցէք , համար-
ձակ շրջեսջիք , և ոչ ինչ ձեզ վնասե-
ցից : Եւ ձեռն ՚ի գլուխ եդեալ երդ-
մամբ հաստատեաց զայս : Եւ մկանցն
համարձակեալ՝ կամեցան զանկեալ
հատան առնուլ . և յարձակեալ ՚ի վե-
րայ կալաւ զբազումս ՚ի նոցանէ . և աս-
սէն . Ո՞չ աստքէն երդուար՝ անկեալ
հատի ոչ առնուլ վրէժս : Եւ նա ասէ .
Ոչ երդուայ , այլ ըստ սովորութեան
զգլխով զձեռս արկի :

Նման իսկ է առակս կեղծաւոր
երդուեցողաց , զի և ոչ սլայմանի
մնան և ոչ ուխտի , այլ ստեն՝ գի-
սող միայն ժամ գտեալ :

ՂԲ

Ընձու զհետ վաղեալ որսու՝ մի-
ջակտուր եղեալ՝ զչարեալ հարկա-
նէր, և անիծանէր զկորիւնն իւր, և
դարձեալ զըջացեալ ողբայր :

Ձխտասիրտս առակս սարսաւէ,
զի՛ ՚ի դիպուածս չարի անհամբեր
եղեալ՝ զընտանիս տրամեցուցանեն,
և դարձեալ զըջանան :

ՂԳ

Գող զբորէ ըմբռնեաց առիւծ .
և նա ասէ . Ձմեռեալս ուտեմ՝, զի
կենդանեաց ոչ յաղթեմ . իսկ դու
զի յաղթող ես, անդանդաղ զայդ
դործես :

Ձբռնակալ իշխանս առակս բամ-
բասէ . զի զգողս սատօթեն, և ին-
քեանք բռնակալութեամբ զնոյն
դործեն, ըստ յանդիմանութեան
առաքելոյ :

ՂԴ

Ձճագար եհարց աղուէս և ասէ,
եթէ զի՞ է զի ես նուաղ միշտ, և

դու այդքան ստուգար: Եւ նա ասէ.
Ձի ոչ բազում ինչ հոգամ, և դը-
տեալ զամենայն ինչ ուտեմ:

Ձանհոգութիւն առակս ցուցա-
նէ՝ սլատճառ առողջութեան, և
զգիւրածաշակն անհոգութեան:

ԴԵ

Հարցաւ նապաստակ, թէ ընդէր
այդքան զանգիտող ես: Եւ ասէ. Ձի
չունիք և արծիւք և մարդիկ եւս որ-
սան զմեզ, որով իրաւացի է երկըն-
ջել:

Յառակէս խրատել ՚ի դէպ է. զի
բազում են թշնամիք կենաց մերոց,
և միշտ երկիւղիւ զգուշանալի է:

ԴԶ

Մեղադիր եղեն ոմանք կղբու,
եթէ զիմորդ ՚ի ջուր յաճախ դեգե-
րիս: Եւ ասաց. Ձի ոչ շատանան զեր-
կուորիս առ կենօք առնուլ, այլ և
մահուամբ մերկ ՚ի մորթոյ առնեն:

Ձչարաց տերանց առակս ազգէ,
զի կենօք տանջի և մահուամբ:

ՂԷ

Զվագր նախատէր որսորդ . զի
ձգելով զնստած իւր եկէզ զնա : Եւ
նա ասէ . Զխորդ և դու չիցես բա-
զում ամբաստանութեան արժանի ,
զի նետիւ և սրով խոցոտես զիս :

Այնոցիկ առակս նմանի , որ գի-
մեն զոմանս սպանանել , և ընդգի-
մակցացն նախատինս գնեն , թէ ընդ-
էր ոչ տան թոյլ զինքեանս սպանա-
նել , որ ոչ է գիւրին առնել :

ՂԸ

Եգիտ ազուէս գիրս ինչ . և գնաց
առ տգէտս ոմանս , թէ քահանայ
եմ . և կարգեցաւ քահանայել . և
յաւուրս տօնից բարձրաձայն աղօ-
թէր , և յօժարագոյն զազ օրհնէր ,
և 'ի յայլ աւուրսն հեղգայր . և 'ի լի-
նել զէնման մատաղոյ , զարիւնն եւս
լեզոյր . և 'ի մեղագիր լինելն՝ ասէ .
Նուիրեալ է , և այդպէս արժան է
առնել : Եւ 'ի լինելն յայտնի կեղծա-
ւորութեան նորա՝ գնաց գաղտ :

Մեկնապէս ունի առաւել զմիտան .
 զի կեղծաւորք՝ որ բնաւ չիցեն . քա-
 ճանայք՝ պատրեն զագէտս . և թէ
 միա դնեն , 'ի գործոց իւրեանց
 յայտնին . և երեւելի լեալ գնան
 հալածեալք :

ՂԹ

Ետես կապիկ զմալում՝ զի լուա-
 նայր , և լուացաւ . ետես զի 'ի բարձ-
 րաւանդակ ելեալ աղաղակեաց , ա-
 րար և զայն կապիկ . իջեալ ետես
 զի գէշ ուտէր շուն , և սկսաւ կա-
 պիկ . և 'ի մեղագիր լինելն ասաց՝
 այսպիսի եմ , լուանամ և սրբիմ . զի
 զտեսեալն գործէ :

Պարզ է առաւելս . զի զբազում չա-
 րիս տեսանելով գործեն , և լուա-
 ցեալ՝ ասեն սրբիլ , զպատճառն 'ի
 մուլար առաջնորդն կուտելով :

Ճ

Թագաւոր ոմն ետես տեսիլ , զի
 իբրեւ զանձրեւ իջանէր աղուէս . և
 քարոզ հրամայեաց կարգալ . Եթէ

ոք զիմս մեկնեսցէ տեսիլ, հազար
 տաց գահեկան : Եւ լուեալ ոմն աղ-
 քատ, և երթեալ ասէ . Եթէ երիս
 աւուրս տացես ինձ ներումն, և
 յայտնեցից քեզ . և ելեալ յանա-
 պատ շրջէր խոկալով : Եւ էր անդ
 վիշապ, և ետես զայրն տարակու-
 սեալ, ասէ . Չի՛նչ ինձ տացես, եթէ
 զտեսիլն յայտնեցից քեզ զԹագաւո-
 րին : Եւ նա ասէ . Չոր ինչ խոստացաւ
 Թագաւորն, կէսն քեզ եղիցի : Ասէ
 վիշապն . Երթ և ասա՛ թէ Ժամանակ
 է այսուհետեւ, զի մարդիկ նենգա-
 ւորք եղիցին և խաբեբայք իբրեւ զա-
 ղուէս : Եւ երթեալ ասաց . և հաճոյ
 թուեցաւ ասացեալն, զի նման այնմ
 իսկ էին և մարդիկն . և ետ զհազար
 խոստացեալ գահեկանսն : Եւ այրն
 ստեաց վիշապին, և ոչ դարձաւ ան-
 դրէն առ նա : Եւ զկնի դարձեալ
 այլ ետես տեսիլ, զի իբրեւ զանձրեւ
 իջանէր ոջխար . և հրամայեաց կո-
 չել զայրն, զի նման առաջնոյն մեկ-
 նեսցէ . և նորա զնոյն խնդրեալ նե-
 րումն, և ամաչէր իբրեւ զապերախտ
 երթալ առ վիշապն, և գնաց զանձն

պարտաւորելով, ասէ. Մեզայ քեզ.
 յայտնեա զերկրորդս, և տայ քեզ
 զառաջին և զերկրորդս. և մեկնեաց
 նմա ոչ յիշելով զյանցումն. և ասէ.
 Երթ և ասա, թէ ժամանակ գայ և
 եկեալ է՝ զի մարդիկ իբրեւ զոչնարս
 պարզամիտք իցեն. և երթեալ մեկ
 նեաց, և այնմ հաւանեալ՝ ետ նմա
 հազարեւս դահեկան. և առեալ առն
 տարաւ վիշապին՝ ընդ առաջին և
 ընդ վերջինն՝ հազար դահեկան :
 Զկնի այնորիկ դարձեալ այլ եւս ե-
 տես տեսիլ. և ասա իբրեւ զանձրեւ
 իջանէր սուսեր. և հրամայեաց դար-
 ձեալ զայրն կոչել, զի և զայն եւս
 մեկնեացէ. և առն զնոյն խնդրեալ
 ժամանակ՝ և երթեալ առ վիշապն, և
 նա առ ժամայն մեկնեալ իբրեւ բա-
 րեկամի՝ ասէ. Երթ և ասա, թէ ժա-
 մանակ է՝ զի մարդիկ յարիցեն բռ-
 նաւորք և սուսերաւորք : Եւ եկեալ
 պատմեաց թագաւորին, և էառ ըզ-
 հազար դահեկանն. և ել գնաց առ
 վիշապն, և ասէ ՚ի մտի՝ թէ ընդէր
 այժմ թողից վիշապիս զհազար դա-
 հեկանս, և կամ զհինգ հարիւր այլ

եւս բերից . այլ հարից զվիշապս և
սատակեցից . և ջանաց հարկանել
զվիշապն , և ոչ աջողեցաւ նմա՝ զի
խոյս ետ նմա վիշապն : Եւ այրն զղջա-
ցեալ և խորհէր թէ չարիս գործե-
ցի . զի թէ այլ եւս հարկ հասանիցէ ,
որպէս եկից առ սա . և տեսեալ վի-
շապին զայրն սորջացեալ՝ ասաց նմա .
Այր դու մի արամիր , զի ոչ յանձնէ
ինչ արարեր , այլ ՚ի բերման ժամա-
նակէ . զի ստեղն քո՝ ՚ի կեղծաւորաց
ժամանակն , և զղջանալն և տալն
զհազար դահեկանն՝ ՚ի միամտաց
ժամանակն , և հարկանելն զիս՝ ՚ի
բռնաւորաց ժամանակն :

Ոչ այլ ինչ առակս ցուցանէ՝ բայց
զժամանակին գիտել զմարդիկ , և
զգուշանալ անձանց , զի զանազան
բերէ ժամանակն մարդս , երբեմն
նենգաւորս , և երբեմն պարզամիտս ,
երբեմն բռնակալս . և նման այսո-
ցիկ այլս բազումս :

ՃԱ

Փիղ ետ զորդի իւր ցՊղատոն ու-
տանել իմաստասիրութիւն : Եւ նա

զառաջինն հրահանդէր զնա գճիլ 'ի
 լսարանին, և նա ոչ կարէր. ապա ա-
 սաց նմա զգլուխն խոնարհեցուցա-
 նել յերկիր, և զայն եւս ոչ կարաց .
 դարձոյց զնա առ հայր իւր և ասաց .
 Ի տունս թագաւորի վայել է որդի
 քո՝ միշտ յոտն կալով, և ոչ յիմս
 լսարան . զի ոչ նստել կարէ, և ոչ
 զգլուխն խոնարհեցուցանել :

Յառակէ աստի խրատիմք զիւրա-
 քանչիւր կարգի ընտրել զանկաւորն՝
 կազմածիւ և բարուք և այլովք այս-
 պիսեօք :

ՃԲ

Զուրտ եհար դարմանիչ իւր . և
 յոյժ ցասուցեալ ասէ . Տես մի հար-
 կանիցես զիս յորժամ տրտում իցեմ,
 ապա եթէ ոչ՝ մեռանիս յինէն : Եւ
 եհարց, թէ զինչ նշան իցէ տրտու-
 թեան քո՝ զի գիտացեալ ոչ հարից
 զքեզ : Եւ ասէ . Յորժամ տեսանիցես
 զներքին շրթունս իմ կախեալ, և
 զոտս իմ զի ձայն ոչ ածէ, նշան
 տրտում թեան է : Եւ նա պատասխա-
 նեաց թէ յամենայն ժամ այդպէս է,
 և ես ո՞րպէս գիտացից :

Զջարաբարոյից նշանակ տայ առաւելս, զի ցասուցեալ միշտ են. և երբեմն պատճառեն եթէ որտում լինելով խրատու յայն սակս ոչ տարաք, զի ստուծեամբ ծածկեցցեն զջարիս իւրեանց. բայց ոչ է հաւատալի նենգաւոր բարուց նոցա :

ՃԳ

Խոզ երթեալ առ քաղդէացիսն յուսումն աստեղաբաշխութեան. և հրամայեցաւ նմա յարուեստաւորէն ընդ երկինս նայել և պնուլ. և ոչ կարաց, զի բնաւորեալ է անշջելի ունել զպարանոց. և ասացաւ նմա լուել: Իսկ նա երկրաւոր ասաց ունել իմաստութիւն, ըստ որում զերկիր բրէ: Եւ լուաւ թէ վասն այնորիկ ոչ պատշաճիս երկնաւորին, զի տարփող երկրաւորի եղեր :

Ի դէպ գոյ այս առակ այնոցիկ, որ նման խոզից միշտ ընդ երկիր բեւեռեալ են. իբր զի յերկինս նայել, և զգործ տեսանել ձեռաց Աստուծոյ ոչ կամին :

ՃԴ

Երթեալ է ի կրօնաւորիլ 'ի լէառն .
 և զարհուրեալ 'ի գառնու թէնէ
 տեղւոյն , և զի խրատէին անհեղձ
 լինել , աղաղակեալ փախեաւ ասե-
 լով , 'ի խառան 'ի խառան . իբրեւ
 զի ջերմին է խառան , և յայնմանէ
 եկն կրօնաւորիլ :

Ի դէպ գոյ այս առակ այնոցիկ ,
 որ յաշխարհէ և յանասնական վա-
 րուց գան յանասպատ , և զանգի-
 տեալ 'ի կրօնից և 'ի խրատու միան-
 ձանց , դարձեալ գիմեն յաշխարհ՝
 յիշեւով զառաջին վարան :

ՃԵ

Նախատէին զջորի՝ իշորդի լինել .
 և նա պարծէր մարբն . սակայն պար-
 տեցաւ , զի հզօր է 'ի հօրէ ազգ՝ քան
 'ի մօրէ :

Բան յայանի է առակիս , զի ան-
 կաւոր թագաւորութիւն և այլն ա-
 մենայն 'ի հարց՝ քան 'ի մարց պատ-
 շաճի :

Խրոխաացեալ ձի, և հնազանդ լինել հեծելոյ ոչ կամեցաւ, և 'ի շըջել անդր՝ պատահեաց 'ումա առիւծ, և 'ի նմանէ փախուցեալ հանդիպեցաւ արջ, և 'ի նմանէ զերծեալ՝ դիպեցու գայլ, և այլ սոյն պիսիս. և խոնարհեալ դառնայ հրնազանդելով, ոչ վասն դարմանի, այլ զի 'ի չար մահուանէն ազատեսցի:

Ըստ առակիս պարտ է և մեզ առնել. զի ոչ միայն 'ի դէպ է հնազանդել Աստուծոյ վասն դարման աստէն առնլոյ, այլ զի 'ի դիւաց և 'ի յաւիտենից չար մահուանէն ազատիցիմք:

Գոմէշ կամեցաւ լինել երկրաչափ. և 'ի չափելն տաղտկացաւ, և երթեալ անկաւ 'ի շամբ ինչ, և 'ի վարդապետէն իբրեւ զանժոյժ մեղադրեցաւ. որում ասաց. Միթէ զերկիր միայն չափել 'ի դէպ իցէ, եղիցիմ ես ջրաչափ:

Գոյ՝ի դէպ այս առակ այնոցիկ ,
որ զաղմուտ վարս թողեալ , և դար-
ձեալ յառաջինն դառնան սովորու-
թիւն , և մեղադրեալք՝ ասեն . Մի-
թէ պարկեշտք միայն են , այլ և մեղ-
աստերք , նոյնպէս և մեք :

ՃԸ

Կամեցաւ գոմէշ զգարմանիչ իւր
հարկանել , և ոչ կարաց . և արտըն-
ջէր զԱստուծոյ՝ թէ եղջիւրս իմ
ուղիղ ոչ արար , այլ ողնեալ : Եւ
գարմանչին պատասխանեալ ասաց .
Գիտէր Աստուած զչար կամս քո , և
վասն այն հնարեցաւ այդպիսի բու-
սանել քեզ եղջիւր :

Յարմարի առակս ռիսակալաց . զի
ըստ կամաց նորա՝ և ոչ երբէք տայ
Աստուած ՚ի ձեռս նոցա առնուլ
վրէժս :

ՃԹ

Պատերազմել վիշապ ընդ եղջե-
րու կամեցաւ , և խորհէր ՚ի դաշտի
որպէս թէ եղջերու ՚ի հարթօջ ոչ

կարէ հարկանել . և 'ի լինել մարտին ,
 ոտիւք եւս պարտէր , և 'ի յորջ մտեալ՝
 անտի եւս մերժէր շնչով , և մտեալ
 'ի ջուր՝ ուստի ըմպէր եղջերու , զի
 անդ հարցէ , կոխէր և անդ , և յամե-
 նայնի յաղթող երեւէր :

Յարմար իմն է նշանակս միայնա-
 կեցաց և բանսարկուին մարտի . զի
 թէ երկրաւոր վարուք մարտնչի՝ առ
 ոտս զերկրաւորս հարկանեն , և ե-
 թէ նեղութեամբ՝ խորհրդովք յաղ-
 թահարեն , և եթէ 'ի գիտութիւն
 մտի՝ անտի ևս հալածեն , և ամենե-
 քումք յաղթող լինին նման տեառն :

ՃԺ

Գայլ սպասէր այծեման՝ զի ննջի-
 ցէ , որպէս զի այնու ըմբռնիցէ . և
 գիտացեալ նորա՝ ոչ ննջէր զբազում
 աւուրս . և ընդարմացեալ գայլն
 նիրհեաց , և եկեալ առիւծ՝ սատա-
 կեաց զնա :

Եւ այս իսկ առակ միանձանց
 պատշաճեալ է . զի սպասէ սատա-
 նայ ախտիւք ննջել , զի ըմբռնիցէ .

խակ զուարթունք եղեալ՝ տաղտկա-
նայ սատանայ, և եկեալ առիւծն
Քրիստոս սատակէ զնա :

ՃԺԱ

Թորէկ Թախանձէր զոզնի՝ Թէ
զորդիդ քո սան առից, և բարեկամք
լիցուք. և իբրու յանձն էառ զկնի
բազում հարկի, ասաց՝ եթէ վասն
զի դժուարահամբոյր է, մերկացո
զնա՝ զի դիւրին իցէ ՚ի գգուել: Եւ
պատրեալ արար: Եւ իբրեւ ետ զնա,
սկսաւ ուտել, և ձեռնհաս ոչ ինչ
էր առնել. և գնաց բազում կոծով:

Զխորամանկութիւն այլասեռից
առակս նշանակէ, որ զքրիստո-
նեայս պարզամիտս պատրեն՝ իշխա-
նաց տալ զորդիս նոցա, զի պա-
տուեալ մեծացուցանիցեն. և ոչ
կամին Թէ խրատիչ ոք ընդ նոսա ի-
ցէ, զի Թափուր արարեալ զոգիս
նոցա, սպանանիցեն. որ և յայտ ե-
ղեալ խաբէութեան, ոչ ինչ կարող
են առնել, բայց միայն ողբան. նը-
մանապէս և ՚ի դատերսն է տեսանել:

ՃԺԲ

Յովազ զհետ երթեալ որսու և ոչ յաջողեալ՝ զբուծանողն նախատէր, ոչ ուտէր և ոչ ըմպէր և ոչ հեծանէր. որում ասաց. Անձին է մեզ, զի ոչ ժուժկալու թեամբ որասս, այլ հեղգու թեամբ :

Զգէմս ծուկից ունի առակս, զի սակաւ աշխատեալք եթէ հոգեւոր եթէ մարմնաւոր, և ոչ յաջողեալք՝ ոչ յանձանց զվսասն վարկանին, այլ տրտնջեն զԱստուծոյ և զխրատչաց. որ և ՚ի դէս յանդիմանի՝ զինքեանս ունել պատճառս :

ՃԺԳ

Հրաման ել ՚ի թագաւորէն կենդանեաց ցամաքայնոց՝ գալ առ նա ամենեցուն. և անյապաղ ամենեցուն ժողովեալ եկին. իսկ քարաթաւ և մողէզ և խլուրդ՝ եկին և նոքա առնուլ պարգեւս. զի այնորիկ աղագաւ կոչէր, զի ըստ իւրա-

քանչիւրոցն պատուիցէ . և ծաղը
ամենեքեան առնէին: Եւ մեծարեաց
զամենեսեան ըստ կարգի իւրեանց .
եհարց և զնոսա , եթէ զինչ սպաս
ինձ ունիցիք՝ զի պատիւ յինէն առ-
ջիք : Քարաթաւշ և մողէզ ասեն .
Քարամուտ եմք , 'ի բերդս թշնա-
մեաց տեառնդ մերոյ մտանեմք . թէ
յաղթել ոչ կարեմք , զօրս անդ հա-
նեմք : Իսկ խլուրդասաց , թէ 'ի քա-
ղաքս մտանեմք՝ ական հատանելով :
Եւ այսմ հաւանեալ պատուեաց և
զնոսա զքամահեալսն 'ի բաղմաց :

Բնաւից կարօտ լինել մեծամեծաց
և փոքունց առակս ցուցանէ , ոչ մի-
այն թագաւորաց , այլ ամենեցուն՝
իշխանաց և այլոց աշխարհականաց ,
նմանապէս և յեկեղեցիս . զի պէտս
ունին փոքունց և անարգաց :

ՃԺԴ

Թռչունք առ հասարակ զաղա-
ղակ բարձին , եթէ չար է իշխանս
մեր արծիւ , զի միշտ 'ի մէնջ կերակ-
րի՝ և յայլոց որսողաց ոչ պահէ : Եւ

լուեալ ասաց՝ եթէ զինչ քան զայն
 ձեզ բարի, զի երկու ծնանիմ որդի՝
 և զմինն ապականեմ, զի մի ծանր
 ձեզ եղէց. և մերձ լինելով իմ՝ ոչ
 ոք կարէ որսալ զձեզ, և այլ ուրեք
 յանպատրաստի զձեզ գտեալ՝ որ-
 սան. զուր զինէն ամբաստանէք :

Ըստ առակիս սովոր են առնել
 թագաւորք ամենայն, առ իւրեանս
 ունել որդի՝ ժառանգ թագաւորու-
 թեան, զի մի պատճառ կործանման
 իցեն յաշխարհի. և ՚ի մերձ կեալն
 նոցա՝ չիչսէ ոք գործել չար :

ՃՓԵ

Չափք ասեն ցծնողս իւրեանց,
 թէ ընդէր նման արծուոյ և բաղէից՝
 կենդանիս մեզ ոչ որսայք, այլ զմե-
 ուելոց ոսկերս բերէք մեզ ՚ի կերա-
 կուր : Եւ նոքա ասեն. Որդեակք,
 վասն այն արար զմեզ Աստուած եր-
 կայնակեաց, զի ոչ զկենդանիս սպա-
 նանեմք, այլ շատիմք մեուելօքդ,
 նման քահանայից՝ և ոչ ըստ օրինա-
 կի իշխանաց՝ զկենդանեաց յափշտա-
 կեմք :

Արդարապէս վարիչ մեզ առակս
կամի, ճշմարիտ և անկաւոր ընչեւք
մեռելոց. և ոչ զկենդանեաց անի-
րաւութեամբ յափշտակել. որով
երկայնակեաց լիցուք յերկրի:

ՃԺԶ

Բազէ զհետ մտեալ աղաւնոյ, և
նորա աղաղակեալ ասէ. Պատարագ
եմ տէրունի, մի ինձ մեղանչեր: Եւ
նա ասէ. Պատարագն տէրունի՝ ի
տէրունի սեղանն իցէ, և ոչ աստ
յօդս շրջիցի. և հարեալ եկեր զնա:

Դէմք առակիս առ այնոսիկ է,
որ ՚ի մահուանէ զանգիտեալք՝ ա-
սեն թէ զանձինս տեառնն ուրեալք
եմք բնակել յանասաւ. զոր ՚ի
դէս իսկ ասէ՝ թէ այդսիսեացդ
տեղի կրօնաւորք են, և ոչ վայրա-
սար շրջիլ յաշխարհի. որում ոչ
իննայէ, այլ ըմբռնէ:

ՃԺԷ

Վարուժանի տեսեալ բազմորդի
զոր՝ գոհանայր զԱստուծոյ, և խըն-

գակից նմա լինէր : Եւ ասէ լոր . Ե-
թէ ճշմարտութեամբ գոհանաս , ե-
րանի է քեզ . և անդէն եհար զմի 'ի
ձագուց 'նորա' և ըմբռնեաց : Ասէ
լորն . Ահա յայտ եղեւ , զի ոչ վասն
Աստուծոյ գոհանայիր , այլ վասն
ազահութեան :

Յայտնէ առակս զբարս իշխանաց ,
զի ուրախ լինին ընդ ձեռամբ անկե-
լոց ընդ յաջողուածսն , ինքեանց
վարկանելով զնոցայն' քան թէ ըս-
տացողացն :

ՃԺԸ

Ի ձեռաց շահենի յորսալն զեր-
ծաւ ձագ հաւբալի , և ասաց . Եղի-
ցի պատարագ տեառն : Ծաղր ա-
րար զնա հաւբալն , եթէ զոր ձե-
ռօք մատուցանես , այն պատարագ
տեառն :

Զհովուին ձեւացուցանէ զբարս'
առակս , զի զկերակրեալս գաղանաց
և զբեկեալս գայլոց' 'նուէրս տեառն
ասէր լինել :

ՃԺԹ

Յին զճագս տեսեալ զհաւու՛
խոստանայր ընծայս սրբոյն մատու-
ցանել Սարգսի , եթէ յաջողեսցէ
նմա որսալ զնոսա . և յիջանել առ-
նուլ զորսն՝ խոչ հարեալ ՚ի նա կու-
րացոյց զաչս նորա . և ամբաստանէր
զսրբոյն եթէ ոչ օգնեաց նմա : Ո-
րում ծանոյց , եթէ վնասու սուրբք
ոչ օգնեն , այլ բարւոյ :

Սաստէ առաւիս այնոցիկ , որ ՚ի
չար գործսն զսուրբս աղաչեն առ իթ
լինել , և ոչ օգտին . քանզի անմտու-
թեան ախմարացն ոչ անսան սուրբքն
և ոչ լսեն անդէպ բանից նոցա :

ՃԻ

Չջայլամն տեսեալ չիտ՝ զի մե-
ծամեծս արկանէր ձուս , և այսմ
տարիող եղեալ՝ հարցանէր ուսա-
նել . որում ասաց՝ թէ հուր ճաշա-
կեմ , և վասն այն այդքան հզօր ար-
կանեմ ձու : Եւ զայս արդար կար-

Ծեալ՝ ճաշակեաց հուր՝ և մեռաւ .
 ոչ խորհեցաւ թէ ոչ միայն այն է
 պատճառ , այլ և մեծութիւն հա-
 սակի :

Զվայրապար տուփանս առակս
 յանդիմանէ . զի զգործս տեսեալ
 հզօրաց՝ ցանկան , ոչ ընդ միտ ա-
 ծեալ զինքեանց տկարութիւն . զոր
 թէ և ուսանել իբրեւ զարուեստ
 կամին , ծաղր զնոսա առնեն , ոչ
 զտիրապէս պատճառն յայանելով ,
 զոր 'ի դէպ է ինքեանց իմանալ :

ՃԻԱ

Ի տօնի սրբոյ զատկին եկին թըռ-
 չունք ամենայն , և խոստովանու-
 թեամբ հաղորդէին օրինացն . եկին
 ընդ նոսա սակու և հողամաղ , և խոս-
 տովան եղեն քահանային , եթէ ոչ
 այլ ինչ գիտեմք խիղճ , այլ զի որսա-
 ցաք միտնս և գորտունս՝ և կերաք :
 և նա մերթեաց զնոսա պիղծ կոչե-
 լով . և երթեալ որսացին ձագս սուր-
 բըս , և մատուցին քահանային . և
 այսու պատրեալ արդարացոյց զնո .

սա ասելով . Ոչ գիտացիք խոստովա-
նել , զի այն ծերացեալ և 'ի թեւոյ
թափեալ թռչունք էին . և հաղոր-
դեցոյց զնոսա :

Չադահ , քահանայից առակս տայ
տարացոյց , զի զպոռնիկս և զայլս
եւս պիղծս մերժեն յեկեղեցոյ՝ եր-
կեցուցանելով . իսկ յետոյ դար-
ձեալ կաշառօք ընդունին պատճա-
ռելով բանս ինչ , և հաղորդեցու-
ցանեն զնոսա :

ՃԻԲ

Երամ՝ ճընճղկու երթեալ առ ա-
րագիլ , և աղաչեալ զնա ասեն . Ի
բոյն քոյ տեղի մեզ տացես հանել
ձագս , և յօձից զձագ մեր պահես-
ցես : Եւ նա ասէ . Չի՞նչ ինձ առ-
նիցէք , զի զայդ ձեզ առնիցեմ : Եւ
ասեն . Աղօթս առնեմք , զի ձագք
ձեր առողջութեամբ սնանիցին 'ի
վնասակարութենէ օդոյ , և 'ի հան-
դերձեալսն կենաց արժանի լինիք
յաղագս արդարութեան ձեր : Եւ
յաղագս այսորիկ տեղի ետ նոցա :

Եւ եղեւ 'ի հանել'նոցա ձագ, սողաց
 օձ առնուլ 'ի նոցանէ. և տեսեալ
 տառեղան՝ եհար սատակեաց զօձն.
 և շքէր եւս շուրջ 'ի սահմանն,
 միանգամայն սատակել զօձսն յա-
 ղագս փրկութեան նոցա :

Զվշտակցութիւն առակս ուսու-
 ցանէ տկարաց՝ յերկաքանչիւրսն
 վայելել փրկութիւն, սակս բարե-
 գործութեան նոցա :

ՃԻԳ

Բու հրեշտակ առաքեաց առ ար-
 ծիւ, և խնդրեաց զգուստր նորա
 հարսն, ասելով. Գու տուրնջեան
 քաջամարտիկ ես, և ես գիշերոյ .
 պատշաճիմք 'ի խնամութիւն : Եւ
 յետ բազում թախանձանաց յանձն
 առ տալ : Եւ 'ի լինել հարսանեացն,
 'ի տուէ լոյս ոչ կարէր տեսանել
 փեսայն, և ծաղր առնէին բազմեալ
 քրն. և իբրեւ եղեւ գիշեր՝ և ոչ
 հարսն ետես լոյս, յաճախեաց և
 անդ այսպանումն. և վասն այսորիկ
 փութով լուծաւ հարսանիքն :

Զմիտս իւր առակս նմանեցուցաւ
 նէ այնոցիկ հաւատացեալ թագաւորաց
 և իշխանաց, որ զգոտերս իւրեանց
 ըստ իրիք պատճառի յամուսնու
 թիւն տան այլասեռից՝ խաւարեւոյց
 ՚ի լուսոյ հաւատոց. ուստի և ոչ է
 միաբանութիւն, այլ հարկաւոր բաժինս :

ՃԻԴ

Զարծիւ աղաչել սկսան թրուչունք
 միանգամայն որ ընդ ձեռամբ նորա,
 և ասեն. Անյապաղ զհարկքո տացուք,
 մի՛ յարաժամ զմեզ զարհուրեցուցես.
 Եւ նա դաշինս եդ, և կայր ընդ նոսա
 խաղաղութեամբ բազում ժամանակս.
 և սկսան ապստամբել, այլ և այսպանել.
 և ժողովեալ խորհէին և յիշխանութեանէ
 եւս ընկենուլ. պարծէր և ճընճիւղուկ,
 եթէ յաչս նորա ծրտեալ կուրացուցանեմ.
 և իւրաքանչիւր զորութեամբ
 իւրով պարծէր. և սկսան մարտ
 եւս դնել. և նորա ոչ տարեալ
 յարձակեցաւ ՚ի վերայ, և ըզ

բազումս 'ի նոցանէ սատակեաց :

Տպաւորէ այս առակ զգէմս հաւատացեալ թագաւորի և զանհաւատից , որ բարեպաշտութեամբ խաղաղութիւն առնեն . և նոքա ապախտացեալ ասպտամբեն , զպատճառս խաղաղութեան ոչ գիտելով . և այսպանեն , և պատերազմեւս շարժեն , և ակամայ լինին մահ արկանել նոցա անխնայ :

ՃԻԵ

Հաւ ընտանի յրմբունել ստացողին իւրոյ , յոյժ աղաղակէր . և ոմանք մեղադիր լինէին , եթէ զմէ վայրապար կռիչս ամբառնաս : Որոց ասաց , թէ զարհուրիմ , զի ոչ յամենայն ժամու վասն բարւոյ ըմբռնէ . զի երբեմն գլխ 'ի վայր կախէ , և բազում աւուր ճանապարհ տանի , և երբեմն 'ի վերայ կայծականց խորովէ և ուտէ :

Զբարս տերանց առաջս յայտնէ , զի ոչ է յամենայն ժամու բարի 'ի նոցանէ գտանել , թէպէտ և քաղցր

իցեն . այլ երբեմն և չարի ակն ու-
նեւ արժան է , և զգաստ կեալ , և
պատրաստութեամբ վարիլ ընդ
նոսա :

ՃԻԶ

Զձագս աղանոյն բազում ան-
գամ առեալ ոմն , և գովէր զմիամը-
տութիւն նորա . որում իսկ ասաց .
Ո՛ խստասիրտ այր դու , եթէ ինձ ա-
սացաւ միամիտ , միթէ քեզ հրամայ-
եցան արիւնհարբու լինել . արդ յայտ
է թէ չարամտութեամբ գործես :

Զրկողաց առակս բերէ նշանակս
բարուց , զի գիտեն՝ եթէ անոխակալ
առաքինիք լինին , առաւել չարանան
և գովեն զվարս նոցա , որով և յան-
գիմանին . զի թէ ասացաւ առաքի-
նեաց համբերել , այլ ոչ եթէ նոցա
հրամայեցաւ զրկել . արդ յայտ է ե-
թէ յանդգնութեամբ գործեն :

ՃԻԻ

Երթեալք ՚ի թռչնոց ոմանք հիւր
տատրակի , և տեսեալ զնա աղքատ

և գձուձ կրօնաւոր , և ցուցանէին նմա տեղի անձուկ և 'ի դէպ կրօնաւորութեան . միանգամայն զանազան պահանջէին խորտիկս , զոր նա ոչ ունէր . որոց ասաց . Ձերկաքանջիւրսդ հակառակ տեսանեմ միմեանց խորհուրդ :

Զսովորութիւն աշխարհականաց առակս յայտնէ . զի զկրօնաւորս տեսեալ , և զտեղի քարանձաւաց նոցա ցուցանեն , և դարձեալ զպարարտ կերակուր պահանջեն : Որոց խորհուրդն՝ ընդդէմ միմեանց . զի թէ յանձաւս բնակիցեմք որպէս նոքա , զիարդ զանազան կերակրօք զնոսա դարմանիցեմք ըստ կամաց նոցա :

ՃԻԸ

Աքաղաղ բազում անգամ աղաղակեաց և ասէ . Աստուած իսկ գիտակ է , զի մի և կամ երկու բարբառն զուարթնոցն բաւական է . իսկ բազումն՝ ծուլից վասն է . նա և ոչ այնու ծոյլքն զարթնուն , բայց զի ըզպատճառն հատից զպղերգից :

Զմիտս առական այսպէս պարտիմք իմանալ . զի գրոց վարդապետութիւն մի անգամ և երկիցս բաւական է զգաստից , իսկ բազումն՝ հեղգից վասն է . և թէպէտ յայտնի է քարոզչաց , զի խստասիրտք և ոչ յայնմանէ օգտին , այլ զի մի պատճառիցեն՝ եթէ ոչ լուսք , վասն այնորիկ յաճախս խօսին :

ՃԻԹ

Պատարագ զենման մատուցանել ագուաւ կամեցաւ , և զբազումս հրաւիրեաց . և եկին յօժարեալք . և զենումն նորա էր մուկն հնացեալ , և սկսաւ ինքն հարկանել , և ապա այլքն . և եղեւ պատերազմ . և զբազմաց զաչսն փորեցին , և մերկ զմիմեանս արարին , և սկսան նզովել զպատարագ նորա , և զմատուցողն եւս . և ասաց նոցա , թէ յաշակերտացն ուսայ՛ի զպիղծն մատուցանել , և դարձեալ պատերազմել :

Գիտելի է ամենեցուն առական . զի զգէմս պատարագին ունին պղծոյն :

ՃԼ

Ազգ ճընճղկաց հրապարակ եդին
խորհել զորսողաց . իսկ ծերունի ոմն
ասէ . Մի՛ ժողովիք , գուցէ լուեալ
զձայն թեւոց թշնամեաց , և թռու-
ցեալ՝ զվատասրտութիւն ձեր յայտ
առնիցէք . այլ յեկեղեցիս դիմեալ
աղօթեցէք առ Աստուած : Եւ ոչ
լուան . և յանկարծակի ձայն առին
թեւոց որսողաց , և լուծաւ երա-
խանն :

Զմեզ խրատէ առակս . զի յորժամ
չիցեմք բաւական ընդդէմ կալ թըշ-
նամեաց , բարի է ոչ ժողովելոյ վասն
նոցա տալ կարծիս , և դիւրաւ լու-
ծանել յահէ նոցա , և զվատասրտու-
թիւն մեր յայտ առնել . այլ խրատու
իմաստնոց յեկեղեցիս յաղօթս ապա-
ւինել :

ՃԼԱ

Մեռաւ որդի ագռաւու՝ և սգաց
յոյժ . եկին և բազումք յողբ նորա ,

և նա ճաշ մեծ յօրինեաց սգաւորացըն ասելով. Չայս 'ի քրիստոնէիցն ուսայ, և ոչ 'ի յայլապետաց. զի ժլատեալք 'ի լաց, և ոչ 'ի հաց կոչեն. և զայս ագուաւ արար, զի զբան պատարագին բժշկիցէ :

Ամենայնիւ առակս զսովորութիւն կարգաց նոցա թիւրս ցուցուցանէ՝ զսգոյ և զպատարագի և զայլոց եւս :

ՃԼԲ

Սովորաբար անծեղ յանտառս միշտ աղաղակէ, մանաւանդ 'ի տեսանել զոք 'ի կենդանեաց. և 'ի հարցանել ձագոյն՝ ասէ : Չի թշնամիք միշտ արթուն զիս տեսցեն, և մի յորս ինչ մտաբերիցեն :

Արթունս զմեզ կամի առակս անել, զի յամենայնի զաղօթս և զօրհներգութիւնս 'ի բերան կալցուք. զի թշնամին ոգւոց մի վստահասցի տալ պատերազմ ընդ մեզ. մանաւանդ յորժամ տեսցուք զնա դիմեալ առ մեզ, յաղօթսն յաւելցուք :

ՃԼԳ

Սարեկ ետ զորդի իւր յուսումն քահանայութեան . և նա ՚ի սուիճս և ՚ի մրմունջս թեւակոխէր . և խրատէր քահանայն՝ օրհնէրգութեանց և սաղմոսաց փոյթ առնել . յորմէ սուգ և զըջումն յոգի գործի . իսկ նա ՚ի պար յաւելոյր , թէ հօր իմոյ արուեստ ուրախութեանէ պատճառ , իսկ քոյգ տրամուրթեան . և թէպէտ ուսաւ յետոյ՝ թէ տրամուրթիւն այժմուս բերէ ուրախութիւն յետոյ , սակայն անլուր եղեալ , գարձաւ ՚ի տուն իւր :

Ձերկրաւոր ուրախութեանց ըզպատրանս առակս նշանակէ , որով զկատարածն իմանան , եթէ ՚ի յողբ վախճանի , որպէս և տէր իսկ ասաց . նմանապէս և հոգւորն սուգ յուրախութիւն յանգի :

ՃԼԴ

Հրաւիրի ՚ի հարսանիս արջնագաւ ՚ի յանգեղէ . և նա հրաժարէր՝

Թէ կրօնաւոր եմ և սգաւոր, և վասն
այն ոչ կարեմ գալ. հարկաւորէր
հանել զսուգ նորա, և յանձն ոչ
առնոյր ասելով. Եթէ յայսմ ա-
ւուր հանեմք, սակայն հարկաւո-
րաբար զգե՛նում յայլում աւուր.
բարի է բնաւ չհանել:

Զկերպարանս կրօնաւորաց ունի
առակս, զի միշտ սեւազգեստք են,
և բնաւ սգաւորք, ՚ի բնութիւն
հայելով մարդկան. զի թէ կամեսցի
ոք աւօրեայ զուարճանալ, ոչ կարէ
յերկար լինել. և զայս գիտելով
նոքա, բարի վարկանին միշտ նոյն-
րինակ կալ:

ՃԼԵ

Ճայեկ առ սագ աղերսէր, եթէ
գիշերադէմ գողով ես՝ ՚ի բնաւից
պարսաւիմ, և դու այդքան սպի-
տակ և պայծառ լինելով. աղաչեմ՝
զի ուսուսցես ինձ նման քեզ սպիտա-
կանալ: Եւ նա կամակից եղեալ՝ ա-
սաց, թէ միշտ նման ինձ լուսացիս
ջրով: Եւ ՚ի լուանալն ելանէր սեւ
նորա փետուր, և գարձեալ նոյն

գայր օրինակաւ . և զայս դարձեալ
ազաչէր ուսանել . որումասաց . Թէ
ընդ լուացմանդ զիմս ուսցիս լեզու ,
ապա կարիցես նման ինձ լինել : Եւ
նա յանձն ոչ առնոյր զազգի մոռա-
նալ զձայն . և մնաց նոյնօրինակ գի-
շերադէմ :

Մեկնի այսպէս առակս . զի գիշե-
րադէտ են ոգւով ազգ Պարսից . և ե-
կեալ առ քահանայս՝ զպայծառու-
թիւն կամին ուսանել ոգւով , զոր
ասաց զխորհուրդ մկրտութեանն
ամբողջ պահել . և նա լուացեալ 'ի
մեզաց փոխեալ լինէր , և դարձեալ
զճշմարիան խոստովանութիւն յան-
ձրն ոչ առնոյր , նոյն օրինակաւ մնայր
սեաւ ոգւով . զոր չէ արժան և ոչ
ջրով մկրտել , եթէ զհաւատս ոչ ըն-
կալցին :

ՃԼԶ

Սիրամարգ զգեղեցկութիւն իւր
ամենեցուն յայտնեալ և գովեալ լի-
նէր , և խորհի թագաւորել . և ու-
մանք իմաստունք խրատէին , եթէ
չէ պարտ 'ի բանս հայել պատրա-

նաց, զի ազգաւ է թագաւորել. և ոչ այսմ ունկնդիր եղեւ: Եւ լուեալ արքային թռչնոց, և եկեալ եհար և զմանկունս նորա և զազգատոհմն նորա. և բազումք զթեւս նորա և զփետուրս քարշեալ մերկացուցին. թագաւորութեանն ոչ եհաս, և յիւրոց գեղեցկութեանց եւս թափեցաւ:

Բազմաց ըստ առակիս պատահեաց պատրիլ, միով յաջողմամբն թագաւորել հրապուրեալք ՚ի բանս յորդորչացն, յինքեանցն անկեալք, այնմ ոչ հասին:

ՃԼԻ

Չերամս տեսեալ որսորդի զկաքաւի, սկսաւ խոստանալ նոցա պատիւ ՚ի թագաւորաց տուն, և կերակուր ըստ կամաց պատրաստել. և անդէն իսկ արկանէր կերակուր: Եւ ումանք խոկացեալ ասէին. Չար է խոստումնդ, և զազատութիւն մեր խափանէք, և ՚ի կատարածի ՚ի կենաց եւս թափէք, և զայլ եւս մեօք որ-

սայք, այդմ ոչ հաւանիմք. և զոտս արձակեալ փախեան: Իսկ ոմանք պատրեալք ՚ի դէմս նորա, դիմեալք ՚ի կերակուրն և յընկերն՝ որ աղաղակաւ կոչէր, և անդէն ըմբռնեալ՝ էանց ընդ նոսա ամենայն ասացեալքն յիմաստնոցն:

Չէ ինչ անյայտ առակս. զի որսորդըն սատանայ պատրէ զազգ մարդկան փափկութեամբ և պատուով թագաւորաց, և յայլոց եւս օրինակաց՝ որ ՚ի նոցանէ պատուի. իսկ իմաստունք ՚ի կատարածն հայելով վնասուն, զի աստէն զազատութիւնն խափանեն, և ՚ի հանդերձեալն բնաւին կորուսանեն, փախստեամբ ՚ի չարէն ազատին:

ՃԼԸ

Կկուի նեղեալ յափրոգիտականէն, և երթեալ խոստովան եղեւ տատրակի՝ եթէ այնքան տանջիմ, զի և ոչ զձագ իմ հանեմ, յայլոյ բոյն ածեմ ձու: Եւ նա խրատ տայր նմա՝ թէ աղօթս արասցես, և տե-

ղի մի տացես ախտի , և կնդրուկ
մատուցես Աստուծոյ : Իսկ նա 'ի
ջեռնելոյ ոչ դադարէր , թէ և զպա-
տարագն մատուցանէր . ուստի ոչ
ինչ օգտէր , այլ եւս աստի յանդի-
մանէր :

Զվաւաշոտս առաւիս յանդիմանէ .
թէ և խոստովան լինին ողջախոհից
և ընծայեն Աստուծոյ , և յորժամ
ընդդիմանալ ոչ կամին խորհրդոց ,
անօգուտ մնան :

ՃԼԹ

Ծիծառն արարեալ իւր բնակու-
թիւն 'ի հեծանս տան յաղագս եր-
կիւղի որսողաց . և յընտանի թշնա-
մեացն նեղեալ 'ի մկանց , առեալ
մազ 'ի կատուէ՝ եզ 'ի բոյն իւր . և
ձագք նորա մնային անվնաս :

Ըստ իմաստախոհու թեան թրուչ-
նոյս առաւիս խրստէ , զի յորժամ յօ-
տար թշնամեաց զգուշանամք ամրա-
ցեալք և յընտանեաց նեղիմք թշնա-
մեաց , 'ի նոցունց յընտանեաց գրտ-
ցուք ընդդէմ նոցա օգնականս մեզ :

ՃԽ

Հաւբալ զբոյն տատրակի քակ-
տեալ, և իւր շինեալ. և եղեւ նոցա
երթալ առ արդարն արագիլ 'ի դա-
տաստան . և անդ զմիմեանս նախա-
տէին և պարծէին, տատրակ ողջա-
խոհու թեամբ, կրօնաւորու թեամբ,
և հաւբալ սլահօք քառանօրէիւք . և
նախատի ոմն կեղծաւորու թեամբ,
և ոմն զայլոյ ուտելոյ զվաստակն: Իսկ
դատաւորն երկուցն սաստէ . և հար-
ցանէ զհաւբալ, թէ ընդէր քակտե-
ցեր . և նա ասէ . Շինուածոյ նշան
ինչ ոչ տեսի, և վասն այն առի ինձ:
Հարցանէ դարձեալ . Գո՞ւ էիր ե-
դեալ զոր առեր: Եւ նա ասէ՝ ոչ:
Եւ կամ ոչ էր երկու հեծան եդեալ
'ի վերայ միմեանց . և ասէ՝ եդեալ
էր: Հրամայէ անդրէն դարձուցա-
նել, նա և տուգանս եւս տալ:

Չգատաստան ուղիղ հրամայէ ա-
ռակս դատել, և ոչ յայտնի մեծա-
բանել, և կամ թշնամանել զմի-
մեանց դատախազաց . և դարձեալ

զի զոր չիցեմք եդեալ՝ ուսուցանէ
չառնուլ, և զչինուածս յայլոյ՝ թէ
և յուր իցէ, չքակել :

ՃԽԱ

Խորդք տողին՝ ի գնալն իւրեանց,
և զմիմեանս յառաջատեն, և մի-
մեանց տեղի տան ի կռիչան. և ոչ
նման ոմանց առանձնաբար շրջին.
այլ և պահ միմեանց ունին :

Սոյնպէս և մեզ պարտ է միաբա-
նուութեամբ և զգոյշ կեալ, և պա-
տիւ միմեանց դնել, և պահել ի չա-
րէ զանձն ընկերին :

ՃԽԲ

Բըւիճակ աղաղակէ՝ կաս. և միւ-
սըն ասէ՝ կամ. սակայն ոչ կայ, այլ
թուուցեալ այլուր երթայ :

Զստոց յայտ առնէ առակս. զի
բազում անգամ յանձն առնուն
զճշմարտութիւն, և ոչ առնեն :

ՃԽԳ

Արաւր և կւիւ ի կղզիս հանեն
զձագս, աներկեղ սնուցանելով. և

ասէն . Ահա այսուհետեւ անպարտ
եմք . բաւական էք ձեզէն զգուշա-
նալ :

Հարկաւոր ցուցանէ առակս՝ յե-
կեղեցիս անուցանել զմանկունս
քրիստոնէից , և ՚ի չափ հասուցա-
նել ընտրութեամբ բարւոյ և չարի .
և այնուհետեւ անպարտ լինել ՚ի
նոցունց :

ՃԽԴ

Չկնաքալ ՚ի մեծի պասի ուտէր
ձուկն , և կատար իբր խոտաճարակ՝
բամբասէր զնա . և նորա ասացեալ՝
Թէ ՚ի Յունաց և ՚ի Վրաց ուսայ քա-
հանայից , և այսու լաւագոյն եւս
եմ , զի և գինի ոչ ըմպեմ :

Զբարս որովայնապարար ազ-
գացն առակս յանդիման կացուցա-
նէ , զի զպատճառս ետուն բազմաց
գայթապողութեան :

ՃԽԵ

Սարսարակ թուչուն ՚ի տուէ պա-
րարի , և ՚ի հոգալ զվաղիւ՝ ՚ի գի-
շերի մաշի :

Ձհոգածս առակս յանդիմանէ ,
 զի ոչ է սարտ զտեսառն մոռանալ
 զխրատ , եթէ մի հոգալ զվաղին .
 զի ախտ է հոգւոյ և մարմնոյ :

ՃԽԶ

Սոխակ և ցախ սարեկ , և այլք
 նմանք սոցին երգաբանիչք՝ ոչ միայն
 երգեն , այլ և սիրեն աննախանձա-
 բար զայլոյ երգել :

Աննախանձս առակս զմեզ կամի
 լինել , զի և յերգելն մերում՝ զօրհ-
 նուծիւնս , և զայլոց եւս սիրեսցուք
 զերգելն :

ՃԽԷ

Ճպուռ այնքան երգէ , մինչ զի
 յօգոյ յղանայ և ծնանի , մերկանա-
 լով զմարմին :

Զօրհներգուծիւնս սրբոց առակս
 կերպարանէ . զի յղանան հոգւով
 զխորհուրդս բարիս , և ծնանին զա-
 ռաքինուծիւնս , զկիրս մերկանալով
 զմարմնոյ :

ՃԻԸ

Երկու են բանք թուչնոց, ոմն յա-
սեւ, և ոմն յերգեւ, որպէս այն՝ որ
աղաղակէ, լծեա. և միւսն, կեր
ճաշ, և այլք նման այսմ:

Զօրինակս այսպէս իմացիս. թէ-
պէտ ասելն և երգելն ինքեանց գի-
տելի է, 'ի մեզ այսպէս ըսի. զոգի
և զմարմին լծել ըստ գրնան ան-
ձին պարտիմք, և մարմին տեառն
ուտել ճաշ:

ՃԻԹ

Զիական թուչուն զժառս փորէ.
և ջուր անձրեւու փտէ, և որդունս
ծնանի, և այնու կերակրի:

Զբանասարկուն առակս ձեւացու-
ցանէ. զի նախ զսիրտ հարկանէ, և
մեղկու թեամբ փտեալ զչար խոր-
հուրդս ծնանի, և այնու կերակրի.
զի մեղք կերակուր նորա է:

ՃԾ

Քաղազր զհիւանդու թիւն բառ-
նայ տեսլեամբ:

Պատշաճի առակս տեառն , որ
բանիւ և տեսլեամբ բժշկէր . սա-
կայն հիւանդք դիւրանան 'ի տես-
լենէ սիրելեաց :

ԾԾԱ

Արմաւ նոյն է 'ի ծախել և 'ի
ծնանել :

Նշանակ է տեառն , զի նոյն է նախ
քան զչարչարանս , և զկնի չարչարա-
նաց . նմանասկէս և յարութեան մեր ,
զի նովին մարմնով յառնեմք՝ որով
և մեռանիմք . նա և ճշմարտութիւն
մի է 'ի սկզբանն և կատարածին :

ԾԾԲ

Մեղու գործասիրութեամբ ըզ-
ծալիկ և զմոմ և զմեղր ժողովէ , և
կազմէ զգործ իւր :

Ուսիր յառակէս ըստ կարի բան
գրոց ժողովել , և զլոյս օրինաց , և
զբաղքը վարդապետութիւն փրկչին՝
'ի բժշկութիւն ոգւոյ :

ՃԾԳ

Մըջիւն ժիր է յերկասիրութիւն՝
և բազմիմաստ . սակայն երկայնմտու
թեամբ և համբերութեամբ յանկէ
զգործ :

Ծանիր և յօրինակէս , զի զոր սկը
սանիցիս զգործ բարի՝ հոգւոյ և
մարմնոյ , մի ձանձրութեամբ թո
ղուցուս :

ՃԾԴ

Զբոյն մըջեան արջ փորէր , և
լեզուաւ ժողովէր և ուտէր . և հնա
րի մըջիւն սատակել զնա . երթեալ
առ պիծակ և գոռեիս և մթեիս և
շանաճանճ՝ և բրէտ և առ նմանք
սոցին , և աղաչէ օգնել իբր ազ
գային . ցաւակցեն՝ հարկանեն զաչս
և զլսելիս արջուն , և հարկանէ
գլուխ զբարի , և նեխի , և որդունք
եւս ծնանին . և ՚ի սաստկութենէ
ցաւոց՝ զբերան բացեալ գոչէր . և
նոցա մտեալ յորովայնն՝ խոցոտեն
զաղիսն . և նեղեալ դիմէ ՚ի հոսանս

Ջրոյ, և անչափ 'ի ներքս մտեալ
հեղձանի :

Զօրութիւն առակիս այսպիսի է.
զի հզօրք զակարս արհամարհեն, և
ոչ երկնչին. սակայն իմաստութեամբ
զօրանան փոքունք, և յաղթեն հզօ-
րաց. և այս իմաստութիւն է, 'ի փո-
քունց իբրեւ 'ի մեծամեծաց երկրն-
չէլ :

ՃԾԵ

Յոպոպ թէպէտ արդարախոհու
թեամբ զժերացեալ հայր կերակրէ,
սակայն բազումք անգոսնէին զնա
վասն զազրահոտութեան. և նորա
գտեալ նիւթ անուշահոտութեան,
'ի լանջս իւր թագուցանէր. սակայն
զչարահոտութիւն իւր ծածկել ոչ
կարէր :

Հայի առակս առ այնոսիկ, որ թէ
'ի բազում ինչ գովելիք իցեն, և զմի
ինչ յոռի ունիցին անմեկնելի, այլով
վարուք զնա ծածկել ոչ կարեն :

ՃԾԶ

Ղղձիկան զլոյս տեսանել ոչ կա-
րէ, և 'ի ծերպս մտանէ վիմաց, և

'ի խորափիտս 'ի տուէ . և թէպէտ չարահոտ են և զազրատես , գունդ լինին , և 'ի գիշերի համարձակին :

Նման իսկ է առակս դիւաց և աւազակաց , զի 'ի լուսոյ փախչին պատուիրանաց , և սիրեն զխաւար անգիտութեան . և դեւք ընդ տգէտըս շրջին , և աւազակք և գողք սիրով գունդ լինին . թէպէտ չարահոտ են վարուք , և 'ի գիշերի գործեն չարիս :

ՃԾԷ

Ժողովեալ առ հասարակ թռուչունք զբօսանել 'ի ծով , և ոմանք առեզերք շրջին , և ոմանք խորասոյզ լինէին բնաւ : Իսկ ոմանք վերանային՝ և դարձեալ իջանէին , և հեռանալ ոչ կարէին . իսկ այլք թռուցեալք 'ի լերինս իջանէին , և 'ի նոցանէ ոմանք գային և ընկղմէին . և եղև կորուսելոցն հանդէս առաւելքան փրկելոցն :

Զմիտս առակիս այսպէս ծանիր . զի ծով աշխարհս է , և թռչունք ազգմարդկան , որ զբաղնուն 'ի վարս աշ

խարհիս . ոմանք պարկեշտու թեամբ
վարին , և ոմանք բնաւին 'ի սէր աշ-
խարհի ընկղմին , և ոմանք ջանան
ազատանալ բազում անգամ , և ոչ
կարեն . և ոմանք 'ի շէրինս կրօնա-
ւորին , և 'ի նոցանէ ոմանք պատրին
'ի ցնոր աշխարհի . և ըստ տեառն
ձայնի՝ բազումք են կոչեցեալք , և
սակաւք են ընտրեալ :

ՃԾԸ

Մարախ զօր անուանի Աստուծոյ,
զի նորին հրամանաւ ժողովի ապա-
կանել զերկիր , և նորին ակնարկու-
թեամբ առաքի տարմ 'ի ջնջել զնա :

Ըստ կամաց տեառն՝ առակս ցու-
ցանէ զօրաժողով լինել թագաւո-
րաց՝ ապականել զերկիր աւարաւ ,
և ըստ նորին խնամոցն զօրանան ո-
մանք հալածել զնոսա :

ՃԾԹ

Մեղուաքաղ մեղուի ոչ վնասէ
որքան 'ի տան իւրում իցէ . իսկ
արտաքոյ գտեալ՝ կլանէ զնա :

Բանսարկունն յաղթել մեզ ոչ կարէ որքան յեկեղեցի կայցեմք և մտօք առ Աստուծոյ . իսկ արտաքոյ գլտեալ՝ արկանէ զմեզ 'ի բազում մեզս : Զայս ուսանիմք ըստ առակիս :

ՃԿ

Թիթղունք որքան յօդս շրջին , ոչ ինչ գործեն մնաս . իսկ խոնարհեալ յերկիր՝ ծնանին թրթուր ապականարար երկրի :

Ըստ այսմ զայս իմանամք զառակ . զի խոհականութիւն մեր որքան յերկինս շրջի , շահի և ոչ մնասի . իսկ թէ յերկիր խոնարհի , ծնանի խորհուրդս զազրութեան , և ապականէ զմարմին :

Աւարտեցաւ առակք բարոյականք և առասպելականք : Գիցուք և սակաւուք առակք ստեղծականք , որ նման ասացելոցն կերպարանէ զճշմարտութիւնն աշխարհօրէն և եկեղեցականապէս :

ՃԿԱ

Թագաւորին հնդկաց էր թռչուն
ինչ, որ արկանէր մարդարիտ և ա-
կանս իբրեւ զձու. և լուեալ արքային
Յունաց՝ այնմ ցանկացաւ, և առա-
քեաց հրեշտակ և խնդրեաց. և նա
ետ. սակայն և նա հայցեաց զձի նո-
րա, որ երազու թեամբ անցանէր ընդ
թռչունս: Եւ թէպէտ ծանր էին մի-
մեանց խնդիրքն, անյապաղ երկաքան-
չիւրքն կատարէին. և ի դալ հաւունն ի
Յոյնս՝ ըստ օրինակի այլոց ածէ ձու:
Եւ ձիոյն երթեալ ՚ի հնդիկս՝ կա-
ղայր, և ոչ բնաւ արշաւէր. դար-
ձուցանէ թագաւորն հնդկաց զե-
րիվարն, մեղադրելով յոյժ. և նմա-
նապէս ամբաստանելով զթռչունն.
և երկաքանչիւրքն յինքեանցն եր-
թեալ տեղիս, լինէին ըստ առա-
ջին օրինակին:

Ոչ այլ ինչ առական կարագրէ՛բայց
զայս, զի իւրաքանչիւր թագաւո-
րու թեան ճոխու թիւն յԱստուծոյ
տուեալ է. և թէպէտ հնարին ՚ի մի-
մեանս դարձուցանել, ոչ կարեն:

ՃԿԲ

Որդի թագաւորին Յունաց խընդ-
րէր կին . և զոր հայր իւր կամէր , և
այնմ ոչ հաւանէր ասելով , թէ յա-
մենայն թագաւորութեան խնդրես-
ցես՝ զի բնաւ չքնաղադէղ իցէ : Եւ
հօրն յայսմանէ նեղեալ , կոչէ զգասս
իմաստասիրաց հաւանեցուցանել
զպատանին . և նոքա բանիւք իմաս-
տութեամբ ոչ կարացին . և հնարին
ազնիւ կերակուր ըստ սովորութեան
պատրաստելոյ՝ ՚ի զանազան արկա-
նել անօթս , ոսկեղէնս և արծաթե-
ղէնս , փայտեղէնս և քարեղէնս , և
յայլս այսպիսիս . և ՚ի ժամ ճաշոյ
մատուցանեն նմա , և յամենեցունց
հարկեն առնուլ ճաշակ . և ՚ի ճաշա-
կելն ասաց . Մի է ամենեցուն համ ,
ընդէր ոչ զանազանս պատրաստեցիք
կերակուրս : Ասեն իմաստունք . Օ-
րինակ այդ քեզ իցէ . մի է բնաւ յա-
մենեսեան խորտիկդ , նոյնպէս մի է
բնաւ կազմած մարմնոյ կանանց ,
ճաշակ պիտոյից : Եւ այսու հաւանի
պատանին :

Ձցանկասէրս առակս յանդիմանէ . զի սկէտս կանանց 'ի զանազան կազմածս մի է . և վասն որդէծնու թեան տուեալ է, և ոչ է անօթ ցանկու թեանն :

ՃԿԳ

Իշխան ոմն էր չար . և նեղեալ 'ի նմանէ՝ որ ընդ ձեռամբ նորա էին . և ծեր ոմն խրատ ետ , թէ այլ ազգ ոչ զերծանիք 'ի նմանէ , բայց եթէ 'ի կարծիս արկանէք նախանձու կընողն : Եւ զայս լուեալ իշխանին , հիւանդացեալ մեռանի , և փրկին հնազանդեալքն :

Ձբուռն նախանձն յայտնէ առակըս զկանամբեաց . զի թէսկէտ և խտասիրտք իցեն , յայսպիսեաց իրաց բեկանին և մահանան :

ՃԿԴ

Այր ոմն կտաւագործ բնակեալ էր 'ի Տամբատ . և իւր սովորութեան բարբ էր՝ առ 'ի զօրացուցանել զորդին՝ ասէր . Թագաւորեմք արուեստ

տիւ : Եւ 'ի հարցման որդւոյն՝ թէ
 որպէս, ասաց. Սանդր շոյն իբր
 զթագ գնեմ՝ 'ի գլուխ, և զստէծ
 իբր զսուր վերացուցանեմ, և 'ի գործ
 կտաւին իբր յաթոռ նստիմ, ընդ
 ոտիւք ունելով պատուանդան, և
 զկտաւ ժողովեմ իբր աշխարհ հնա-
 զանգեցուցանելով, և ձայն սանգերն
 իբր զձայն փողոյ. և այլ ինչ ասա-
 ցեալ այսպիսի : Յայսմանէ ստիպէ
 զհայրն, զգուստր թագաւորին Պար-
 սից խնդրել իւր, և երթեալ խընդ-
 րէր. և նորա զայրացեալ հրամայ-
 եաց սպանանել : Եւ գիտացեալ՝ թէ
 'ի Տամբատայ է այրն, հրամայեաց
 ներել :

Յուցանէ առակս, թէ ներման ար-
 ժանի է առ Աստուած և առ մար-
 գիկ անգիտութեամբ մեղանչելն :

ՃԳԵ

Ի թագաւորէն Աղեքսանդրէ մե-
 ծարեալ լինէր երկրագործ քան ըզ-
 հիւսն, յորժամ ապարան նմա չինէ-
 ին. և նախանձ ընդ նմա կալան հիւ-

սըն և հողագործ . ոմն ասէր զբնա-
 կուծիւն առնել, և ոմն զկերակուր .
 նորա լուեալ՝ իմաստասէր գոլով,
 կոչէ և այլ եւս իմաստունս՝ ՚ի մէջ
 նոցա առնել ընտրուծիւն պատուոյ:
 Եւ ասեն նոքա, եթէ առաջին ասա-
 ցաւ Ագամայ գործել զերկիր . բայց
 գարբնուծիւն կանխաւ ցուցաւ . և
 զի զիւր առնէ զգործի՝ և նովաւ զհիւ-
 սան և զմշակի, վասն որոյ առաջին
 է պատուով . իսկ հողագործն եր-
 կուցն պէտս ունի: Եւ այսպէս հա-
 մոզեն զնոսա չնախանձել:

Տեսուծիւն առակիս յայն հայի,
 թէ ՚ի հոգեւոր արուեստն՝ թէ ՚ի
 մարմնաւոր, պատուոյ արժանի են
 առաջինքն, թէ և ՚ի միմեանց պէտս
 ունին:

ՃԿԶ

Արքային Սողոմոնի հանդերձ ոմն
 կարէր՝ արուեստիւ սքանչելի, և յոյժ
 ուրախացեալ պանծայր . և բեհե-
 ղագործն ընդդէմ՝ զիւրն յարգէ ա-
 րուեստ: Եւ լուեալ արքայի կոչեաց
 զնոսա և ընտրեաց ՚ի մէջ նոցա, թէ

անկազմ է կտաւ առանց կարողի .
սակայն զո՞ կարէ արուեստիւն, եթէ
չիցէ արարեալ կտաւ . զի և Ագամ
զտերեւ եգիտ, և արար հանգերձ :
Եւ այսու առաջին ցուցաւ կտաւա-
գործ՝ քան զկարող :

Ամենայն ուրեք առակս անսլար-
սաւ ցուցանէ զկտաւագործ , զոր
բազումք այսպանեն :

ՃԿԷ

Պղնձագործ և երկաթագործ ՚ի
խնամենալն՝ արուեստիւ ճոխաբա-
նէին. և ՚ի լինել հակառակութեանն,
յատեան եւս երթային ծերոց . և նո-
քա մեծարգոյ ցուցին զերկաթա-
գործ ասելով, թէ հասարակաց օգ-
տակարն պատուական է :

Ոչ ինչ պատուական՝ քան զհա-
սարակաց օգուտն առակս ցուցանէ՝
ի մարմնաւորսն , և նմանապէս և
ի հոգեւորսն :

ՃԿԸ

Ի թագաւորելն ոսկի խնդրէր եր-
կըրպագութիւն յամենայն նիւթոց ,

և Թագաւոր զանձն կոչէր, զի պատկեր եղեւ Թագաւորի. և նովաւ ամբարտաւանէր գործովն եւս ՚ի վերայ արծաթագործաց և այլոց. և ՚ի դաշն ամենեցուն՝ ոչ եկն ցորեան աւելով. Կամ, մինչեւ նախ ինձ եկեալ երկիր պագանիցէ :

Փոփոխելի առակս ցուցանէ զնիւթականքս, զի ոչ միշտ պատուին. զի երբեմն մեծարի ոմն, և երբեմն անպատուի. վասն բազում անգամ վրտանգի սովոյն նիւթք ամենայն խոնարհին ընդ ձեռամբ ցորենոյ, նմանապէս և յայլն է տեսանել. ըստ այսմ և յարուեստաւորս պատահի, որովք չէ պարտ ամբարհաւաճել :

ՃԿԹ

Խաղախորդ ոմն էանց ընդ դուռն մորթէգործի, և սկսաւ այպանել, և չարահոտ զնա կոչել. և նորա երթեալ Թշնամանէր ասելով. Եթէ յոսկէգործաց և կամ յայլոց եւս նախատ լինէի, ՚ի դէպ էր. դու ժահահոտ քան զիս, զիարդ համարձակիս :

Զբաղումս ցուցանէ առակս՝ թէ
անհամբերք լինին , յորժամ քան
զինքեանս՝ ի չարեաց բամբասին , և
իրաւունս տան արդարոց յանդիմա-
հուութեան :

ԾՀ

Ի մէջ ծերոց բանք հինք պատ-
մէին . այր ոմն բրուտ ծեր իրս ինչ
ասէր , որում ոչ կարէին հաւատալ ,
և հաստատէր՝ թէ յորժամ յաշա-
կերտութեան էի Աստուծոյ , լուայ .
և այլ ոմն՝ թէ այդպէս ոչ լուայ
յԱստուծոյ , յորժամ աշակերտե-
ցայ նմա շինողութեան . զի նախ է
լինելութիւն երկնի և երկրի , քան
զլինելութիւն մարդոյն :

Զբարս ծերոց ցուցանէ առակս ,
զի վասն հնութեան բազում ինչ
ստեն :

ԾՀԱ

Այր ոմն զանկեալ գէշ եկեր ՚ի
փողոցի , և անդէն ետես զկօշկակար՝
զի ատամաբք պարզէր զմորթ , և
սկսաւ բամբասել զնա . որում ասաց .

Այր դու, եթէ մեռեալս մորթ
այսպէս չար է, և այն զի ոչ ուտեմ,
որչափ այդ զի մարմինն ուտես, և այն
անդէն :

Ձյանդ գնու թեան զոմանց առա-
կըս նշանակէ . զի զմեծ չարիս զին-
քեանց ոչ տեսանեն, և զայլոց սա-
կաւն գատեն ըստ տեառն ձայնին :

ՃՅԲ

Յաւուր զատկի տօնին եկին հա-
ւատացեալք հաղորդել, և զոմն հո-
վիւ բռնադատէին հաղորդել . և տե-
սեալ՝ ՚ի բաց փախեալ ասելով .
Ոչ ճաշ է զի կերայց, և ոչ հրամենք:
Եւ ասեն . Այդքան է խորհուրդն :
Եւ ոչ հաւանէր առնուլ, այլ ՚ի
բաց գնաց :

Չար ամենայն ուստեք առակս
ցուցանէ զանգիտութիւնն վայրենա-
ցելոց ոմանց, զի յերեւելիս միայն
հային և գայթաղին :

ՃՅԳ

Այր ոմն յաւուրս Գալիանոսի ա-
ռողջ ունելով կազմուածս մարմնոյ,

արհամարհէր զբժիշկս որ բնախօսէին զառողջութենէ . և անկարօտ ասէր զինքն արուեստին : Եւ եղեւ նմա հիւանդանալ . և երթեալ առ բժիշկս , և 'ի նոցունց յանդիմանի . և ուսեալ զակարուծիւն մարմնոյ , միշտ գեգերէր առ նոսա :

Կամք են ասել առակիս . զմարմին կարօտ ասել միշտ բժշկի , և զհոգի՝ խրատու վարդապետութեան . և չէ սպարտ արհամարհել և ոչ զմինն , զի ոչ միշտ առողջ եմք :

ՃՀԴ

Պատահեաց երբեմն Գալիանոսի բնախօսել զառողջութենէ մարմնոյ . ընդ նմին ասէր . Եթէ ոք զգոյշ լինիցի յուտել և յրմպել , անկարօտ լիցի արուեստիս մերում : Եւ լուեալ այր ոմն՝ ոչ ուտէր և ոչ ըմպէր . և յայնմանէ չարաչար եղեւ նմա հիւանդանալ , և թշնամանէր զԳալիանոս . և նորա լուեալ՝ ասէ . Ո՞չ գիտես անմիա այր դու , եթէ արարիչ ոչ եմք բնութեանս , այլ օգնական . և դու

ընդէր զբան իմ ոչ իմացար , և հա-
ւասարապէս ոչ վարեցար :

Ուսուցանէ բանս , եթէ հմտու-
թեամբ արժան է ըսել զբանս վար-
դապետաց և զբժշկաց , և հաւասա-
րութեամբ վարել , յորմէ առողջու-
թիւնն է հոգւոյ և մարմնոյ , և յանչա-
փութենէ խոյս տալ՝ յառաւելու-
թենէ և ՚ի նուազութենէ . վասն զի
չարն յերկոսինդ է :

ՃՀԵ

Իմաստասէր ոմն ետես զտնկա-
դործ , զի հատանէր և տնկէր . և ա-
սաց . Այր դու , գործող ես և ոչ
տնկող : Եւ հմտութեամբ ետ սլա-
տասխանի , եթէ ՚ի դէպ է , զի և Ա-
դամայ գործել և սլահել ասացաւ և
ոչ տնկել , զի անկարօտ էր տնկելոյ .
այլ մերս ասպականելի միշտ կարօտ է .
և դարձեալ եթէ տնկասէր եղեալ
էր , ոչ արդեօք մերժեալ լինէր , և
տարժանելի զերկիր գործէր միշտ
սերմանելով :

Բանս խրատու յառակէ ուսա-

նիւմք , եթէ տնկագործք տնկասէրք
 լիցին , յերկար ժամանակ 'ի տնկոջ և
 յայգոջ և 'ի դրախտի կայցեն , և 'ի
 գործել զերկիր ըստ իւրաքանչիւր
 ամի . մի մատնիցեն միանգամայն հը-
 զոր զբանականն ցուցանել զգիտու-
 թիւն :

ՃՅԶ

Զօրական ոմն քաջամարտիկ 'ի
 թագաւորէ հարկաւորի ելանել նա-
 հատակ ընդ այլում թագաւորի
 միամարտի : Իսկ նա զանգիտեալ
 վասն ծերութեան , և հնարի զհերս
 ներկել և զմօրուս . և 'ի լինել մար-
 տին՝ սլարտի , բնութեանն ոչ օգ-
 նեալ :

Նշանակ առակիս այսպիսի իմն է ,
 զի 'ի տեառնէ նահատակ կոչեցաք՝
 պատերազմել ընդ դեւսն . և եթէ
 ծեր մեղօք իցեմք՝ և ձեւանամք բա-
 րեալ՝ պարտիմք , յորժամ զնոյնն
 իսկապէս ոչ ունիցիմք զառոյգու-
 թիւն բարւոյն :

ԾՅԻ

Գող եմուտ 'ի տուն ճոխից առ-
նուլ ինչ . և մտեալ այրն ետես , և
գան հարկանել կամեցաւ և ըմբռու-
նել . և փութացաւ գողն և հարկա-
նէր զայրն և ասէր . Ընդէր զիս տե-
սանելով աշխատեալ՝ ոչ ասացեր
վաստակիլ : Եւ աղաղակեալ և կո-
չեալ զայլս , յատեան զգողն կացոյց .
և հարցեալ գատաւորին՝ եթէ ընդ
որոնց բարեաց գործոց ուջոյն խըն-
դրէիր , ետ պատասխանի . Եթէ
նմա ոչ էր բարի , սակայն ինձ յոյժ
բարի : Յայսմանէ ոչ ինչ օգտի , այլ
կախել հրամայի :

Զչարագործաց զսովորութենէ
յայտ առնէ առակս , զի թէպէտ
զայլս վնասեն՝ ինքեանց բարի կար-
ծեն , յորոց ոչ արգարանան , այլ
աստ պատժին՝ և անդ :

ԾՅԸ

Զքահանայ ոմն ըմբռնեալ աւա-
ղակ՝ սպանանել կամելով , և եկն 'ի

վերայ նորա հոգի զօրութեան, և յաղթահարեաց զնա, և տանջէր ըստ արժանի գործոյն. և նա աղաչէր և ասէր. Քահանայ ես և միշտ ասես՝ խաղաղութիւն ընդ ամենեսեան, և այլ եւս նման այսմ: Ասէ քահանայն. Ո՛վ չարագործ, և ես վասն զխաղաղութիւնն ամբողջ սահէլոյ տանջեմ զքեզ, զի ոչ սիրես զխաղաղութիւն:

Չհակառակաբար գալն մեզ առակս յայտ առնէ. զի ոչ վասն խռովասիրութեան ՚ի դէպ իցէ հակառակել, այլ զի զխաղաղութիւն մի տացուք յապականութիւնս՝ հնարելն է:

ԾՃԹ

Յաղագս վայրասպար շրջելոյ մանկանն, ասաց մայրն՝ եթէ մարդագայլ է որդեակ, արտաքոյ: Եւ ելեալ մանկանն, ետես զծեր ոմն կորացեալ՝ շրջեալ աչօք, և կարծեցեալ մարդագայլ, անկաւ առ մայրն՝ և ասաց. Չէ ինչ հեռի ՚ի գայլոց՝ զի չար էր ծերն:

Ի դէպ է յառակէս ուսանել, եթէ չէ ինչ պատուական ծերութիւն, յորժամ չարաբարոյ իցէ :

ՃԶ

Թագաւոր ոմն զբազումս կոչէր՝ ի զինուորութիւն ինքեան, և խոստանայր զինի պատերազմին Թագաւորութիւն յաւիտենական, և պատուիրէր մի ինչ ունել հին զէն, այլ իւրով զինու զինիլ, զի յաղթուլ լիցին : Եւ յօժարեալ զինուորացի. և ՚ի լինել պատերազմին, ամրացեալքն Թագաւորին զինու, անխոցոտելի մնացին : Իսկ զինակիրքն հին՝ թէպէտ և զնորն ընկալան, վերաւորեալք մեռան, մնացեալք անպսակք՝ ի պսակիլ յաղթողացն :

Ըստ առակիս՝ Թագաւոր Ճշմարիտ Թագաւորաց Քրիստոս է, և կոչեաց զբազումս ՚ի հոգեւոր զինուորութիւն. և զզէն մեղաց չհրամայէ առնուլ ընդ զինու արդարութեան, զի հակառակ միմեանց են. ասլա թէ ոչ՝ ՚ի պատերազմի չարին մահանան, և պսակի արդարութեանն ընդ յաղթողսն ոչ հասանեն :

ՃՁԱ

Այր ոմն տնկասէր տնկեաց 'ի պարտեզ իւր քաջ ուղէշ, և ուռոգանէր գեղեցիկ աղբիւր զտունկն . ուստի և փուլթանակի ստղաբերի . և ուրախ յոյժ լինի տնկողն . ժանգատեսիլ և այլուստ գայր ջուր, և պրտղակորոյս զձիթենին առնէր . և յորժամ ընդ այլ դարձուցանէր զնա, դարձեալ ստղաբերէր քաջապէս . և այսու եւս զուարճանայր տնկողն:

Պարտէզս անուանէ առակս զպէսպէս զառաքինութիւնս տնկեալ յոգի առաքինասէր . իսկ ձիթենի՝ ողորմութիւն, զոր սիրեաց, և ընդ այլն եւս տնկեաց . և աղբիւր՝ գիտութիւն, յորմէ մարդասիրութիւն քաջապրտուղ լինի . իսկ ժանկաջուրն ապականիչ ախտքն՝ փառասիրութեան և այլն . և 'ի բաց դարձուցանել՝ հատանել զախտն, և վերստին ուրախանալն ընդ ստղաբերիլն :

ՃԶԲ

Արք երկու ճանապարհորդէին՝ի
քաղաք ուրէք երթալ հեռի . և ոմն
յրսկզբանն արևաբար երթայր , սա-
կայն ետ զետէ հեղգայր , և աստ և
անդ անկանէր ՚ի ճանապարհին . և
մերձ ՚ի քաղաքն բնութիւնն հեղգա-
ցեալ , և յաւազակաց մեռանի : Իսկ
միւս ծոյլ յրսկզբան էր , և առաւել
քան զառաւել փութայր , և մերձ ՚ի
քաղաքն ամենեւիմք արագէր . և մը-
տանէր , և ՚ի հանգիստն վայելէր :

Դէմք առաւիյս առ պղերգս է և
արիս՝ զի յոյլք սակաւ ինչ ջանան բա-
րութեան ճանապարհին՝ որ ՚ի կեա-
նրս տանի , և ասպա ծուլանան օր ըստ
օրէ . և ՚ի կատարած կենաց՝ զոր ա-
րիանալ պարտին , բնութիւնն լու-
ծանի , և ՚ի ձեռաց դիւաց մեռա-
նին , զրկեալք ՚ի մտից կենաց : Իսկ
թէ և արիք ՚ի սկզբանն հանգարտ
իմն շարժին , միշտ ուամամք յառա-
ջատեն , և մերձ ՚ի մտանէն ՚ի կեա-
նրս՝ ելեալք ՚ի մարմնոյ առաւել
փութան , և ՚ի բարիսն վայելեն :

Վաճառական ոմն ունէր մար-
գարիտ մի մեծ յոյժ, և անգին սպ-
տուականութեամբ, և ակունք բա-
ղում և անգիւտ առաւել. և լուեալ
բազմաց, ՚ի գնել փութացան. և ե-
կեալ և ոչ գտեալ գին, եղ զնոսա
վաճառականն ՚ի գլուխ սեանն քա-
րի յոյժ ողորկագունի. և ասաց՝ ե-
թէ ոչ է գին. այլ եթէ ելանիցէ և
առնուցու ոք, նմա լիցի: Եւ ջանա-
ցեալք բազումք՝ և ոչ կարացին և
ոչ միով հնարիւ. և ոմանք արիւն
հանեալ յոտից, և զի մատղող է ա-
րիւն, նովաւ ելեալ առին, և յոյժ
ուրախացան:

Ըստ առակիս՝ վաճառական է
Քրիստոս, և անգին մարգարիտ՝ ա-
ւետարանն իւր, և ակունք՝ մարգա-
րէից և առաքելոց բանք, և սիւն է
Ճգունք ուսման. և զի արեամբ չափ
է աշխատելի, զի ՚ի գլուխ ելանիցէ՝
և զմիտս աւետարանին ուսանիցի ՚ի
սրբոց:

ՃՁԴ

Քաղաք էր հեռի Թագաւորի ու մեմն, յոյժ հռչակեալ գեղեցկու թեամբ, և բազում ունէր առ ինքն ճանապարհ, և ըստ իւրաքանչիւր ճանապարհի փութացան մարդիկ երթալ ՚ի նա. և պատահեաց ոմանց յերկար և դժուար, և ոմանց գազանուտ, և ոմանց զառ ՚ի վեր, և ոմանց հարթ և կարճ. սակայն հուսլ ՚ի քաղաքն ամենեքեան ՚ի հարթն խառնէին ճանապարհ. և ՚ի քաղաքն մտեալ ՚ի զանազանս հանգչէին Օթեվանս. և բնաւքն տեսողք լինէին յոգնորինակ գեղեցկութեան, յոյժ ուրախացեալք :

Առակս այսպէս է. Թագաւոր տիրապէս Աստուած է, և քաղաք՝ արքայութիւննորա, և ճանապարհ բազում՝ պատուիրանքնորա. զի ոմանց պատահի կուսութեամբ երթալ, և դժուար և յերկար, և ոմանց ընդհեթանոսս պատերազմիլ վկայութեամբ, և ոմանց կրօնաւորութեամբ

Ճգանց , և ոմանք մարդասիրու-
թեամբ . սակայն կատարածն սէրն
է բնաւից , և նովաւ ըստ իւրաքան-
չիւր վաստակոց հատուցանի . և ու-
րախանան՝ արժանացեալք ըստ սը-
սակի որ սարգեւի :

ՃԶԵ

Լեառն մի էր յերկրի յոյժ ամբար-
ձեալ և անմատոյց . 'ի նմա ամրա-
նալ կամեցան բնակիչք աշխարհի , զի
լի է ամենայն բարութեամբ , և ա-
ռողջութեամբ ընդ ամրութեանն ,
սակայն դժուարեւանելի էր , թէ-
սկտ և բազում ունէր շաւիղ . և յե-
ւանել այնոցիկ , որ զոտս դադարե-
ցուցանել հանգչել կամեցան , ոս-
տեալք մինչ յատակն հասանէին . և
բազում անգամ նոյն սպտահէր :
Իսկ որք ոչ կամեցան հանգչել , այլ
'ի գաւազան յեցեալ յընթանալն
փութային , ելին և հանգիստ գտին :

Միտք առակիս այսպիսի է . Լեառն
ամուր՝ երկիրն կենդանեաց , և կա-
մին հաւատացեալք բնակել 'ի նա
զանազան սպտուիրանօք . և եթէ

հանգչել յանդգնութիւնսն կամին,
 ոչ կարեն ելանել, զի անդուլ է ըն-
 թացք. իսկ որ ոչ այլ իւրիք հանգ-
 չի, բայց միայն ՚ի համբերութիւն
 յենու, դիւրաւ ելանէ. զի հան-
 գիստ առաքինութեանն համբերու-
 թիւն է. և ուրախացեալ հանգչիցի:

ՃՁԶ

Երկու ՚ի միասին տնկեալ ծառք
 լի պտղովք, և միոյն գեղեցիկ էր ՚ի
 տեսանել պտուղն, և քաղցր ՚ի ճա-
 շակել, և ախորժելի հովանին. վասն
 որոյ բազումք փութային ՚ի նա, և
 մտեալ ընդ հովանեաւ՝ ախտացեալք
 հիւանդութեամբ լինէին, և ճաշա-
 կեալք ՚ի պտղոյն մահանային. իսկ
 միւսն խոշոր ՚ի տեսանել, սակայն
 հովանին զհիւանդս բժշկէր, և ճա-
 շակեալ անմահս գործէր. և անա-
 գան ուսեալք, բազումք փութա-
 ցան, և զուարճացեալք ընդ գիւտն
 լինէին:

Չայս տայ առակս իմանալ. եր-
 կու տունկք՝ մեղք և արդարութիւն՝

ի մարդիկ անկին . յառաջնումն ա-
խորժեղի կարծին մեզք . խորհիլն՝
հիւանդութիւն է հոգւոյ, և գործել՝
մահ . այդ է հովանին և ճաշակքն :
Իսկ առաքինութիւն յառաջնումն
գժուարապահ է , այլ կամելն և
գործելն՝ ոգւոյ առողջութիւն է և
կեանք . զոր ուսեալք՝ յետոյ հեռա-
նան ՚ի չարէն բնաւին , և ուրախա-
նան ընդ բարին :

ԾՁԷ

Ծառ մի է յաշխարհի միում բար-
ձրը հասակաւ , և գեղեցիկ տեսա-
կաւ և պտղով , և ցանկալի հովա-
նեաւ . և ամենայն թռչունք սուրբք
յոստանորա հանգչին , և կենդանիք
սուրբք ընդ հովանեաւ նորա . և թէ
պատահի գազանաց կամ անսուրբ
թռչնոց դիմել ՚ի նոսա , նոյն ժա-
մայն սատակին . իսկ սրբոց ճաշա-
կեալ ՚ի պտղոյն՝ աճեն և անմահա-
նան :

Ծառ՝ ըստ առակիդ սուրբ եր-
րորդութիւնն է՝ ամենաբարի նշա-

նաւ , բունն հայր , և ոսան որդի , և
 պառուղն հոգի , և հովանին խնամք ,
 և սուրբքն ընդ հովանեաւ և յոստս՝
 ՚ի զօրութիւն նորա հանգչին . և թէ
 բանսարկուն և դեւքն յանդգնին ,
 սատակին . և ճաշակեալ արգարք՝
 անմահանան հաւատովք , և աճեն ՚ի
 բարիս և ՚ի վարս սուրբս :

ՃՁԸ

Իբրեւ լուան ազգ ամենայն , կա-
 մեցան վայելել ՚ի ծառոյն . և կին մի
 ժանտատեսիլ նստէր յանցս ճանա-
 պարհին , և բաժակաւ արբուցանէր
 դեղ յիմարութեան . և առեալք՝
 անկանէին և ոչ կարէին երթալ . և
 ոմանք ժայթքէին , և դարձեալ եր-
 թային . իսկ որ հեռի անցանէին ,
 անխափան հասանէին և վայելէին :

Կինն՝ սատանայ է բազմածնունդ
 չարեօք , և բաժակն՝ հրապոյրք պատ-
 ըանաց , և դարձուցանէն՝ խոստո-
 վանէն , որով փրկին , և ՚ի հեռի ան-
 ցանէն՝ հրաժարէն յաշխարհէս , որ
 անխափան տայ վայելել ՚ի խնամս
 երրորդութեանն՝ և անմահական :

ՃՁԹ

Սերմանող ոմն սերմանեաց յա-
գարակ իւրում. և 'ի բուսանելն փո-
խեցաւ 'ի գարի, 'ի կորեակ և յո-
րոմն և 'ի ցորեան :

Այս իսկ է առակս . սերմանող՝
Քրիստոս, և սերմն՝ աւետարանն, և
ագարակն՝ աշխարհս, և 'ի փոխիլն
'ի զանազան աղանդս՝ յառաւել և
'ի նուազ, և սակաւ մնալն ցորեան,
զի սակաւ են ընտրեալք, (Թէ և բա-
զումք ուղղափառք :

ՃՂ

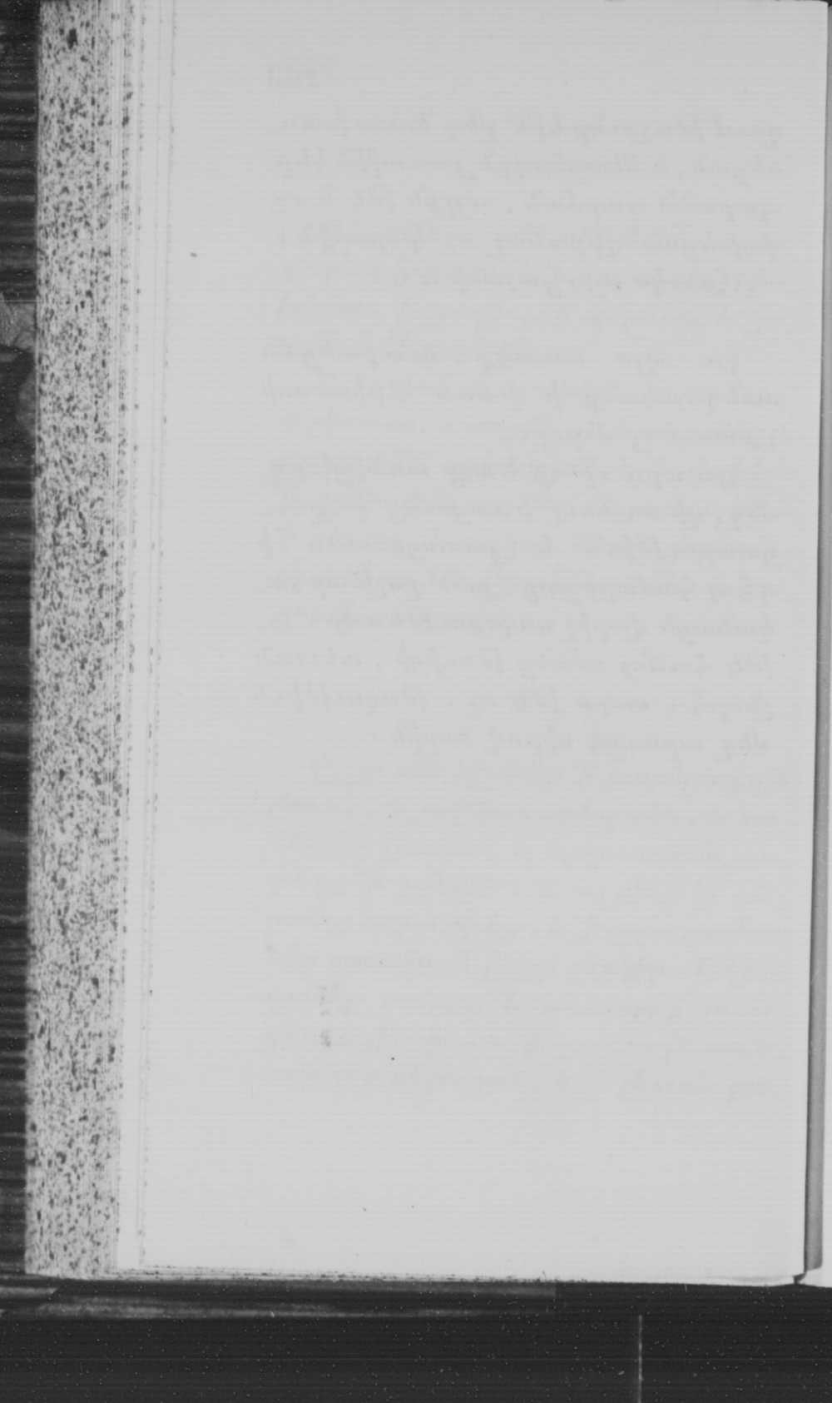
Այր ոմն իջանէր 'ի բարձրագոյն
լեռնէ, և յաջ իւր արեգակն, և յա-
հեակն լուսին, և երկոտասան աս-
տղք 'ի լանջան . և աղբիւր 'ի բե-
րանոյ նորա բխէր, և 'ի չորս բաժա-
նէր առաջս, և ընոյր զերկիր . և կեն-
գանիք սուրբք և անսուրբք լուս-
ցեալք լինէին . և 'ի դառնալն առն,
սակաւք վերացան, և 'ի լեառն բա-

զում թուշունք էին՝ ընդ նոսա խառնեցան, և մնացեալքն յառաջին կերպարանն դարձան, այլքն թէ և ոչ փոխեցան՝ վերանալ ոչ կարացին :

Առախս այս յայտնի է :

Եւ այս առակք աւարտեցան ստեղծականք 'ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ :

Եւ արդ մի ոք ծաղը առնիցէ ըզմեզ, զի առնուլ 'ի սոցունց 'ի զրուցատու թիւն և յասացուածս 'ի դէպ համարեցաք, քան զաշխարհականացն վարիլ սովորութեամբ : Եւ թէ հաճոյ ոմանց թուիցի, տեսուն շնորհ . ապա թէ ոչ, թողու թիւն մեզ արասցէ սիրով նորին :

ՅԱՆԿ

Ագաղաղ ճԻԸ
 Ագուաւ ճԻԹ . ճԼԱ
 Ախրիզան ԻԶ . ԻԷ
 Աղաւնի ճԺԶ . ճԻԶ
 Աղբիւրք ԿԴ
 Աղէքսանդր ճԿԵ
 Աղուէս ԶԷ . ԶԸ . ԶԹ
 Աղուեսուց անձրեւ Ճ
 Այծեամն ճԺ
 Անասունք ԶԴ
 Անգղ ՃԼԴ
 Անգեայք ՀԹ . Զ
 Անձեղ ՃԼԲ
 Առիւծ ԶԴ . ԶԵ . ԶԶ
 Առուոյտ կապոյտ ԼԴ
 Ասպուզան Լ
 Աստեղք Ե
 Աստուած Ա
 Արագիլ ճԻԲ . ճԻԽ
 Արաւր Թռչուն ճԻԿԴ

Արեգակն Գ. Ե

Արծիւ ՂԵ. ՃԺԴ. ՃԻԳ. ՃԻԴ

Արմաւենի Է

Արմաւ թռչուն ՃԾԱ

Արջ ԶԵ. ԶԶ. ԶԷ. ՃԾԴ

Արջնագուաւ ՃԼԴ

Արջնդէղ ԽԷ

Արքայկաղնի ԻԴ

Արքայածաղիկ Լ

Բաղէ ՃԺԵ. ՃԺԶ

Բակլա Խ. ԽԱ. ԽԲ

Բամբակենի ԺԹ

Բեհմոյն ԿԵ. ԿԷ. ԿԶ

Բըւիճակ ՃԽԲ

Բժիշկ ՃՀԳ. ՃՀԴ

Բորէ ՂԳ

Բու ՃԻԳ

Բրէտ ՃԾԴ

Գաղանք ԶԵ

Գայլ ՀԹ. ԶԳ. ԶԶ. ԶԷ. ԶԹ

Գարի ԼԶ. ԼԷ

Գեաք ԿԳ

Գինձ ԽԸ

Գնդածաղիկ ԼԳ

Գող ՃՀԷ

Գոմէշ ՃԷ. ՃԸ

Գոռէ/ս ճԾԴ
 Գորսուհիք Հ . ՀԳ . ճԻԱ
 Դամոն ժԵ
 Դեղձի ժԶ
 Դժնիկ Է . ժԸ
 Եղն ՀԸ
 Եղեգան ծաղիկ ԼԵ
 Եղջերու ճԹ
 Եպենէս ՀԱ
 Երկաթագործ ճԿԷ
 Երկինք Բ . Զ
 Երկիր Զ
 Զմիւռնեան ՀԳ
 Զուարակ ՀԷ
 Զօրական ճՀԶ
 Էջ ճԴ
 Ընկուզի ժԷ . ԾԷ
 Թագաւոր ճԶ
 Թախթ Ծ . ԾԱ
 Թզենի Է . ժ . ժԲ
 Թթենի ժԴ
 Թիթեղն ճԿ
 Թոբեկ ճԺԱ
 Թուչուն հրաշալի ճԿԱ
 Թուչուհիք . ճԺԴ . ճԻԱ . ճԻԴ . ճԻԷ .
 ճԻԸ . ճԾԷ

Թրթուր ճԿ
 Իմաստասէր ճՀԵ
 Ինձ ՂԲ
 Իշխան ճԿԳ
 Լեառն բարձր ճՁԵ
 Լերինք ԿԲ
 Լեւիաթան ԿԵ . ԿԶ
 Լոյկաս ԽԴ . ԽԵ
 Լոր ճԺԷ
 Լուսին Դ . Ե
 Խաղախորդ ճԿԹ
 Խաշխաշ ԽԹ
 Խեցեմորթ ՀԳ
 Խըխնջիւն ՀԲ
 Խլուրդ ճԺԳ
 Խնկածաղիկ իմ խնկողկուզիկ ԼՍ
 Խնձորի ԺՍ
 Խոզ ճԳ
 Խոլորձ ԼԳ
 Խոյ ՁՍ
 Խորդք ճԽՍ
 Խստոր ԾԳ . ԾԵ
 Ծառ յի բարձր ճՁԷ ճՁԸ
 Ծառք դրախտի ԽՍ
 Ծառք երկու ճՁԶ
 Ծերք ճՀ

Ծիծառն ճԼԹ
 Ծիրան ժԵ
 Կաքաւ ճԼԷ
 Կակաչ Լ
 Կաղամբ ԿՍ
 Կաղնի ԻԳ
 Կապիկ ՂԹ
 Կառ ԼԴ
 Կասկենի ԻԳ
 Կատաբ ճԽԴ
 Կատու ՂՍ
 Կենդանիք ԿԵ
 Կիզբ ՂՁ
 Կիտոս ԿԸ
 Կկու ճԼԸ
 Կնճրթան հատ Խ
 Կորեակ ԼՁ . ԼԸ
 Կորնգան ԼԴ
 Կտաւագործ ճԿԴ
 Կտաւատի հատ Խ
 Կրիա ԿԹ
 Կւիւ ճԽԳ
 Կօշկակար ճՀՍ
 Հաճար ԼԹ
 Հաճարի ԻԲ
 Համասպրան ԻՁ . ԻԷ

իկ ԼՍ

Հաւ ճԻԵ
 Հաւամբդի ԻԵ
 Հաւբալ ճԺԳ. ճԽ
 Հաւրուտ Լ
 Հողամաղ ճԻՅ
 Հովիւ ճՀԲ
 Հօտ ՁԲ. ՁԹ
 Հօրանք ՁԲ
 Չադք ճԺԵ. ճԻՅ
 Չի ճՁ. ճԿՅ
 Չիական Թռչուն ճԽԹ
 Չիթենի ԺԳ
 Չիւնածաղիկ ԼԲ
 Չկնաքաղ ճԽԳ
 Չկունք ՀԵ
 Չմերուկ Ծ. ԾԸ
 Ճադար ՂԳ
 Ճակնդեղ Ծ
 Ճայեկ ՃԼԵ
 Ճանապարհորդք ճՁԲ
 Ճնճղուկք ճԻԲ. ճԻԳ. ճԼ
 Ճպուռ ճԽԷ
 Մալում ՂԹ
 Մայր՝ և մանուկ ճՀԹ
 Մայրք Է. Ի
 Մանիշակ ԻԸ

Մաշ ԽԶ
 Մարախ ճԾԸ
 Մարգարիտ ճԶԳ
 Մաւրուտ Լ
 Մեղու ճԾԲ . ճԾԲ
 Մեղուաքաղ ճԾԲ
 Մժէխ ճԾԳ
 Մկունք ՂԱ . ճԻԱ . ճԻԲ
 Մնէւ ԼԹ
 Մողէղ ճԺԳ
 Մորենի Ը . Թ
 Մորթեգործ ճԿԹ
 Մրջիւն ճԾԳ . ճԾԴ
 Մրաի ԻԵ
 Յոպոպ ճԾԵ
 Յովաղ ճԺԲ
 Յունապի ժԸ
 Նապաստակ ՂԵ
 Նարինջ Ի
 Նշենի ԻԳ
 Նոխաղ Լ այծք ԶԳ
 Նռնենի Է . Ժ . ԺԴ
 Շահէն ճԺԸ
 Շաղգամ Ծ . ԾԶ
 Շամամ Կ
 Շանաճանճ ճԾԴ

Հուն 2Է . 2Թ . 2 . 2Ե . 2Թ

Հուշան ԻԶ . ԻԸ

Ողնի ճԺՅ

Ոլեուն ԽԳ

Ոչխարաց անձրեւումն ճ

Ոսկի ճԿԸ

Ոսպն ԽԴ

Որդի Թագաւորին Յունաց ճԿԲ

Որդունք ճԽԹ . ճԾԴ

Որթ Է . Ը . Թ

Ուղա ճԲ

Չաման ԽԸ

Չիա ճԻ

Պարտէղ ճԶՅ

Պիծակ ճԺԴ

Պղնձագործ ճԿԷ

Ջայլամն ճԻ

Ջղջիկան ճԾԶ

Ջորի ճԵ

Սագ ճԼԵ

Սալոր ԺԵ

Սակռ ճԻՅ

Սամիթ ԽԸ

Սարդի Ի

Սարեկ ճԼԳ

Սարսարակ ճԽԵ

Սաւսի ժԹ
 Սեխ Ծ . ԾԷ . ԾԹ
 Սերկեւլի ժԶ
 Սերմանող ճԶԹ
 Սէզ ԼԳ
 Սիսեւն Խ . ԽԱ
 Սիրամարդ ճԼԶ
 Սոխ ԾԴ . ԾԵ
 Սոխակ ճԽԶ
 Սողոմոն ճԿԶ
 Սուսերաց անձրեւումն ճ
 Սպանախ ԾԲ
 Ստեպղին Ծ . ԾԶ
 Վագր ՂԵ
 Վարդ ԻԵ
 Վարուժան ճԺԷ
 Վարունկ ԾԹ
 Վիշապ ճ . ճԹ
 Տանձի ժԱ
 Տաւեղն ճԻԲ
 Տասրակ ճԻԷ . ճԼԸ . ճԽ
 Տնկադորժ ճՀԵ
 Յարասի ԻԵ
 Յախ սարեկ ԽԶ
 Յին ճԺԹ
 Յինկ ԼԳ

Յորեան ԼԶ. ԼԵ

Փեգենայ ԽԸ

Փեննա ԻԲ

Փիղ ՃՍ

Փիճի ԻԲ

Քահանայ և աւագակ ՃԸԸ

Քաղաքը ՃԾ

Քաղաք Թագաւորի ՃՁԳ

Քարաթաւշ ՃԺԳ

Օձ ՃԻԲ

